

ÅRSRAPPORT 2020

DEN NORSKE KIRKE

Bispedømmerådene, Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Utgitt av Kirkerådet i 2021

Ansvarlig redaktør: Ingeborg Dybvig

Forsidebilde: Drive-in-konfirmasjon 18. sept. 2020 ved Tveit kirke i Kristiansand. Foto: Trygve Emil Tønnesen

ISBN 978-82-7545-206-9 (trykk)

ISBN 978-82-7545-207-6 (elektronisk)

Del I. Leders beretning	2
Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	5
Volumtall	6
Del III. Årets aktiviteter og resultater	8
A. Samlet oversikt resultater og måloppnåelse	10
B. Resultater og måloppnåelse 2020	11
B.1 Gudstjenesteliv	11
B.1.1 Gudstjenester	11
B.1.2 Vigsel	15
B.1.3 Gravferd	17
B.1.4 Samisk kirkeliv	18
B.2 Dåp og trosopplæring	21
B.2.1 Dåp	21
B.2.2 Trosopplæring	24
B.2.3 Konfirmasjon	27
B.3 Kirke og kultur	28
B.3.1 Konserter og kulturarrangement	28
B.3.2 Åpne kirker	30
B.3.3 Pilegrim	30
B.4 Kirke og samfunn	32
B.4.1 Diakoni	32
B.4.2 Kirken i det flerkulturelle Norge	35
B.4.3 Religionsdialog	35
B.4.4 Kommunikasjonsarbeid	36
B.4.5 Kirken i det offentlige rom	38
B.4.6 Samarbeid mellom kirke, barnehage og skole	41
B.4.7 Menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket	42
B.5 Rekruttering	44
B.5.1 Vigslinger	45
B.5.2 Frivillige medarbeidere	45
B.5.3 Ungdomsarbeid	47
B.6 Bemanning i rettssubjektet Den norske kirke	48
Del IV. Styring og kontroll i virksomheten	51
A. Kirkevalg	51
B. Organisering	51
C. Arbeidsmiljø	52
D. Likestilling	54
Del V. Vurdering av fremtidsutsikter	57
Del VI. Årsberetning og resultatregnskap	60

Del I. Leders beretning

Global pandemi

2020 går inn i historien som året da pandemien rammet verden på en måte få hadde fantasi til å forutse. Den globale katastrofen er langt fra over. Millioner er døde, mange flere har mistet jobb og inntekt, fattigdommen har økt. Det globale arbeidet med bærekraftsmålene er satt ti år tilbake. Kirker verden over har mistet mange av sine ledere og store deler av sitt inntektsgrunnlag.

Denne situasjonen kaller på internasjonal solidaritet og nestekjærlighet.

Situasjonen for kirkene ble dramatisk endret 12. mars. Alt som vanligvis er kirke ble plutselig farlig og umulig. Mottoet ble: «Vi innstiller ikke, vi omstiller»: Bare få timer etter at statsministeren stengte ned landet, var Den norske kirke på lufta med digitale sendinger – gudstjenester, andakter, musikk og barneprogram. Menigheter over hele landet gjennomgikk en kreativ omstilling, og utviklet digitale ferdigheter vi ikke trodde var mulig. Også myndighetene anerkjente dette arbeidet, og bevilget tre millioner kroner til digital satsing i desember.

Menighetene har også deltatt i ulike solidaritetsaksjoner: Kirkens Nødhjelps digitale fasteaksjon og misjonsaksjonen «Sammen som kirke i hele verden».

Vi er mektig imponert og stolte over omstillingsevnen alle kirkens ansatte har vist. Kirken ble synlig på nye måter og nye arenaer. Vi ønsker å rette en stor takk til alle som har bidratt til å legge om driften til nye arbeidsformer. Et stort antall små samlinger har vært gjennomført fordi de store forsamlingene ikke var mulig. En ekstra takk til alle som har stått på og sikret godt smittevern.

I pandemien ble vern av liv kirkens viktigste oppgave. Norges demokratiske styresett er preget av stor tillit mellom myndigheter og befolkning. Det er i krise vi oppdager hvor viktig dette er. Kirken har valgt å støtte opp om og stille oss solidarisk bak myndighetenes anbefalinger om smittevern. Samtidig har det vært en kontinuerlig dialog med myndighetene for å få tilpasset regelverket best mulig for vår sektor. Dialogen har til tider vært krevende. I dette arbeidet har det vært et tett samarbeid med Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn om smittevern og myndighetskontakt.

Forsiktig gjenåpning

Da en forsiktig gjenåpning startet i mai, var Den norske kirke blant de første som fikk på plass en smittevernveileder for sin sektor. Kirkelige handlinger og gudstjenester kunne igjen avholdes. Alt arbeid med smittevern har skjedd i tett samarbeid mellom Kirkerådet, Bispemøtet, Kirkens arbeidsgiverorganisasjon og Norges kirkevergelag. Dette førte til at de anbefalingene som ble gitt, ble bredt og godt forankret. Det er med glede og lettelse vi kan konstatere at det har vært svært lite smitte ved kirkelige arrangementer.

Gjennom året har alle ansatte fått et nært og nødvendig forhold til risikovurderinger. De måtte tas kontinuerlig for å sikre både ansatte og alle som oppsøkte kirkene. Hovedverneombudet og tillitsvalgte på alle nivåer har gjort en stor og viktig jobb med et kontinuerlig fokus på helse, miljø og sikkerhet.

Pandemien har ført til ulike konsekvenser for kirkens ansatte. Noen kunne jobbe videre med samme oppgaver som før - med gudstjenester og begravelser, på kirkegård eller kontor. Andre opplevde at jobben forsvant fra den ene dagen til den neste fordi barn, unge og eldre ikke kunne samles.

En erfaring er gjennomgående over hele landet: Verdien i de små samlingene. Dåpsgudstjenester med inntil 20 til stede skapte nærhet og følelse av å høre til. Et åpent kirkerom der man kunne sitte ned, tenne lys, samtale med en ansatt og motta nattverd, viste en kirke som er til stede og tilgjengelig. Dette er blitt en viktig erfaring i mange menigheter.

Etter fem måneder med begrenset drift kom nye, strengere smitteverntiltak tilbake i november og stengte kirker i desember. Selv om mange var slitne etter måneder i kriseberedskap, så vi også denne gang stor kreativitet og nye arbeidsmåter. Få hadde tenkt seg at gudstjenester utendørs var mulig i desember, men etter 2020 har begrepene «bålpannegudstjeneste» og «drive-in-gudstjeneste» inntatt kirkespråket.

Lokalkirken

Årsstatistikken for 2020 følger ingen normal kurve. Bortsett fra antall begravelser og konfirmerte, blir dette et unntaksår.

I 2020 var det umulig å være en «kom til oss»-kirke med mange arrangementer. I stedet gikk kirken ut der folk er. En diakon satte seg på en benk på kirkegården – åpen for en prat. En spaseretur erstattet kaffekoppen og samtalen innendørs. Nye gudstjenesteformer tilpasset tid, sted og anledning så dagens lys. Den digitale kirken ble et godt supplement til fysiske møteplasser, og er kommet for å bli. Samtidig savnet mange kirken som et inkluderende møtested med det fysiske fellesskapet om brød og vin som næring for tro og liv.

Midt i alt det uvanlige skjedde også andre ting i 2020: En arbeidsmiljøundersøkelse for LHBT+ ansatte i Den norske kirke ble gjennomført, som viste arbeidsmiljøutfordringer som nå følges opp av et eget utvalg. I desember fikk vi den første streiken i kirkelig sektor. Streiken varte i fire uker og var en krevende erfaring. Samtidig ga den nyttig lærdom for oss som arbeidsgivere.

Kategorien «tilhørige» i medlemsregisteret skulle slettes fra 01.01.2021. Derfor fikk alle foresatte til tilhørige et brev i november om dette. De kunne også melde tilbake dersom de fortsatt ønsket informasjon fra kirken til sitt barn. Dette er den største digitale utsending kirken noen gang har gjort. Den gjorde det mulig å kommunisere med medlemmene direkte, og også rette opp feil i medlemsregisteret. Vi fryktet at det var feilregistrerte barn i kirkens medlemsregister, men oppdaget i stedet at noen tusen døpte ikke var ført inn i registeret. Dette blir nå rettet opp.

Til slutt

Koronatiden har skapt en ny pandemi: økt ensomhet, psykisk uhelse, mer vold i hjemmet, arbeidsledighet og utrygg økonomi. Samtidig har vi erfart et annet liv, med mindre reising og mer tid til familie og de nære ting. Inn i denne nye virkeligheten må vi spørre oss hva som blir kirkens viktigste bidrag i samfunnet fremover.

I forhold til mange søsterkirker verden over, er Den norske kirke heldig som har en stabil offentlig finansiering som ikke har gitt store utfordringer midt i pandemien. Samtidig vet vi at post-korona-utgiftene kommer til å bli store. Perspektivmeldingen fra regjeringen tegner opp en

fremtid uten den økonomiske veksten vår generasjon har vært vant til. Det kan føre kirken inn i en situasjon der en annen og enklere organisering blir helt nødvendig. Modeller for dette ble utredet i 2020. Nå begynner arbeidet med å lytte, og å utmeisle en kirkelig organisering med en forenklet struktur og gode, rekrutterende arbeidsmiljøer med vekt på det lokale kirkeliv. Med ny tros- og livssynslov fra 2021 har mange års arbeid med et skille mellom stat og kirke fått en ny juridisk ramme. Lovgivningen om Den norske kirke er redusert til en kortfattet rammelov. Resten av det kirkelige regelverk har kirken nå selv ansvar for. Dette gir kirken både frihet til og ansvar for å finne en organisering som kan forenkle strukturer og frigjøre ressurser til møte med mennesker lokalt.

Mai 2021

Kristin Gunleiksrud Raaum
leder i Kirkerådet

Olav Fykse Tveit
preses

Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Den norske kirkes årsrapport tjener to formål. For det første utgjør den rapporteringen som skjer til Barne- og familiedepartementet som oppfølging av tildelingsbrevet for finansieringen fra staten. I denne sammenheng brukes begrepet *virksomheten* for å vise til rettssubjektet Den norske kirke, altså bispedømmerådene og Kirkerådets virksomhet, inkludert prestene. I tillegg utgjør årsrapporten en vid rapportering for hele *trossamfunnet* Den norske kirke, der også utviklingen i menighetenes virksomhet gjennomgås og vises frem.

Formålet med rammebevilgningen fra Barne- og familiedepartementet er å støtte opp under Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. I Prop. 1 S (2019–2020) er det under “Resultatrapport og strategier” gitt følgende retningsgivende mål for anvendelsen av bevilgningen på overskriftsnivå:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle dømte barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Som følge av dette skal statens bevilgning til Den norske kirke dekke utgifter til preste-tjeneste til alle landets 1164 sokn, forsvarlig drift i alle enheter, forvaltning av medlemsregisteret, faglig og økonomisk støtte til trosopplæring og annen trosformidling og diakonalt arbeid, samt til å ivareta det kirkelige demokrati. I 2020 ble det utført om lag 6 000 årsverk fordelt på 8 700 ansatte i Den norske kirke på landsbasis, herav om lag 1 300 presteårsverk og 245 kirkefaglige og økonomisk/administrative årsverk i bispedømmene og Kirkerådet.

Kirken har 11 bispedømmer med hver sin biskop - i tillegg til Bispemøtets preses, som har Nidaros domprosti som særskilt tilsynsområde. Hvert bispedømme har sitt valgte bispedømmeråd med sekretariat for råd og biskop.

Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative organ, og består av medlemmene i de 11 bispedømmerådene, preses i Bispemøtet og lederen av Samisk kirkeråd, til sammen 116 medlemmer, i tillegg til representanter fra blant annet utdanningsinstitusjonene og Den norske kirkes ungdomsdemokrati. Kirkemøtet samles ordinært en gang i året, og i 2020 ble møtet gjennomført i Trondheim i perioden 8. – 11. oktober. På grunn av koronapandemien ble møtet gjennomført i et smittevernregime, uten behandling av saker i komiteer, men med gjennomføring av valg av Kirkeråd. Totalt 19 saker ble behandlet.

Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd er opprettet av Kirkemøtet for å ivareta saker innen økumenikk, religionsdialog og spørsmål knyttet til samisk kirkeliv. Et utstrakt samarbeid med internasjonale økumeniske organisasjoner som Den norske kirke er medlem av, ivaretas av Mellomkirkelig råd.

Kirkerådet forbereder saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksetter Kirkemøtets beslutninger og leder arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger. Som en konsekvens av koronapandemien ble Kirkemøtet 2020 utsatt fra april til oktober. Det medførte at det sittende Kirkerådet fikk sin periode utvidet med et halvt år. Det nyvalgte Kirkerådet avholdt sitt første møte i desember.

Volumtall

Tabell 1: Fordeling av medlemmer og tilhørige i Den norske kirke

	Medlemmer	Ant. innbyggere	Oppslutning	Utmeldt	Innmeldt
Agder og Telemark	315 943	482 377	65 %	1 257	289
Bjørgvin	457 464	638 821	72 %	1 782	275
Borg	466 103	752 345	62 %	1 493	261
Hamar	297 049	386 532	77 %	647	168
Møre	203 666	265 544	77 %	578	98
Nidaros	345 734	471 124	73 %	1 190	193
Nord-Hålogaland	181 158	242 168	75 %	520	104
Oslo	437 951	920 158	48 %	2 275	398
Stavanger	322 527	482 645	67 %	1 303	206
Sør-Hålogaland	186 063	240 345	77 %	483	103
Tunsberg	330 387	509 310	65 %	1 125	248
Andre	2 716			16	15
Bosatt i Norge	3 546 761	5 391 639	66 %	12 669	2 358
Uregistrerte personer	1 351			0	0
Utvandret	135 185			56	11
Totalsum	3 683 297			12 725	2 369

Kilde: Den norske kirkes medlemsregister og SSB. Oppslutning er beregnet på bakgrunn av antall medlemmer, og inkluderer ikke tilhørige.

Tabell 2: Kirkelig inndeling

	Prosti	Fellesråd	Sokn
Agder og Telemark	9	42	110
Bjørgvin	11	43	176
Borg	8	28	109
Hamar	10	47	162
Møre	6	25	95
Nidaros	9	34	119
Nord-Hålogaland	8	39	62
Oslo	7	3	59
Stavanger	9	23	89
Sør-Hålogaland	8	40	83
Tunsberg	9	24	100
Geografiske enheter	94	348	1 164

Kilde: Kirkerådet. I tillegg kommer det syv døvemenigheter, Bymenigheten Sandnes, Saemien Åålmege og Svalbard kirke. Døvemenigheten er eget prosti.

Tabell 3: Utvalgte volumtall

	2008	2012	2017	2018	2019	2020
Dåpshandlinger	42 599	38 357	30 643	28 911	28 358	23 489
Konfirmerte	41 655	41 186	35 519	35 248	34 513	33 115
Kirkelige vielser	10 536	8 898	7 331	7 048	6 214	4 388
Kirkelige gravferder	38 832	37 673	35 998	35 683	34 765	34 585
Gudstjenester totalt	67 455	4 786	61 000	60 396	60 166	51 134
Deltakere, gudstjenester totalt	6 330 752	6 012 554	5 454 826	5 318 193	5 249 069	3 792 856

Kilde: SSB og Den norske kirkes medlemsregister. Tallene for 2020 er foreløpige.

Tabell 4: Nøkkeltall for årsregnskapet (2020)

Enhet	Årsverk		Overføring	Drift	Lønn	
	Antall årsverk	- herav i preste-tjeneste	Tildeling budsjett-gruppe 1A	Driftsutgifter	Lønns-utgifter	Lønnsandel av drifts-utgifter
Oslo	177,8	151	153 228	153 347	145 577	94,9 %
Borg	153,7	142,1	126 927	126 755	114 233	90,1 %
Hamar	129,6	116,8	110 406	107 997	98 296	91,0 %
Tunsberg	129,9	116,9	105 152	104 182	97 219	93,3 %
Agder og Telemark	143,6	129,2	121 927	117 905	110 566	93,8 %
Stavanger	111,1	97,4	100 449	100 218	89 136	88,9 %
Bjørgvin	184	169,2	150 636	147 893	138 117	93,4 %
Møre	82,6	71	75 703	71 670	65 940	92,0 %
Nidaros	137	123	118 064	118 983	106 414	89,4 %
Sør-Hålogaland	99,9	88,3	82 366	79 552	69 442	87,3 %
Nord-Hålogaland	104,8	90	87 632	84 724	71 370	84,2 %
Bispemøtet	4	0	7 290	6 108	3 309	54,2 %
Kirkerådet*	100,3	0	226 896	204 022	77 535	38,0 %
Total	1558,3	1 294,90	1 466 676	1 423 356	1 187 154	83,9 %

Kilde: Kirkerådet. Rettssubjektets pensjonskostnader på kr 169 460' er her holdt utenfor. Eksterne stillinger er ikke inkludert i årsverk.

Del III. Årets aktiviteter og resultater

Kartlegging av digitale aktiviteter

Det ble tidlig klart at den ordinære årsstatistikken for kirken ikke ville gi et godt nok bilde av aktivitetene i 2020. Det ble derfor besluttet å ta inn et ekstra felt i menighetenes årsrapportering til SSB, og Rambøll Management Consulting ble engasjert til å gjennomføre to kartlegginger av menighetenes aktiviteter.

Den første kartleggingen (Rambøll I) ble gjennomført i perioden 23. juni til 2. september 2020, og dekket aktiviteter i perioden 13. mars til 15. juni 2020. Den andre kartleggingen (Rambøll II) ble gjennomført 6. til 22. januar 2021, og dekket aktiviteter i perioden 16. juni til 31. desember 2020. Kartleggingene ble gjennomført ved at invitasjoner til å besvare et web-skjema ble sendt til alle sokn via fellesrådene. I den andre kartleggingen var det mulig å levere ett skjema på vegne av flere sokn.

Den første kartleggingen hadde en svarprosent på 66 %, og den andre på 76 %. Alle bispedømmer er representert i kartleggingene, både små og store sokn har rapportert og resultatene anses som robuste. Tre tema ble dekket av begge kartleggingene: Gudstjenestelivet, kunst og kultur, og trosopplæring. Det ble rapportert både om antall digitale aktiviteter og om digitale deltakere, definert som unike visninger på over tre sekunder, der hvor denne informasjonen er tilgjengelig.

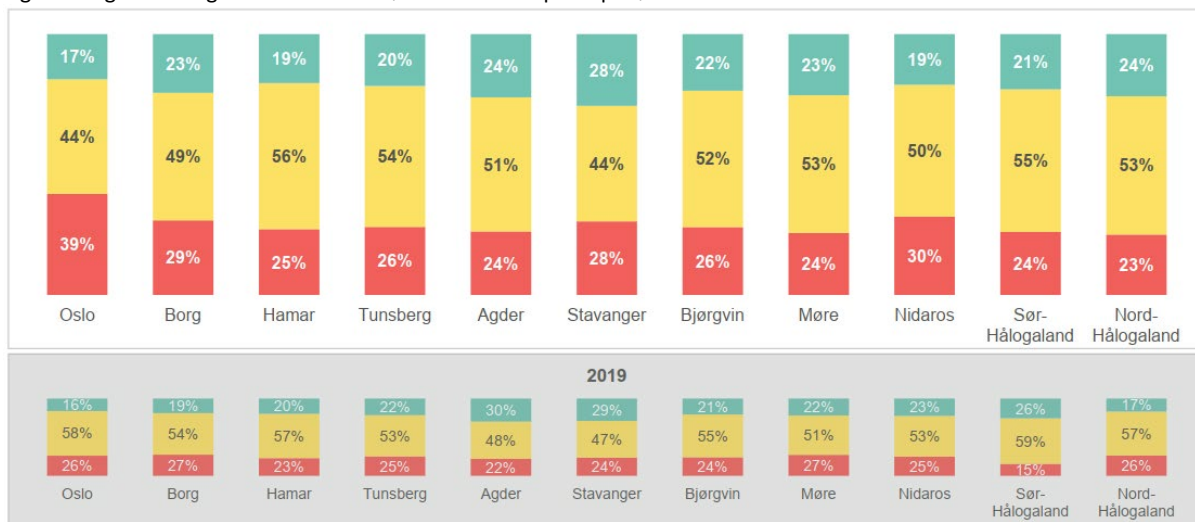
I årsstatistikken, som samles inn av SSB, ble det lagt til et felt for føring av direkte strømmede gudstjenester som ikke også ble gjennomført fysisk, og et felt for rapportering av digitale deltakere som hadde sett minst 85 % av gudstjenesten.

Medlemsundersøkelsen 2020

Høsten 2020 ble det gjennomført en begrenset medlemsundersøkelse. Hensikten med undersøkelsen var å få større innsikt i medlemmenes forventninger og holdninger til kirken og til kirkelige handlinger under koronapandemien. Til forskjell fra medlemsundersøkelsen vi gjennomførte i 2019, inkluderte undersøkelsen digital deltakelse på lik linje med fysisk, i lys av de strenge begrensningene på arrangementer under pandemien.

Ved hjelp av to spørsmål knyttet til tro og til hvor ofte man besøker kirken enten fysisk eller digitalt, ble respondentene kategorisert i tre grupper: De som bruker kirken aktivt (grønn gruppe), de som bruker kirken mer sjelden, men ønsker å være medlem (gul gruppe) og de som bruker kirken svært sjelden og har et distansert forhold til den (rød gruppe).

Figur 1: Segmentering i medlemsundersøkelsen fordelt på bispedømme

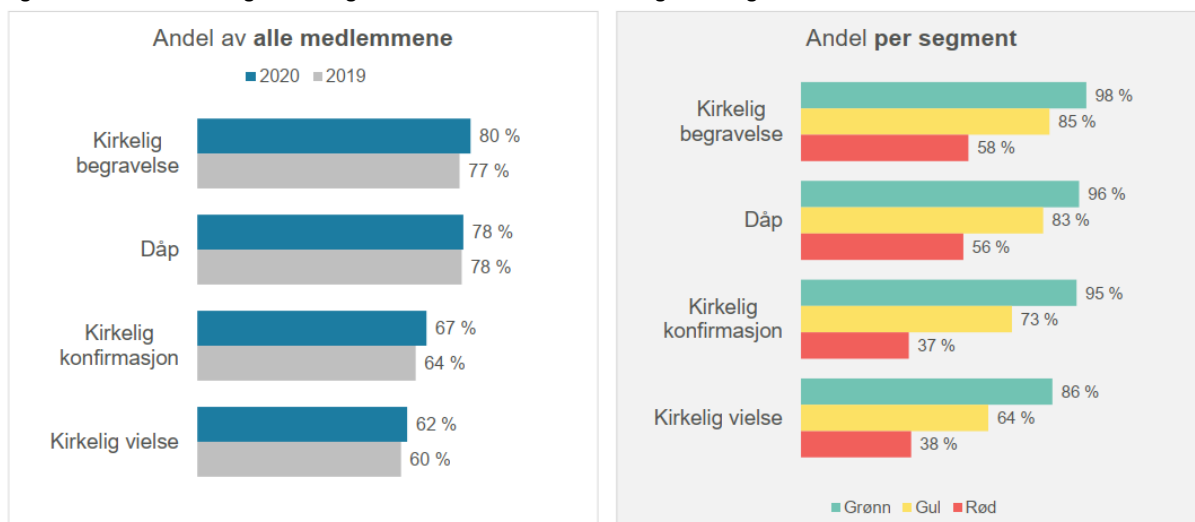
n= 2988 ? Segmentfordeling

Kilde: Den norske kirkes medlemsundersøkelse

Medlemsundersøkelsen viser at innbyggerne i bispedømmene har en noe ulik tilnærming til tro og kirkeliv. Samtidig er bildet relativt likt som i 2019: halvparten tilhører den gule gruppen, altså de som sjelden bruker kirken, men som vil være medlem (gjennomsnitt på 50 %, 54 % i 2019). De som har et distansert forhold til kirken, rød gruppe, utgjør 28 % (24 % i 2019) og de aktive i grønn gruppe utgjør fortsatt 22 %.

Blant kirkens medlemmer har åtte av ti medlemmer deltatt på noe i tilknytning til kirken de siste 12 måneder enten fysisk eller digitalt. I 2019 ble det kun spurt om fysisk deltakelse. 62 % har besøkt en gravplass/kirkegård.

Figur 2: Ønske om kirkelige handlinger som andel av medlemmer og etter segment

Kilde: Den norske kirkes medlemsundersøkelse

A. Samlet oversikt resultater og måloppnåelse

Tabell 5: Oversikt mål- og resultatoppnåelse sammenlignet med 2019. Inkl ikke digitale aktiviteter, angitt separat i kolonne 1

Strategiske mål	Resultatmål	Resultat	
Gudstjenestelivet blomstrer <i>Digitale aktiviteter 'Gudstjenestelivet'</i> Antall: 13 200 Deltakere: 4,8 mill.	Vekst i antall deltakere per gudstjeneste	Deltakere i snitt: 45, ned -55% Inkl strømmede gudstj: 74, -28%	
	Flere velger kirkelig vigsel	Nedgang -6% i andel av alle ekteskap, ned -29% i antall	
	Oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe	Ned -0,3% til 85,2 % andel av døde	
	Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet	Ant sokn med samisk i gudstj-ordning ned fra 141 til 139	
Flere søker dåp og trosopplæring <i>Digitale aktiviteter 'Trosopplæring'</i> Antall: 4,88 Deltakere: 605 000	Oppslutningen om dåp holdes oppe	Andel døpte av fødte ned -8,3% fra 51% til 43%	
	Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil	Deltakelse i gjennomførte tiltak ned -26%, antall tiltak ned -30%	
	Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe	Konfirmerte av døpte 15 år ned -2% til 78,9%	
Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet <i>Digitale aktiviteter 'Kunst og kultur'</i> Antall: 2600 Deltakere: 2,3 mill.	Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangement	Deltakere totalt tilbake -73%	
	Flere åpne kirker	Ant sokn med åpne krk opp fra 558 til 711. Ant dager ned -33%	
Kirken engasjerer seg i samfunnet	Flere menigheter med diakonal betjening	Antall sokn øker med 9 % til 715	
	Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge	Antall sokn synker fra 335 til 200	
	Arbeid med religionsdialog styrkes	Antall fora i bispedømmene ned fra 52 til 34	
	Kirkens digitale nærvær øker	Stor økning hva angår alle parametre	
	Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom	Stor økning i medieoppslag og strømming. Ant arenaer stabilt.	
	Samarbeidet kirke/skole styrkes	-64% i ant skolegudstjenester -47% i ant barnehagegudstj.	
Flere finner sin plass i kirkelig arbeid	Rekruttering til vigslede stillinger styrkes	Ant vigslede ned fra 75 til 68	
	Flere engasjeres til frivillig tjeneste i kirken	Nedgang i totalt antall frivillige på -21%	
	Kirkelige medarbeidere trives i jobben	Sykefravær 5,4 %, opp fra 4,8%.	
	Tilbud for unge i menighetene styrkes	Antall tilbud i aldersgruppen 13-30 år ned -14%	
Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon	Reduksjon i administrative kostnader	Opprettelse merkantile fellesenheter ga 15 mill kr til diakoni	

B. Resultater og måloppnåelse 2020

For å vurdere resultat- og måloppnåelse har Kirkerådet mottatt, innhentet og bearbeidet data fra en rekke ulike kilder. Menighetene har rapportert inn sin aktivitet via SSB, og Kirkerådet har mottatt data fra byrået. Det foreligger tall fra 1 157 av 1 164 sokn. Tidligere år er fjorårets tall blitt brukt ved manglende svar. Dette er ikke gjort i tallene for 2020, da pandemien gjør at 2019 gir et dårlig bilde av situasjonen i 2020. Øvrige datakilder er bispedømmene samt registre som Kirkerådet bruker. I tillegg kommer resultatene fra Rambølls kartlegginger.

Bispedømmene leverer sine årsrapporter til Kirkerådet innen 1. mars. I løpet av mars og april gjennomførte ledelsen i Kirkerådet og preses en digital utviklingssamtale med biskop, bispedømmerådsleder og stiftsdirektør i hvert bispedømme. Oppsummeringer og elementer fra disse samtalene er tatt inn i denne rapporten.

B.1 Gudstjenesteliv

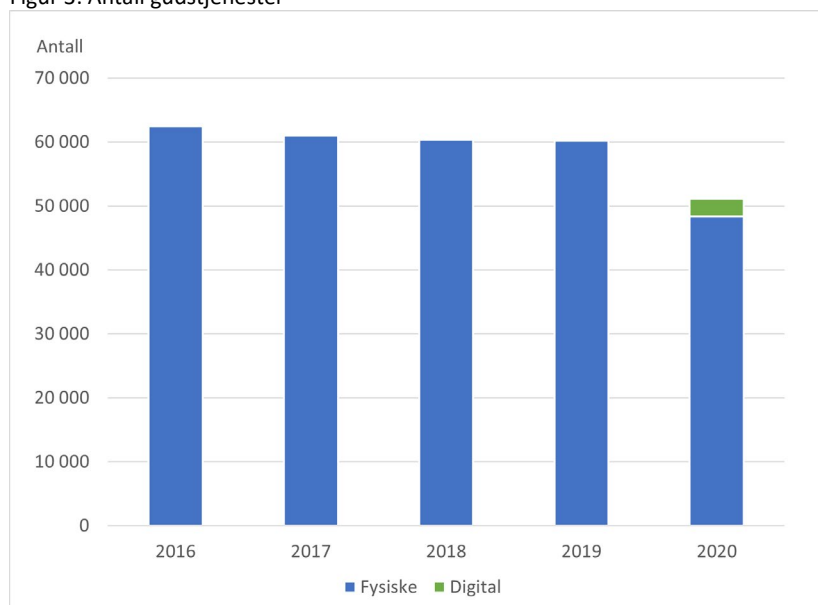
Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke

B.1.1 Gudstjenester

Strategisk mål: Gudstjenestelivet blomstrer

Resultatmål: Vekst i antall deltakere per gudstjeneste

Figur 3: Antall gudstjenester

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige. Digital vil si antall strømmede gudstjenester rapportert i SSB.

Tabell 6: Antall gudstjenester og deltakere per bispedømme

	Totalt antall gudstjenester	% endring fra 2019	Antall deltakere	% endring fra 2019	Gj.snitt antall deltakere	Endring
Agder og Telemark	5 344	-18 %	289 904	-53 %	54	-40
Bjergvin	6 797	-17 %	320 596	-56 %	47	-41
Borg	5 115	-20 %	230 737	-59 %	45	-44
Hamar	4 531	-21 %	185 048	-52 %	41	-27
Møre	3 040	-18 %	162 622	-54 %	53	-42
Nidaros	4 877	-13 %	221 329	-52 %	45	-36
Nord-Hålogaland	3 226	-20 %	134 944	-50 %	42	-26
Oslo	3 919	-29 %	220 800	-60 %	56	-44
Stavanger	4 587	-17 %	289 015	-55 %	63	-53
Sør-Hålogaland	2 834	-20 %	117 080	-52 %	41	-28
Tunsberg	4 098	-25 %	184 650	-58 %	45	-35
Den norske kirke	48 368	-20 %	2 356 725	-55 %	49	-39

Kilde: SSB – foreløpige tall. Strømmede gudstjenester er ikke inkludert.

I pandemiåret 2020 har antall fysiske gudstjenester i Den norske kirke gått tilbake med 20 % sammenlignet med 2019. Nedgangen i antall gudstjenester er ulik i bispedømmene og fordeler seg på en skala fra Nidaros med 13 % færre gudstjenester til Oslo med 29 %. Av totaltallet på 48 368 gudstjenester utgjør 37 900 gudstjenester på søn- og helligdager, en nedgang på 15 % fra 44 800 i 2019. Skalaen går fra 8 % færre gudstjenester på søn- og helligdager i Stavanger til Tunsberg med 22 % færre.

Gudstjenestedeltakelsen totalt i 2020 er ned 55 % sammenlignet med 2019, og bispedømmene ligger mellom -50 % (Nord-Hålogaland) og -60 % (Oslo). Ser vi på deltakere søn- og helligdager, er nedgangen 52 %, og her går skalaen fra -45 % (Nord-Hålogaland) til -55 (Oslo). Tilsvarende har gjennomsnittlig antall deltakere ved gudstjenester gått ned med 44 % (43 %) fra 87 (89) til 49 (51), tall for søn- og helligdager i parentes.

Smitteverntiltakene som ble innført i midten av mars endret seg kontinuerlig gjennom resten av fjoråret, og ga ulike antallsbegrensninger og stengte kirker fra kommune til kommune. Borg har påvist en sammenheng i forholdet mellom prosentandel av året kirkene har vært stengt i de ulike prostiene og den prosentvise reduksjonen i fysisk gudstjenestedeltakelse. Prosten i Toten påpeker også den generelle forsiktigheten hos folk til å samles, og «der man åpnet opp etter full nedstengning kom det ikke 50, men kanskje 30 og under det».

Tabell 7: Antall gudstjenester, utvalgte typer

	2019	2020	Endring
Gudstjenester totalt	60 166	48 368	-20 %
Gudstjenester med dåp	15 341	15 210	-1 %
Konfirmasjonsgudstjenester	2 988	4 286	43 %
Julaftensgudstjenester	2 352	2 277	-3 %

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige tall. Strømmede gudstjenester er ikke inkludert.

Statistikken viser at antall gudstjenester med dåp og julaftensgudstjenester kun har en svak tilbakegang, mens antall konfirmasjonsgudstjenester har økt med 43 %. Dette gir en betydelig endring i hvordan det totale gudstjenesteantallet er sammensatt sammenlignet med tidligere år.

Menighetenes årsstatistikk angir at 2766 gudstjenester ble strømmet i fjor og at 1,4 millioner så minst 85 % av sendingen. Dette gir i snitt 519 deltakere per gudstjeneste. Flere bispedømmer har gjort egne stikkprøver, og mener disse anslagene er lave. Hvis vi gjør som Statistisk sentralbyrå i sin publisering av de foreløpige tallene 16.03.2021 og slår sammen fysiske og strømmede gudstjenester, reduseres nedgangen i gudstjenestedeltakelsen totalt fra -55 % til - 28 % og snittet per gudstjeneste øker fra 49 til 74.

Tabell 8: Digitale aktiviteter og deltakere, gudstjenestelivet

	Digitale aktiviteter		Digitale deltakere		Sum digitale aktiviteter	Sum digitale deltagere
	15.03-15.06	16.06-31.12	15.03-15.06	16.06-31.12		
Oslo	721	465	185 224	151 307	1 186	336 531
Borg	1 191	1 034	592 095	448 894	2 225	1 040 989
Hamar	964	340	165 994	249 689	1 304	415 683
Tunsberg	960	274	196 073	136 959	1 234	333 032
Agder og Telemark	1 190	320	309 224	103 990	1 510	413 214
Stavanger	978	669	598 625	134 486	1 647	733 111
Bjørgvin	852	576	376 411	254 199	1 428	630 610
Møre	746	225	236 508	159 606	971	396 114
Nidaros	459	239	144 642	48 029	698	192 671
Sør-Hålogaland	279	233	86 729	86 075	512	172 804
Nord-Hålogaland	351	145	115 118	40 842	496	155 960
Den norske kirke	8 691	4 520	3 006 643	1 814 076	13 211	4 820 719

Kilde: Rambøll. Tallene inkluderer gudstjenester og publisering av preken, andakt og bønner (utdrag av gudstjeneste).

SSB ba menighetene rapportere på strømmede gudstjenester som ikke ble rapportert annet sted og deltakerne måtte ha sett minimum 85 % av sendingen. Rambøll har i sine kartlegginger spurt menighetene om antall aktiviteter og deltakere målt etter antall tre-sekundersvisninger. Tallene er usikre, men gir et godt bilde av hvor omfattende den digitale aktiviteten har vært. Holder vi det som er registrert som fysiske aktiviteter utenom, viser kategorien «Gudstjenestelivet» publisering av preken, andakt eller bønner som video eller i tekstform på nett. Legger vi disse tallene til grunn, viser kartleggingen rundt 13 200 aktiviteter med til sammen nær 5,4 millioner deltakere. Dette gir i snitt 400 deltakere per aktivitet. Det er store forskjeller mellom bispedømmer, prostier og menigheter når det gjelder digital aktivitet. Borg bispedømme skiller seg ut med over en million deltakere på 2 200 aktiviteter, et snitt på 450. Stavanger (740 000 deltakere) og Bjørgvin (640 000 deltakere) har samme snitt i deltakelse på sine registrerte digitale aktiviteter innen «Gudstjenesteliv».

I tillegg til digitale formidlinger fra kirkerommet har menighetene valgt flere alternative gudstjenesteformer i friluft, som drive-in gudstjeneste, stadiongudstjeneste, bålpannegudstjeneste, vandregudstjeneste, gudstjeneste på kirketrappa, ved lystenningssteder og utendørs julekrybber. Tunsberg melder til og med om gudstjeneste i nettsamfunnet «Minecraft».

Den norske kirke har brukt store ressurser på gudstjenestereform de siste 15 årene, og med utgivelse av bøkene Gudstjenestebok og Liturgisk musikk i 2020 kan det sies at dette kapitlet i reform av gudstjenestelivet er avsluttet. Den nye hovedgudstjenesten tas i bruk i alle menigheter senest første pinsedag 2021.

Det digitale kvantespranget utløst av pandemien i mars i fjor har startet et nytt kapittel: «Då kyrkjene stengde såg vi i bispedømmet mange som heiv seg rundt, som om Jesus skulle ha bedt dei om å hiva ut garnet på andre sida, og sette i gang med ulike kreative tiltak og fekk vist nye talantar,» skriver Bjørgvin i sin årsrapport.

Erfaringer

Det finnes en god del tallunderlag og erfaringer å bygge på i arbeidet med den nye normalen på kort sikt. Rambøll-kartleggingen sier at en tredel av menighetene laget digitale gudstjenester i 2020, og 68 % har samarbeidet om slike tiltak. Ti menigheter i Bjørgvin sto for over halvparten av alle digitale gudstjenestelige formidlinger i bispedømmet. 84 % av Oslo-menighetene svarer at de i perioden har tatt i bruk 1-4 nye digitale kanaler. Det er særlig Facebook som benyttes, men også YouTube og kirkens nettsider. Bispedømmene har gjennom året opparbeidet seg kunnskap om hvordan de kan støtte menighetene og fellesrådene med utstyr, kompetanse og opplæring. Det jobbes med hvordan kirken nasjonalt og regionalt best kan bidra til en helhetlig, bærekraftig organisering og ledelse av det digitale gudstjenestetilbudet, blant annet ved strategisk bruk av frivillige og samhandling mellom ansatte.

Digitalt gudstjenesteliv bidrar til å nå målgrupper som kirken lenge har strevd med å nå, det være seg ungdom og ferie- og fritidsfolket. Menigheter i Bjørgvin laget mediegruppe for konfirmanter som raskt kunne strøkke gudstjenester. Folk kan nå enkelt få med seg gudstjenesten på hytta når det passer dem, og for eksempel få nattverd i en åpen kirke med prest til stede på en onsdag.

Rambøll-kartleggingene gjør at Hamar konstaterer: «Etter hvert ble gudstjenestene færre og kortere (fra 1200 i starten av perioden til vel 300 siste halvår), uten at dette gikk ut over besøkstallet. Tvert imot. Antall deltakere er nesten doblet i samme periode!»

Bjørgvin rapporterer at det er «ein tydeleg trend at folk helst vil delta digitalt i si eiga kyrkje og sjå sin eigen prest». Rambøll II-rapporten støtter dette, der 69 % sier at det er viktig at det digitale arrangementet/gudstjenesten er i den lokale kirken. En fersk undersøkelse av Hans-Olav Hodøl og Egil Sæbø (Kirke og kultur 1/21) forteller at digitale gudstjenesteseere ønsker å delta aktivt: «Seerne ønsker gjenkjennelige og kortere gudstjenester. I tillegg vil de være mer delaktige.»

Veien videre

Alle bispedømmene forteller at digital formidling av gudstjenester har overgått forventningene, at den vil ha økt betydning for gudstjenestepaksisen i Den norske kirke fremover, og vil måtte balanseres med fysiske gudstjenester. «Det mellommenneskelige som vever menighetene sammen får ikke like gode kår digitalt som når man er fysisk sammen,» skriver Nord-Hålogaland i sin årsrapport. Særlig utfordrende for gudstjenestelivet i Den norske kirke var det at nattverd ble satt til side for ikke å bli en smittekilde: «Det livgivende måltid ble en trussel mot selve livet. Mange av menighetens folk og dets prester opplevde dette som svært krevende,» skriver prostene i Groruddalen i Oslo.

De fleste bispedømmene deler refleksjoner over hva gudstjeneste på nett er, om liturgiernes form og legitimitet og hvordan vi skal tenke om det sammen fremover. Bjørgvin og Borg bispedømmer argumenterer for at digitalt nærvær er nettopp deltakelse og ikke kun betraktning. «Det som no kjenneteiknar digitale media og internett, som vert kalla Web 2.0, er

interaksjon, der det ikkje er ein produsent og ein tilskodar, men deltakarar som vel ut og lagar si eiga digitale oppleving ut fra sin kontekst og gjev respons som til dømes på Facebook, som ofte vert brukt til å formidla gudstenester,» skriver Bjørgvin.

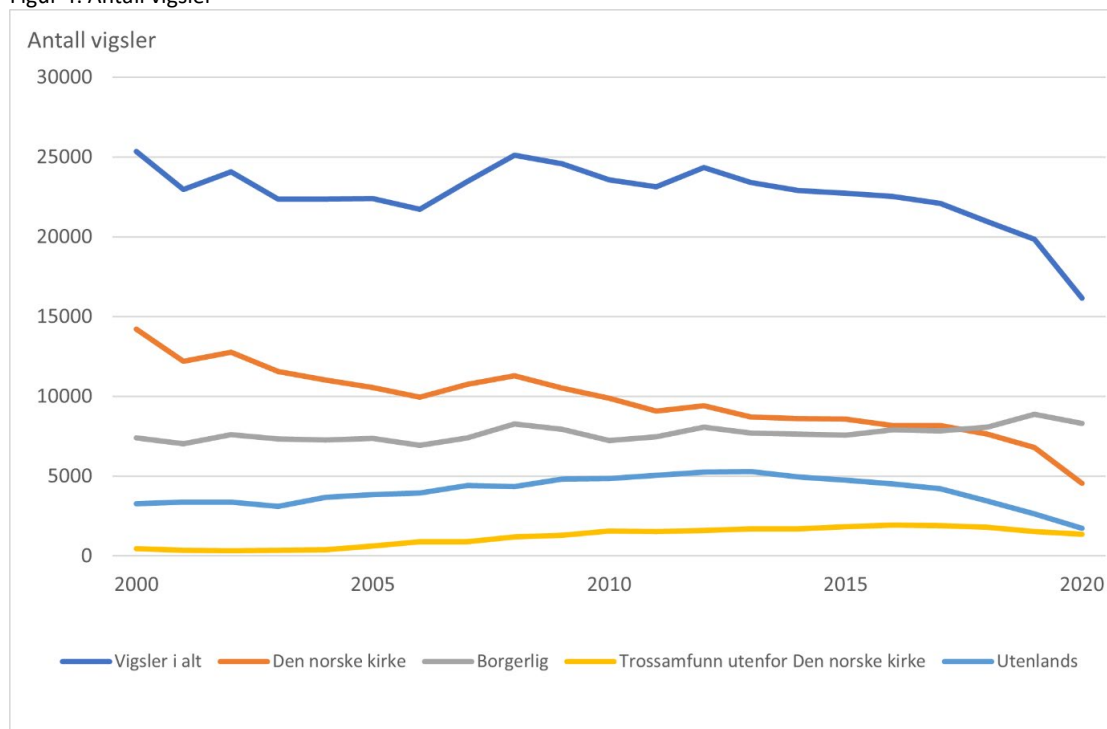
Borg har satt på agendaen hvordan reflektere teologisk over digitale gudstjenester som et uttrykk for kirkens tilstedeværelse i menneskers liv. Biskopens samtaler med presteskapet har vist at de er lojale mot gudstjenesteliturgien, samtidig som man har gjort tilpasninger til det digitale formatet: «Det har vært utvist stor kreativitet og teologisk kompetanse i utforming av TikTok-gudstjenester, Snapchat-gudstjenester, korte gudstjenester på syv minutter for Facebook og samtalesnutter på Instagram for ungdom».

Kirken har i 2020 hatt stor evne til omstilling, lojalitet mot krevende rammevilkår, digital kompetansebygging og tilpasning til en ny måte å være til stede i menneskers liv som kirke på nett. Den nye normalen er under utvikling, og for å kunne jobbe systematisk fremover er det et stort behov for forskning på trender og konsekvenser for hvordan kirken skal arbeide. Blant spørsmålene er: Hvordan kan liturgien tilpasses det digitale formatet for å skape nødvendig fleksibilitet samtidig som gjenkjennelse blir ivaretatt? Hvordan skape gode synergieffekter og etablere en bro mellom digitale og fysiske gudstjenester? Hvordan utvikle og dele innhold som i større grad treffer de som ikke jevnlig oppsøker kirkene?

B.1.2 Vigsler

Resultatmål: Flere velger kirkelig vigsler

Figur 4: Antall vigsler

Kilde: SSB

I 2020 har det vært en nedgang i antall vigslar i samtlige bispedømmer, og landsgjennomsnittet viser en nedgang på 29 %. Til sammenligning er nedgangen i antall inngåtte ekteskap totalt på landsbasis på 19 %. I 2019 utgjorde kirkelige vigslar 34 % av inngåtte ekteskap. I 2020 sank dette til 28 %, noe som er en nedgang i Den norske kirkes andel på seks prosentpoeng.

Gjennomsnittsalderen for de som gifter seg for første gang er økende¹, og om lag 25 % av de som velger å inngå ekteskap har vært gift tidligere². 30 % av dem som lever i et samliv er samboere. Andelen har steget med rundt 10 % de siste tiårene³. Det kan også nevnes at innvandrere som andel av befolkningen i aldersgruppen 20-44 år har økt fra 10 % i 2004 til 26 % i 2020 på landsplan.

Pandemien har medført mange avlyste eller utsatte vigslar over hele landet. Bispedømmene påpeker at nedgangen i antall kirkelige vigslar også må sees i sammenheng med at borgerlig vigsel er lettere tilgjengelig enn før og mindre sårbar for antallsbegrensninger. Når stort kirkebryllup ikke kunne gjennomføres i 2020, valgte enkelte brudepar borgerlig vigsel i stedet.

Undersøkelser har vist at mange tror at kirkelig vigsel er dyrere enn borgerlig, fordrer mange gjester og ikke kan være lite og enkelt. I løpet av fjoråret har kirkelig ansatte vist stor fleksibilitet og vært på tilbudssiden overfor dem som har ønsket kirkelig vigsel. Familier som har gjennomført enklere seremonier og seremonier med færre til stede, har opplevd disse som svært positive.

Menighetene tilbyr i økende grad drop-in vigsel, som senker terskelen for å gjennomføre et enkelt og rimelig bryllup. Kirken i Elverum inviterte til drop-in-dag i november og kunne gratulere ni brudepar. I tillegg ble 11 personer døpt. Lokalt arbeides det med å etterstrebe fleksibilitet, tilrettelegging og kvalitet, forenkle rutiner knyttet til påmelding og valg av tidspunkt og sted for vigsel.

Flere som har gjennomført kirkelig vigsel med forlovere og nærmeste familie i 2020 har ønsket å ha en velsignelsehandling med større bryllupsfølge når koronarestriksjonene opphører. Det samme gjelder par som valgte å gifte seg borgerlig. Sør-Hålogaland skriver at «kirken i større grad kan markedsføre kirkelig velsignelse av borgerlig inngåtte ekteskap».

¹ Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/ikkje-sidan-1927-har-det-vore-sa-fa-bryllaup-i-norge>

² Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/statbank/table/05719>

³³ Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/statbank/table/06854>.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/statbank/table/07459> og <https://www.ssb.no/statbank/table/07111>. Med innvandrere menes innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

B.1.3 Gravferd

Resultatmål: Oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe

Tabell 9: Gravferd

	Antall gravferder			Antall døde			Andel gravferder av døde		
	2019	2020	Endring i prosent	2019	2020	Endring i prosent	2019	2020	Endring i p.p
Agder og Telemark	3 369	3 274	-2,8 %	4 014	4 044	0,7 %	83,9 %	81,0 %	-3,0
Bjergvin	4 152	4 189	0,9 %	4 637	4 767	2,8 %	89,5 %	87,9 %	-1,7
Borg	4 512	4 537	0,6 %	5 433	5 475	0,8 %	83,0 %	82,9 %	-0,2
Hamar	3 692	3 600	-2,5 %	3 982	3 885	-2,4 %	92,7 %	92,7 %	-0,1
Møre	2 152	1 981	-7,9 %	2 320	2 180	-6,0 %	92,8 %	90,9 %	-1,9
Nidaros	3 048	2 998	-1,6 %	3 568	3 424	-4,0 %	85,4 %	87,6 %	2,1
Nord-Hålogaland	1 924	1 909	-0,8 %	2 036	2 001	-1,7 %	94,5 %	95,4 %	0,9
Oslo	3 450	3 636	5,4 %	5 006	5 338	6,6 %	68,9 %	68,1 %	-0,8
Stavanger	2 705	2 769	2,4 %	3 026	3 117	3,0 %	89,4 %	88,8 %	-0,6
Sør-Hålogaland	2 098	2 149	2,4 %	2 269	2 215	-2,4 %	92,5 %	97,0 %	4,6
Tunsberg	3 663	3 543	-3,3 %	4 392	4 166	-5,1 %	83,4 %	85,0 %	1,6
Den norske kirke	34 765	34 585	-0,5 %	40 683	40 612	-0,2 %	85,5 %	85,2 %	-0,3

Kilde: SSB. Tall for antall gravferder i 2020 er foreløpige tall.

Fra 2018 til 2019 sank antall kirkelige gravferder i forhold til antall dødsfall i Norge med 1,8 prosentpoeng til 85,5 %. For 2020 er denne prosentandelen sunket med 0,3 prosentpoeng til 85,2 %. Antall kirkelig gravferder var 34 585. Antall døde var 40 612, kun 71 flere enn i 2019. Sør- og Nord-Hålogaland har begge en gravferdsprosent på over 95 %, mens Oslo er nede på 68 %.

Andelen kirkelige gravferder påvirkes av faktorer som økning i andelen av befolkningen som ikke er medlem i noen form for tros- og livssynssamfunn, samt andelen med innvandrerbakgrunn. I de store byene meldes det om et økende antall som ikke ønsker noen seremoni i det hele tatt. I noen byer fortsetter konkurransen å øke fra aktører som tilbyr alternative seremonier.

Kontakten mellom kirkelig betjening og gravferdsbyråene er i fokus. Møre bispedømme skriver: «Vi meiner det særleg er nødvendig med auka informasjon om kva kyrkjeleg gravferd er og kan vere, og sikre god samhandling med gravferdsbyråa». Nidaros bispedømme vil sammen med Kirkelig fellestråd i Trondheim arbeide grundig med problemstillingen, sett i lys av at det etableres tre nye nøytrale seremonirom i Trondheim, to i kommunal og ett i privat regi. Tunsberg bispedømme reflekterer over organiseringen av førstekontakten med de pårørende: «Når presten kommer for sent inn i dialogen, kan det gå ut over den sjelesørgeriske kvaliteten, ved at presten lett kan ende opp i en uheldig rolle som godkjenningsinstans istedenfor rådgiver.» Det samme kan en si om kirkemusikerens rolle i forhold til valg av musikk. Valg av musikk og fremføringstype håndteres i hovedsak i dag i stor grad ut fra lokale skjønn. Dette utfordres nå sterkere av pårørende som vil lage en seremoni som preges av hvem avdøde var. Stavanger skriver at «i praksis er det sjeldan kyrkjelydane ikkje finn gode løysingar, men det handlar også om ikkje å praktisere rammene for stramt».

Pandemien innebar strenge restriksjoner ved dødsfall på institusjoner og sykehus. Sterke begrensninger på deltakelse i seremoni og minnesamvær har i noen grad flyttet sorgbearbeidelsen fra fellesskapet til det mer private. Strømming av gravferdene har gjort at flere kunne delta, og er et tilbud som er kommet for å bli.

Mange i Den norske kirke har gjort tiltak for å legge til rette for sorgstøtte i pandemiåret. Oslo bispedømme rapporterer om tre ganger så mange påmeldinger til sorggrupper sammenlignet med de siste årene. Samtalene fra sorggruppene vitner om alvorlige sorgreaksjoner, om større tapsopplevelse og fravær av håp og mening. Prosten i Asker sier at prestene «påfallende ofte, og mer enn ellers, har opplevd takknemlighet for møtet med kirke og seremoni. (...) Behovet for nærhet, trøst og støtte er trolig blitt ekstra stort under de stramme og skiftende smittevernreglene». Bjørgvin bispedømme har i samarbeid med Kirkens Bymisjon og fellesråd videreutviklet tiltaket «Førstehjelp ved sorg» til satsing på sorg hele oktober: *Sorgmånaden* er et strategisk valg for å «løfte eit mellommenneskeleg tema som kyrkja har særleg kompetanse på», og fungerer også som et oppspill til Allehelgensdag.

Det er verdt å nevne at kirkene gjennom hele året har hatt 20-50 deltakere i over 34 500 gravferder og at det kun en håndfull steder er registrert smitte i etterkant. Det samme er tilfellet for alle andre samlinger og arrangement i kirkelig regi.

Det er ved gravferder kirken møter flest mennesker, og Kirkerådet har i 2021 kirkelig gravferd som ett av fem fokusområder. Det vil igangsettes forskning og etableres flere arenaer for samtale om gravferd med ulike aktører. Fra 1.1.2021 telles fremmøtte ved kirkelig gravferd, noe som mange har etterlyst i flere år. Dersom smittevernrestriksjonene tillater det, vil Allehelgensdag 2021 være en viktig anledning for at Den norske kirke igjen kan samle mennesker som får stå sammen i sorgen etter dødsfall i 2020.

Gravplassrådgivning

I henhold til Prop. 130 L (2018-2019) gjorde et enstemmig Storting vedtak om at fylkesmannen skulle overta oppgavene og ansvaret bispedømmerådene har i gravplassaker. Departementet gjorde vedtak om at oppgavene skulle legges til Fylkesmannen i Vestfold og Telemark (FMVT), med arbeidssted i Tønsberg. Endringen ble gjennomført da loven trådte i kraft 1.1.2021, og to årsverk ble virksomhetsoverdratt. Det vises til gravplassrådgiverens egen rapport for 2020.

B.1.4 Samisk kirkeliv

Resultatmål: Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

Tabell 10: Samisk kirkeliv

	2017	2018	2019	2020
Antall sokn som har hatt gudstjenester med samisk innslag	148	176	193	184
Antall gudstjenester med samisk innslag	2 524	3 321	3 500	3 543
Antall sokn som har innarbeidet samisk språk i ordning for gudstjenesten	113	120	141	139
Antall sokn som har innarbeidet samisk språk i lokal trosopplæringsplan	57	61	73	88
Totalt antall sokn i Den norske kirke (til sammenligning)	1 204	1 197	1 193	1 164

Kilde Bispedømmene og SSB. Tall for 2020 er foreløpige.

De siste årene har det vært en svak økning av indikatorer som viser bruk av samisk språk i menigheter i Den norske kirke. Den største økningen er i antallet gudstjenester med samiske innslag, noe som antakelig er en konsekvens av at biskopene i de tre nordligste bispedømmene har oppfordret alle prester til fast å ta i bruk samiske språkmarkører i gudstjenestene. Det vil for de fleste si åpningsord og velsignelse på samisk. Nord-Hålogaland har 1 500 av de 3540 gudstjenestene med samisk innslag, mens Nidaros har 1375 og Sør-Hålogaland 630.

Da pandemien traff fikk Samisk kirkeråd umiddelbart oversatt den forkortede gravferdsliturgien som ble vedtatt av Kirkerådet, og godkjente oversettelser til sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk i begynnelsen av april 2020.

Flere menigheter samarbeidet om å publisere på nettet andakter, gudstjenester, salmer og kristne tekster på de ulike samiske språkene. Nedstengningen av kirker gjorde at arbeidet brått kom ganske langt.

Kautokeino menighet fikk raskt etablert et samarbeid med lokalradioen i Kautokeino og sendte faste samiskspråklige gudstjenester hver søndag. Menigheten har fortsatt med strømming av gudstjenester som alle ligger tilgjengelig på YouTube. Før jul samarbeidet Samisk kirkeråd med tre menigheter om utarbeidelse av julegudstjenester som ble lagt ut på Facebook på julaften. Disse digitale aktivitetene har gitt mange flere samisktalende mulighet til å kunne høre samisk språk der de bor.

Det har blitt arbeidet med oversetting av ordning for hovedgudstjenesten, men arbeidet har tatt lengre tid enn planlagt. Når det gjelder oversetting til lulesamisk har det vært vanskelig å finne oversettere som ønsker eller har tid til å ta på seg oppdraget.

I sin kontakt med utdanningsinstitusjonene løfter Kirkerådet og Samisk kirkeråd frem det store behovet for kirkelige medarbeidere som har kompetanse på samisk språk og kultur. Det ligger et potensiale i å få flere samisktalende frivillige til å delta i gudstjenester.

En enkel kartlegging i 2020 av kirkelige feiringer og markeringer av Samenes nasjonaldag 6. februar, viste at det til sammen var 49 ulike gudstjenester i syv bispedømmer. Det var flest gudstjenester i de tre nordligste bispedømmene, i tillegg var det seks gudstjenester i Hamar bispedømme, to gudstjenester i Oslo og Borg og én i Stavanger. Feiringen av nasjonaldagen er et viktig bidrag i arbeidet med å øke bruken og synligheten av samisk språk i kirker og gudstjenester.

Samiske trosopplæringsressurser

Antall sokn som har innarbeidet samisk språk i lokal trosopplæringsplan har økt fra 73 i 2019 til 88 i 2020. Nidaros har flest med 42, Nord-Hålogaland har 21 som i fjor mens Sør-Hålogaland har økt fra 13 sokn i 2019 til 22 sokn i 2020. Årsrapporten fra Samisk kirkeråd peker på at det er god progresjon i arbeidet med samiske trosopplæringsressurser og at "et viktig arbeid på dette feltet er å bidra til at menighetsansatte har det de trenger av ressurser, informasjon og kunnskap for å kunne drive med samisk trosopplæring".

Mange menigheter har som tradisjon å gi en kirkebok i gave til fire-, fem- eller seks-åringer. I februar 2020 lanserte IKO i samarbeid med Samisk kirkeråd fire-årsboken *Mu girkogirji* med tilhørende aktivitetsbok på nordsamisk. Boken ble lansert i samarbeid med Karasjok menighet på en gudstjeneste med mange fire- og fem-åringer.

I 2020 ble det publisert nytt materiell både på nord-, sør- og lulesamisk til bruk sammen med barn og unge for å markere samenes nasjonaldag.

Kvensk kirkeliv

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har et nasjonalt ansvar for kvensk kirkeliv og har et eget kvensk kirkeutvalg. Bispedømmet er i ferd med å ferdigstille et salmehefte med gamle kvenske og oversatte norske salmer, «Gamle salmer mot nye tider». Hftet skal bidra til å vitalisere kvensk gudstjenesteliv og gjøre gudstjenestene livsnære og relevante.

Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid

Samisk kirkeråd har bidratt som en dialogpartner for både VID vitenskapelige høyskole Tromsø (VID) og Nord-Hålogaland bispedømme om utvikling av prosjektet Fornorskning og forsoning. Høsten 2021 vil VID tilby et videreutdanningstilbud til prester og andre kirkelige ansatte om dette temaet. Bispemøtet har vedtatt at dette studiet skal være del av deres etter- og videreutdanningstilbud i 2021.

I samarbeid med VID Tromsø startet arbeidet med å planlegge en konferanse om fornorskning og forsoning i mai 2022.

B.2 Dåp og trosopplæring

Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn

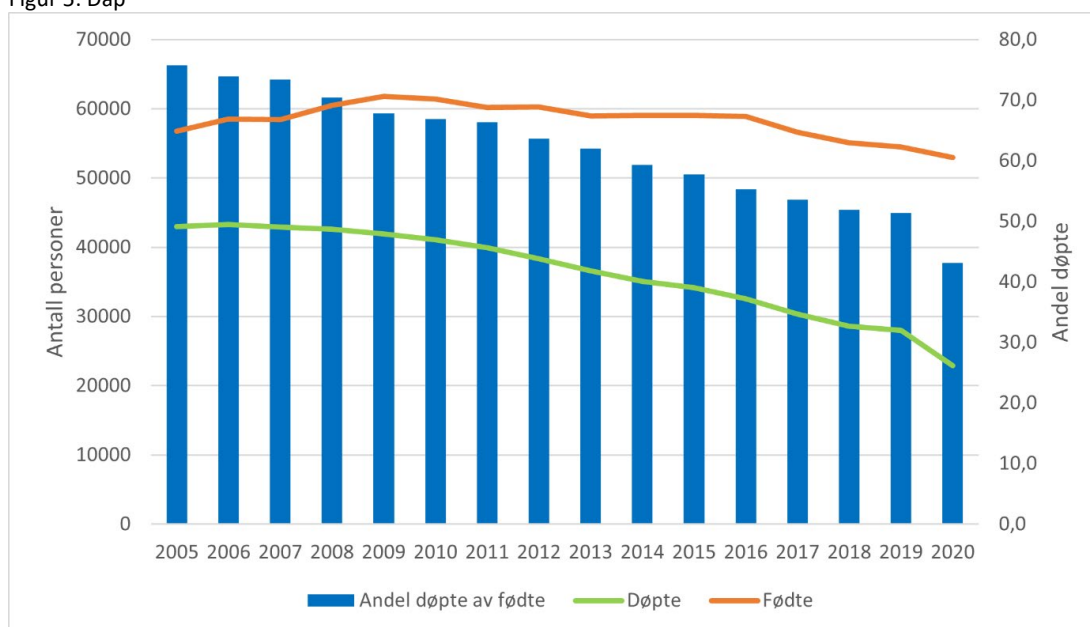
Strategisk mål: Flere søker dåp og trosopplæring

B.2.1 Dåp

Resultatmål: Oppslutningen om dåp holdes oppe

22 854 ble døpt i fjor, noe som i antall er om lag 4 700 færre enn i 2019, og 5700 færre enn i 2018. Andelen døpte av fødte har gått ned fra 51 % i 2019 til 43 % i 2020, en nedgang på 8,3 prosentpoeng. Diagrammet over viser en betydelig nedgang de siste 15 årene. Størst prosentvis nedgang er det i Borg og Nord-Hålogaland med 10,9 %.

Figur 5: Dåp

Kilde: Den norske kirkes medlemsregister og SSB. Foreløpige tall for antall døpte 2020. Dåpstall fra og med 2016 viser totalt antall døpte i soknet. For 2015 og tidligere årganger er 'dåpshandlinger i soknet' benyttet.

Det ble i 2020 gjennomført dåp i 15 210 gudstjenester i Den norske kirke, med til sammen nesten 800 000 deltakere. Snittet på noe over 50 deltakere på disse gudstjeneste gjenspeiler de mange egne dåpsgudstjenestene for kun familie og nærmeste venner. Andelen dåpshandlinger utenfor eget bostedssokn er 65 %, noe som er på samme nivå som 2019.

Tabell 11: Døpte per bispedømme

	Dåpskull*		Døpte		Andel døpte		
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	Endring i p.p.
Agder og Telemark	4 463	4 284	2 584	2 103	58 %	49 %	-8,8
Bjergvin	6 745	6 488	3 984	3 282	59 %	51 %	-8,5
Borg	7 122	6 918	3 378	2 527	47 %	37 %	-10,9
Hamar	3 141	3 041	2 067	1 741	66 %	57 %	-8,6
Møre	2 556	2 487	1 701	1 496	67 %	60 %	-6,4
Nidaros	4 701	4 582	2 806	2 334	60 %	51 %	-8,8
Nord-Hålogaland	2 312	2 297	1 426	1 167	62 %	51 %	-10,9
Oslo	11 099	11 451	3 139	2 530	28 %	22 %	-6,2
Stavanger	5 493	5 223	3 173	2 671	58 %	51 %	-6,6
Sør-Hålogaland	2 146	1 968	1 315	1 059	61 %	54 %	-7,5
Tunsberg	4 911	4 457	2 438	1 944	50 %	44 %	-6,0
Den norske kirke	54 689	53 196	28 011	22 854	51 %	43 %	-8,3

* Dåpskullet er beregnet som alle fødte i 4. kvartal året før til og med 3. kvartal statistikkåret.

Kilde: Den norske kirkes medlemsregister og SSB, statistikkbanktabell 01222 og 06929. Foreløpige tall for antall døpte 2020.

Hovedgrunnen til at nedgangen i dåp ikke er enda større, er at det over hele landet har vært tilbudt egne dåpsgudstjenester med de antalls- og avstandsbegrensninger som har vært gjeldende til enhver tid. I Østre Borgesyssel i Borg var hele 45 % av gudstjenestene med dåp egne dåpsgudstjenester.

Tunsberg bispedømme skriver om det som er representativt for alle bispedømmene: «Fra Nord-Jarlsberg prosti meldes det for eksempel at i løpet av 2020 har vi gjennomført mange dåpsgudstjenester med ett dåpsbarn og bare nære familiemedlemmer og venner til stede. Tilbakemeldingene på disse dåpshandlingene er svært gode. Flere gir uttrykk for at de har opplevd mer nærhet og kjent seg mer vel ved disse gudstjenestene enn da de sist hadde dåp i menighetens hovedgudstjeneste». «Tenk at me har heile kyrkja for oss sjølve,» utbrøt en farfar i en dåpsgudstjeneste i Stavanger. Prosten i Nordre Aker prosti i Oslo skriver at «dåpsfolket deltar mer aktivt i handlingen, det blir en tett familiesamling, dåpen får fullt fokus, ingen trenger å kjenne seg usikre på liturgien eller kjenne seg «sett på» av mange ukjente». Mange har også gitt uttrykk for at det ikke var sikkert at de hadde valgt dåp om det hadde vært i en ordinær gudstjeneste. Ulike familiestrukturer gjør at det å slippe forventning om et selskap i etterkant av dåp kan være positivt for noen.

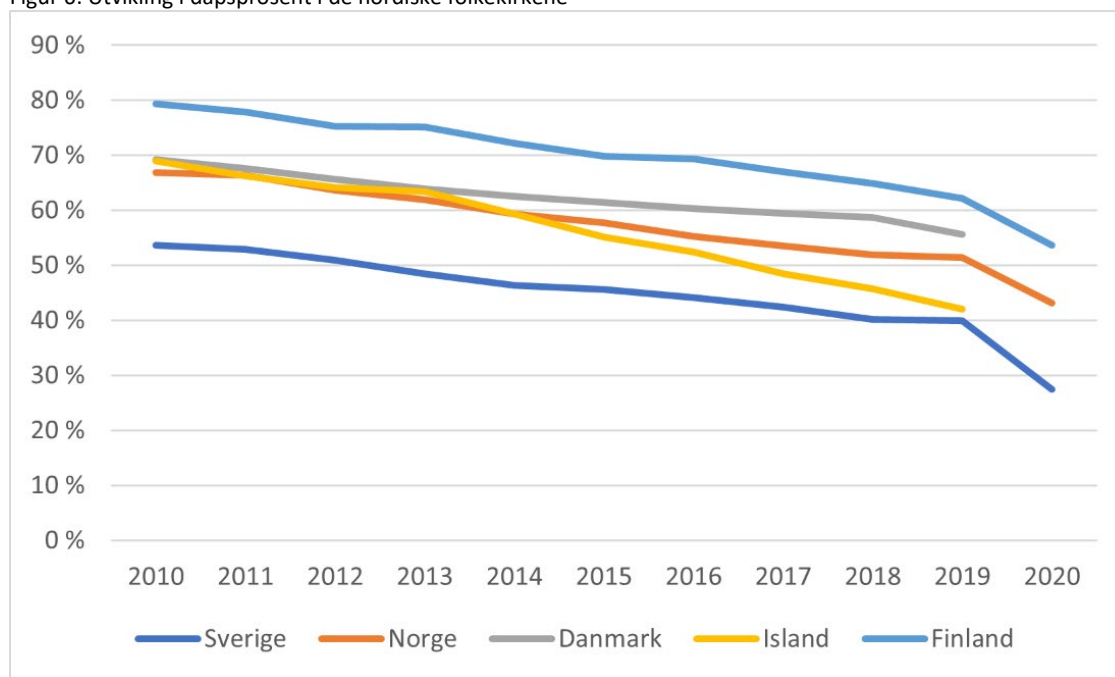
Som skrevet om i tidligere år, er årsaken til at færre blir døpt sammensatt: endrede forhold til tradisjon, tro og livssyn, ønsket om at barnet skal bestemme selv når det blir eldre og manglende kunnskap om dåpens betydning. Nidaros viser til at medlemsundersøkelsen avdekker at unge voksne født mellom 1990 og 2000 har lavest tall for trostilslutning og er mest tilbøyelig til å melde seg ut av kirken. Borgs medlemsundersøkelse bekrefter dette, da kun 21 % i aldersgruppen 15-29 år (kommende foreldre) er enig i at «Jeg opplever at kirken er relevant for meg».

Åpne dåpsdager og drop-in-dåp har flere steder vært supplement til dåp i gudstjenesten og egne dåpsseremonier. I Hamar bispedømme var det høsten 2020 en samkjørt kampanje med drop-in-dåp som resulterte i at i alt 29 personer ble døpt. Prosten i Sør-Østerdal sier: «drop-in-dåp har vært et av tiltakene for å senke terskelen til dåp og gjøre den mer tilgjengelig – ikke minst for større barn, ungdom og voksne». Statistikken for 2020 viser at 906 (1008 i 2019) ungdommer i

alderen 14-15 år ble døpt i forbindelse med konfirmasjon, andelen utgjør 4 % av de døde. 21 unge på 16-19 år ble døpt, og 117 voksne over 20 år.

Den norske kirke både nasjonalt og regionalt skal i sin kommunikasjon vise til at det aldri er for sent å bli døpt. Utvikling av ressurser for at ulike aldersgrupper kan bli kjent med dåpen, er et prioritert tiltak. Videre er det viktig at mangfoldet i alder kommer til uttrykk i dåpsgudstjenesten. I Tunsberg ble det arrangert en konkurranse om å skrive en ny salme for dåp med særlig fokus på unge mennesker som velger dåp for eksempel i forbindelse med konfirmasjon. 81 forslag kom inn og tre salmer er gitt ut og arrangert for kor, solister, band og orgel.

Figur 6: Utvikling i dåpsprosent i de nordiske folkekirkene

Kilde: Churches in time of change, SSB (tall for 2020 er foreløpige), Svenska kyrkan, Folkekirken, Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Statistics Finland.

Den norske kirke er med i det nordiske prosjektet «Baptism in times of change» i regi av Det lutherske verdensforbund. En sammenligning av utviklingen i dåp i de fem nordiske folkekirkene over tid, viser samme fallende tendens i alle landene, og her vil det være stor nytte av felles erfaringer og ny forskning fremover.

Den norske kirke mottar ikke lenger fødselsmeldinger, og inviterer dermed ikke barn av medlemmer til dåp. Kirken er derfor stadig mer synlig i ulike mediekanaler med informasjon om og mulighet for dåp. Kontinuerlig annonsering om dåp på google gjennom året og betalt innhold i nettmedier er eksempler på dette. Betalt innhold i juli 2020 oppnådde tre millioner visninger og 39 000 lesere. Andelen som klikket seg videre inn på kirken.no var på 1,3 %, noe som er høyere enn gjennomsnittet for denne type annonsering. Mange menigheter har ennå ikke digital påmelding til dåp noe som er en forutsetning for å nå de unge. Sør-Hålogaland sier at «På de steder der man har lykkes med dette, ser man at mange påmeldinger kommer inn i helgene».

Babysang har vist seg som en viktig rekrutteringsarena for dåp, og 1074 menigheter rapporterer om babysang enten i egen menighet eller i samarbeid med andre. Rambøll-rapporten forteller at 8 % av menighetene har hatt digital babysang. Mange steder har barselgrupper og andre lavterskeltilbud til nyfødte og deres foreldre vært avlyst. Som Nidaros bispedømme påpeker, har

babysang vært viktig både for trosopplæring, diakoni og for kirkens kontakt med nybakte foreldre i året som har gått: «Siden mange har utsatt dåpen eller utsatt å melde barnet til dåp i år, blir relasjonsbyggingen gjennom babysang ekstra viktig».

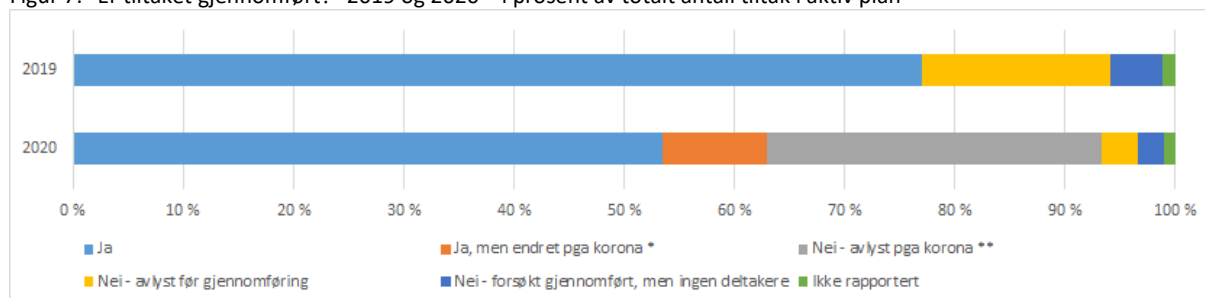
Prosten i Bærum tror «erfaringer med små og korte dåpsgudstjenester er så gode at dette vil være med på å endre vår dåpspraksis fremover», og oppsummerer dermed tilbakemeldingene fra samtlige bispedømmer. Denne praksisen utgjør et brudd med tradisjonen de siste 10- årene med at dåpen skjer i menighetens hovedsamling. Tidligere skjedde dåpen ofte umiddelbart etter gudstjenesten.

B.2.2 Trosopplæring

Resultatmål: Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil

Totalt ble det registrert 169 000 deltakere på gjennomførte trosopplæringstiltak i 2020 mot 230 000 i 2019, en tilbakegang på 26 % . Antall tiltak er redusert med 30 % fra 2019. Det gjennomsnittlige timetallet tilknyttet tiltakene per menighet sank fra 270 timer i 2019 til 183 timer i 2020. Trosopplæringstiltak med overnatting, som Tårnagent og Lys våken, har vært vanskelig å gjennomføre. Det illustreres ved at antall deltakere totalt på Lys våken gikk ned 64 % fra 2019 til 2020, og at antall gjennomførte tiltak sank fra 834 til 323.

Figur 7: "Er tiltaket gjennomført?" 2019 og 2020 – i prosent av totalt antall tiltak i aktiv plan

Kilde: Menighetenes rapportering i *Planverktøy for trosopplæring*

Menighetene rapporterer at 5.488 tiltak ble avlyst på grunn av koronapandemien. Oppslutningen blant de som fikk invitasjon til de tiltakene som ble gjennomført, ligger i gjennomsnitt på 47 %, noe som er tett på tallene fra 2019.

1716 trosopplæringstiltak (9 %) ble endret som følge av pandemien. I Oslo bispedømme utgjør det 15 % av tiltakene, I Sør-Hålogaland er kun 3 % endret, noe som blant annet tilskrives reviderte planer med mye uteaktivitet i hage og natur «med skapelsesteologiske vinklinger og bærekraftshensyn i fokus». Alle bispedømmer melder om stor omstillingsvilje i menighetene for å kunne tilby trosopplæring for barn og unge også i 2020. Bjørgvin bispedømme bemerker: «Vi skulle kanskje trudd at talet hadde gått enda meir ned ved tidvis full nedstengning og samlingsforbud, men det er utruleg kva kyrkjelydane har fått gjennomført og den evna dei har vist til omstilling».

Tiltak som fire-års bok og breddetiltak for seks-åringer har svakere nedgang i antall deltakere enn andre breddetiltak. Mange menigheter forteller om god respons på tilbudet om å få kjørt

fire-års bok eller seks-års bok hjem eller motta den i posten. Andre delte ut bøkene under Åpen kirke eller at den kunne hentes på kirkekontoret.

Tabell 12: Digitale trosopplæringsaktiviteter og -deltakere

	Digitale aktiviteter		Digitale deltakere		Sum digitale aktiviteter	Sum digitale deltagere
	15.03-15.06	16.06-31.12	15.03-15.06	16.06-31.12		
Oslo	447	217	36 354	33 915	664	70 269
Borg	417	278	85 348	46 176	695	131 524
Hamar	387	85	50 635	23 861	472	74 496
Tunsberg	330	161	47 723	20 361	491	68 084
Agder og Telemark	257	128	32 716	13 464	385	46 180
Stavanger	325	140	39 299	7 442	465	46 741
Bjørgvin	361	250	52 029	28 482	611	80 511
Møre	160	75	21 600	16 193	235	37 793
Nidaros	229	120	24 158	8 135	349	32 293
Sør-Hålogaland	78	51	1 911	4 802	129	6 713
Nord-Hålogaland	278	45	8 334	2 658	323	10 992
Den norske kirke	3 269	1 550	400 107	205 489	4 819	605 596

Kilde: Rambøll

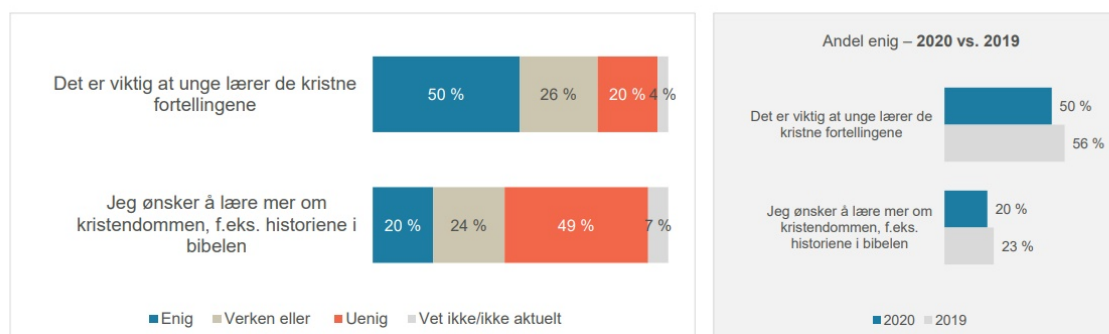
I Rambøll-undersøkelsen er det meldt om 4 819 digitale aktiviteter for trosopplæring med til sammen 605 596 deltakere i perioden 12.03-31.12. Halvparten av menighetene som har svart på undersøkelsen har hatt digitale trosopplæringstilbud våren 2020. Tallene for høsten viser at menighetene startet opp med flere fysiske aktiviteter samtidig som mye av det digitale aktivitetstilbudet ble opprettholdt.

Hamar gir eksempler på den store kreativiteten i nye tiltak: «Vandringer på kirkegården, stolpejakt, TikTok-hilsener, utearrangement med lystenning, lysvandring om julekrybbe i garasje på kirkegården, geo-coaching for barnefamilier, ungdomstreff på zoom, samtaler på telefon, filmer som legges ut på sosiale medier.»

Menighetene slår fast at de ser gevinster av å gjøre ting på andre måter: «Vi har blitt utfordra til å tenkje nytt, og det er ikkje alltid at plan B har blitt så mykje dårlegare enn plan A,» siteres en trosopplærer i Bjørgvin.

I november 2020 ble det sendt henvendelse til alle medlemmer registrert med ett eller flere tilhørende barn født fra og med 01.01.2006, for å fortelle at tilhørighetsordningen opphørte fra nyttår, og gi tilbud om fortsatt informasjon fra lokalmenigheten. Det ble også sendt henvendelse direkte til tilhørende født i tidsrommet 2003-2005. Til sammen kontaktet Den norske kirke 115 949 tilhørende. Foreløpige tall viser at 2662 har svart positivt på å motta informasjon fra sin menighet om trosopplæring.

Figur 8: Uttrykt støtte blant medlemmene til trosopplæring

n= 2988 ? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Kilde: Medlemsundersøkelsen 2020

I medlemsundersøkelsen 2020 sier 50 % av medlemmene at det er viktig at unge lærer de kristne fortellingene. Legger vi til «verken eller»-gruppen har vi tre av fire potensielle interessenter. Det ligger et stort potensiale også i antallet voksne som ønsker å lære mer om kristendommen: 20 % sier seg enig i utsagnet, 44 % hvis «verken eller»-svarene inkluderes.

Stavanger viser til at i deres bispedømme utgjør gruppen som sier seg enig i at de vil lære mer hele 90 000 medlemmer. Borg, Hamar og Stavanger bispedømme bestilte en egen medlemsundersøkelse fra Opinion som viste at nesten to av tre har fått informasjon fra Den norske kirke i løpet av det siste året. Det er interessant å merke seg også med tanke på trosopplæring for voksne, at av denne informasjonen er det menighetsbladet som helt klart når lengst ut. Stavanger skriver: «Totalt 77 % av de som har mottatt bladet frå kyrkjelyden det siste året svarer at dei har bladd eller lest i nokre av dei. Det er eit oppsiktsvekkande høgt tal, og viser at kyrkjebladet framleis har sin misjon og når inn til mange menneske i kyrkjelydane.»

Flere steder satses det på podcast som medium for trosopplæring for voksne. Hamar bispedømmekontor har i flere år laget *Pod for Gud og hvermann*, hvor profilerte personer blir intervjuet om kirke og samfunn. I Stavanger lager to prester *Mangfoldig hverdag*. *Søndagsskole for voksne* er Den norske kirkes podcast med hovedmålgruppe dåps- og konfirmantforeldre.

På Gjøvik er det *Jacken og Jens* som reflekterer over bibeltekster i korte videosnutter rettet mot den voksne befolkningen.

Når det gjelder tilbud etter konfirmasjon går antall deltakere på lederkurs ned med 1000 deltakere til 2360 i 2020. Oslo bispedømme påpeker at dette trolig har sammenheng med at det i 2020 ikke ble gjennomført fysiske konfirmasjonsleirer. KIFO-rapporten «Etter konfirmasjonen - exit eller transitt? Ungdomsarbeid i Den norske kirke og unge voksnes tilknytning til kirken»⁴ konkluderer at «For å få ungdommer til å delta i kirken etter konfirmasjonen er det altså viktig å legge til rette for et godt ungdomsmiljø og skape gode relasjoner til de som jobber i kirken». Fra rekrutteringsarbeidet vet man også hvor avgjørende et godt arbeid etter konfirmasjonstiden er for Den norske kirke.

⁴ Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning (KIFO), http://www.kifo.no/wp-content/uploads/2020/10/Rapport_2020_3_Etter_konfirmasjon_exit_eller_transitt.pdf

Både organisering og innhold i trosopplæringen med rapporteringskrav, grad av fleksibilitet og valg av arbeidsmåter har vært diskutert på alle nivåer i Den norske kirke i lengre tid. Kirkerådet nedsatte i 2020 et utvalg som skal gjennomgå trosopplæringen i sin helhet og anbefale hva som skal prege mål, innhold og organisering av trosopplæring i Den norske kirke. Koronatiden har gitt utvalget et større erfaringsgrunnlag å bygge på.

B.2.3 Konfirmasjon

Resultatmål: Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe

Tabell 13: Konfirmasjoner

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Konfirmerte	40 253	39 527	37 420	35 519	35 248	34 513	33 115
Konfirmasjon av døpte 15-åringer	87,0 %	87,0 %	85,0 %	83,2 %	82,4 %	80,9 %	78,9 %
15-åringer	64 025	64 288	62 315	61 354	62 646	63 408	63 256
Andel av 15-åringer som ble konfirmert	62,9 %	61,5 %	60,0 %	57,9 %	56,3 %	54,4 %	52,4 %

Kilde: SSB. Tallene for 2020 er foreløpige.

I 2020 var det 32 978 konfirmanter i Den norske kirke, som tilsvarer 79 % av døpte 15-åringer, en nedgang på 2 prosentpoeng fra 2019. Tilsvarende sank andelen konfirmerte av alle 15-åringer fra 54 % til 52 %. Pandemiens eventuelle konsekvenser for oppslutning om konfirmasjon i Den norske kirke vil først være synlig i 2021 og 2022, da 2020-konfirmantene allerede var innskrevet før nedstengningen 12. mars.

Bispedømmene Møre, Stavanger og Bjørgvin har de høyeste konfirmasjonstallene med 86-91 % av målgruppen som konfirmanter, mens bispedømmene Oslo, Tunsberg og Borg har lavest oppslutning med 67-75 %. Hamar rapporterer at «tendensen er den samme som i 2019, med lavest tilslutning til konfirmasjon i de urbane delene av bispedømmet, og høyere i de mer spredtbygde områdene av bispedømmet». Denne beskrivelsen gjelder også nasjonalt.

Konfirmasjonstiden i 2020 ble for de fleste konfirmanter annerledes enn forespeilet, med digitale tilbud, bo-hjemme-leir i sommerferien og utsettelse av konfirmasjon fra vår til høst. Den norske kirke i utlandet (Sjømannskirken) var raskt ute med å tilby menighetene sitt nettbaserte konfirmantopplegg. Flere menigheter brukte opplegget til KFUK/M, *Camp Corona*.

Rambøll-rapporten viser at 45 % av menighetene hadde digitale aktiviteter, mens 35 % hadde fysiske aktiviteter i konfirmantundervisningen på våren. Om høsten meldte 25 % om digital aktivitet. Primært har kanalene Snapchat og YouTube blitt brukt. Tunsberg skriver: «På tross av at det har vært vanskelig å samle barn og unge i 2020, har menighetene fått konfirmasjonsoppleggene tilpasset og gjennomført på en måte som har fått veldig gode tilbakemeldinger både fra konfirmantene og familiene».

Antall konfirmasjonsgudstjenester har økt med hele 43 % fra 2019 til 2020. Norheim sokn på Karmøy gjennomførte ni konfirmasjonsgudstjenester i løpet av en helg. Prosten i Jæren skriver: «Så greidde ein likevel om hausten å snu seg rundt og arrangera gode festgudstenester for årets kull, samtidig som ein var fullt opptatt med å ta imot nye konfirmantar – under heilt nye og ukjende høve.» Bjørgvin bispedømme ser at «Konfirmasjonsgudstenester med færre til stades,

kortare liturgi, gav høg kvalitet på å sjå den einskilde. Det gav ei truverdig oppleving av å bli verdsett ikkje berre i ord, men og i handling».

Mange rapporterer om enkeltsamlinger, «Walk-and-talk» tilbud og smågrupper som har møttes fysisk eller digitalt. Flere proster viser til svært positive erfaringer med individuelle samtaler, sjelesorg «on-the-go», mellom konfirmant og prest eller diakon. Det krever tid, men knytter verdifulle relasjonar til ungdommene som savner arenaer for mer personlige samtaler. Stavanger sier at i tiden fremover «vil me arbeide meir med det diakonale perspektivet inn i konfirmantundervisninga. Me trur det kan vere ein nøkkel til å nå inn til konfirmantane i ei viktig tid i livet».

De mange nye erfaringene fra 2020 utfordrer kirken til å tenke nytt rundt planlegging og gjennomføring av konfirmasjonsopplegg og gudstjenester også etter pandemien.

B.3 Kirke og kultur

Strategisk mål: Kunst og kulturuttrykk er en del av kirkelivet

B.3.1 Konserter og kulturarrangement

Resultatmål: Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangement

I snitt har antall konserter og kulturarrangement i kirken i 2020 blitt halvert sammenlignet med 2019, mens antall besøkende har falt med hele 73 %. Dette stemmer godt overens med konsekvensene for kulturlivet generelt knyttet til nedstengningen som følge av koronapandemien.

Oslo bispedømme har størst fall i antall konserter/kulturarrangement med 70 %, mens Stavanger og Nidaros bispedømmer har minst nedgang med 40 %. Oslo har også størst nedgang i antall publikummere med -86 %, og Stavanger bispedømme har svakest nedgang med -37 %.

Mange bispedømmer trekker frem betydningen av å jobbe frem egne prosjekter i nært samarbeid med det lokale kulturliv. Hamar og Stavanger bispedømmer løfter frem samarbeid med litteraturfestivalene i byene som en arena for videreutvikling. I Sør-Hålogaland er kirken involvert i planleggingen av Bodø som europeisk kulturhovedstad i 2024, hvor ulike sider ved landsdelens religiøse liv skal ha en plass.

Den norske kirke bidro økonomisk til gjennomføring av digitalt formidlede konsert- og kulturarrangement i menighetene i desember. Rambølls kartlegging viser stor digital aktivitet i alle bispedømmer.

Tabell 14: Digitale aktiviteter og deltakere

	Digitale aktiviteter		Digitale deltakere		Sum digitale aktiviteter	Sum digitale deltagere
	15.03-15.06	16.06-31.12	15.03-15.06	16.06-31.12		
Oslo	39	261	13 854	156 239	300	170 093
Borg	149	410	138 625	486 155	559	624 780
Hamar	99	94	30 662	109 872	193	140 534
Tunsberg	38	148	27 155	129 836	186	156 991
Agder og Telemark	73	210	34 216	163 651	283	197 867
Stavanger	38	261	111 864	115 157	299	227 021
Bjørgvin	56	237	101 453	303 107	293	404 560
Møre	51	108	49 412	64 246	159	113 658
Nidaros	23	157	45 881	100 331	180	146 212
Sør-Hålogaland	3	78	16 400	114 319	81	130 719
Nord-Hålogaland	10	53	9 821	12 247	63	22 068
Den norske kirke	579	2 017	579 343	1 755 160	2 596	2 334 503

Kilde: Rambøll Management Consulting

Borg bispedømme topper listen med 570 digitale arrangement og nesten 713 000 deltakere, noe som gir et gjennomsnitt på 1 250 deltakere per digitale aktivitet. Deretter følger Bjørgvin med 405 000 deltakere og Stavanger med 270 000. Det er verdt å merke seg at Rambølls kartlegging for høsten i fjor tilsier at *Salmer og kortere musikalske innslag* står for hele 32 % av deltakerne ved samtlige kartlagte digitale tiltak.

Det er et mangfold av tiltak: musikkandakter, lørdagskonserter, Luciakonserter, digitale julekalendre, godnatt fra flygelet, salmevideoer og kunstforedrag, for å nevne noe. Kirken har ved dette også fått formidlet de unike estetiske kvalitetene den har som arena for kulturarrangement med sin arkitektur, kunst og utsmykning.

Både i kirken og i det allmenne kulturliv pågår en debatt om fysiske versus digitale arrangement fremover. Bjørgvin ser et stort potensiale i «å finslipe kyrkja sitt særeigne bidrag på den digitale konsertarenaen: Kva innhold og budskap skal vi formidle (...) korleis kan vi nytte det kyrkjelege interiøret og kyrkjerommet sin akustikk medvite aktivt i produksjonane? Her ligg ei ny verd av skattar og ventar på både stab og friviljuge».

Korvirksomheten

Statistikken for 2020 viser at antall barnekor i kirken er 884 med 16 000 medlemmer, og tallet på voksenkor er 567 med et medlemstall på 12 500. Nedgangen er mellom 10 og 15 %, og tilskrives for en stor del konsekvensene av smittevernstiltakene. For kirken er dette kritisk, da korvirksomhet i kirkene har hatt nedadgående kurve over lengre tid. Ved å synge i kor deltar en på gudstjenester og lærer liturgi og salmer. Stavanger uroer seg: «Nå ser me at songen fleire stader er i ferd med å minka og nesten stilna, også i kyrkjeleg samanheng.» Bispedømmet vil bidra til å styrke fellesskapssangen i kirken gjennom samarbeid med Ung kirkesang og Norges kirkesangforbund.

B.3.2 Åpne kirker

Resultatmål: Flere åpne kirker

Tabell 15: Åpen kirke

	2019			2020		
	Antall sokn med åpen kirke	Totalt antall dager med åpen kirke	Antall sokn	Antall sokn med åpen kirke	Totalt antall dager med åpen kirke	Antall sokn
Agder og Telemark	39	1 406	115	66	974	110
Bjørgvin	67	3 120	182	83	761	176
Borg	66	2 100	110	89	1 446	109
Hamar	80	3 314	163	84	1 848	162
Møre	39	2 058	96	45	1 816	95
Nidaros	62	1 818	128	75	1 191	119
Nord-Hålogaland	30	4 239	61	33	3 463	62
Oslo	39	3 938	53	58	3 216	59
Stavanger	42	1 550	90	57	1 352	89
Sør-Hålogaland	48	2 497	86	44	1 063	83
Tunsberg	46	2 818	109	77	2 085	100
Den norske kirke	558	28 858	1 193	711	19 215	1 164

Kilde: Kirkerådet og SSB. Tall fra SSB for 2020 er foreløpige tall.

711 av 1164 menigheter har hatt åpen kirke, en økning på 27 % fra året før. Agder og Telemark og Tunsberg bispedømmer har 67 % økning i antall åpne kirker, etterfulgt av Oslo hvor nå alle soknene rapporterer om åpne kirkerom. Antall dager kirkene holdt åpne gikk imidlertid ned med 33 %, og må sees i sammenheng med hvor det var sterk smitte og nedstenging til enhver tid i løpet av året. Langt færre utenlandske turister påvirket også omfanget av åpne kirkerom: Nord-Hålogaland peker på den betydelige «svikten i besøket fra de moderne pilegrimene i forbindelse med hurtigrute-, nordlys- og midnattssolturisme».

Flere åpne kirker har vært et sentralt tiltak for Den norske kirke i 2020 når smitteverntiltak har forhindret gudstjenester og andre samlinger. Ofte har dette vært til erstatning for avlyste gudstjenester eller som supplement til gudstjenester med antallsbegrensninger. Mange bispedømmer erfarte at åpen kirke fungerte som et diakonalt tilbud i koronahverdagen gjennom enkle midler som lystenning og stillhet, orgelmusikk og meditasjon og noen steder kombinert med tilbud om individuell nattverd og samtaler.

Stadig flere kirker holder åpent helgen før allehelgensdag, og det blir rapportert om høyere besøk enn tidligere år. I Oslo samlet 84 ulike minnemarkeringer over 5 200 deltakere.

Fellesprosjektet i Oslo bispedømme *Nattåpen kirke i Paulus rakk* bare å holde døgnåpent i ca en måned før pandemien kom. I den perioden ble det registrert 2 200 sovedøgn og 430 kortere besøk.

B.3.3 Pilegrim

Pilegrimsarbeidet er viktig for at flere kirker holdes åpne. Statistikken gjenspeiler smitteverntiltakene og viser en stor nedgang både i antall sokn med vei- og pilegrimskirker og i

antall dager de var åpne. Nidarosdomen holdt åpen pilegrimsgudstjeneste hver dag fra medio juni til september, men melder om et bortimot totalt fravær av utenlandske pilegrimer. Det ble registrert 449 langvandrere og 384 Olavsbreve ble delt ut – rundt en tredel færre enn de siste årene. Regionalt pilegrimssenter i Oslo melder også om stengte herberger, men har registrert et betydelig antall vandrere fra Norge som har gått pilegrim i stedet for å reise utenlands på ferie.

Samtidig begynner langsiktige satsinger å gi resultater. Tunsbergleden er tatt i bruk til konfirmant-, kvelds- og ulike temavandringer. Som ledd i utviklingen av Kystpilegrimsleden, lanserte Stavanger bispedømme to bøker om leden i 2020, og regionalt pilegrimssenter på Avaldsnes ble åpnet. Der registrerte de 660 besøkende i løpet av fjoråret. Det meldes om en økende interesse for å ha åpne kirker langs pilegrimsledene som ligger langs den nasjonale turistveien på Møre-kysten. Et femårig prosjekt rundt Gildeskål kirkested er igangsatt, hvor Gildeskål kommune har takket ja til å overta koordineringen av kystpilegrimsleden nordfra til Trondheim (prosjektet Pilegrim i Nord).

I Bjørgvin ble Bergen regionale kystpilegrimssenter åpnet med en storstilt markering av 50 år siden levningene av St. Sunniva ble overført fra Selja til byen. Bjørgvin skriver at «SunnivaSeglas langs kystpilegrimsleia utvikla ein metode for samarbeid mellom kommunar, pilegrimar, skule, kyrkje, kystlag, FN-sambandet og regionale pilegrimssentre».

Pandemien har flere steder medvirket til kreativitet og økt forståelse for kirkerommets betydning både hos hverdagsmennesket, pilegrimen og turisten. Sammen med kirkens strategi for kulturarv ligger det et stort utviklingspotensial i et styrket samarbeid mellom kirke, skoler, reiseliv og lokale myndigheter. At nordmenn legger ferien til Norge i stedet for til utlandet, gir et større behov for åpne kirker for besøk av norske turister og vandrere.

B.4 Kirke og samfunn

Strategisk mål: Kirken engasjerer seg i samfunnet

B.4.1 Diakoni

Resultatmål: Flere menigheter med diakonal betjening

Tabell 16: Sokn med diakonal betjening

	Antall sokn m. diakonal betjening			Andel av alle sokn		
	2019	2020	Endring i prosent	2019	2020	Endring i p.p.
Agder og Telemark	84	85	1,2 %	73,0 %	77,3 %	4,2
Bjergvin	70	76	8,6 %	38,5 %	43,2 %	4,7
Borg	85	109	28,2 %	77,3 %	100,0 %	22,7
Hamar	71	73	2,8 %	43,6 %	45,1 %	1,5
Møre	49	49	0,0 %	51,0 %	51,6 %	0,5
Nidaros	73	79	8,2 %	57,0 %	66,4 %	9,4
Nord-Hålogaland	19	20	5,3 %	31,1 %	32,3 %	1,1
Oslo	41	42	2,4 %	77,4 %	71,2 %	-6,2
Stavanger	65	74	13,8 %	72,2 %	83,1 %	10,9
Sør-Hålogaland	37	37	0,0 %	43,0 %	44,6 %	1,6
Tunsberg	61	71	16,4 %	56,0 %	71,0 %	15,0
Den norske kirke	655	715	9,2 %	54,9 %	61,4 %	6,5

Kilde: Bispedømmerådene.

715 av 1164 sokn i Den norske kirke har diakonal betjening, en positiv økning på ni prosent fra 2019. Effektiviseringen av merkantile tjenester i rettssubjektet Den norske kirke i 2019 ga et økonomisk handlingsrom på 15 millioner kroner i 2020 til å etablere 27 nye diakonstillinger over hele landet, og i tillegg gi et tilskudd til Kirkens SOS og innovasjonsmidler til bispedømmene. I 2019 ble det opprettet 35 nye diakonstillinger som følge av en øremerket ekstrabevilgning over statsbudsjettet i 2019. Mange av de nye diakonstillingene er etablert innen feltet ungdomsdiakoni. I 2020 ble stillingen som diakoni- og språkmedarbeider i lulesamisk område besatt av en person med samisk språk- og kulturkompetanse.

Diakonien er relasjonell, og "inkluderende fellesskap" er en av fire viktige pilarer i kirkens omsorgstjeneste. I 2020 førte pandemien til at menneskemøter og det å samles i seg selv ble en trussel, og nødvendigheten av å finne alternative diakonale arenaer ble akutt. Kirkelige medarbeidere og frivillige møtte denne nye situasjonen med nytenkning, kreativitet og rask omstilling. På kort tid ble «Walk and talk», tråkk og snakk, den nye måten å ha individuelle samtaler på. Samtaletelefon, samtaletilbud på kjøpesenter og chat med prest eller diakon ble etablert. Samtalegrupper med tema livsmestring og bibelgrupper ble digitale, podcast og webinar ble virkemidler i kursing av blant annet helsepersonell. Systematiske ringerunder erstattet fysiske samlinger, og barnefamilier fikk tilsendt aktivitets- og oppmuntringspakker. Åpne kirker med samtaletilbud har også vært et viktig diakonalt tiltak.

Ordskyen under viser bredden av diakonale aktiviteter som menighetene har gjennomført, rettet spesielt mot grupper som fikk en vanskeligere livssituasjon som følge av pandemien.

Figur 9: Ordsky

Kilde: Rambøll I

Retten til trosutøvelse for de som er avhengige av kommunale helse- og omsorgstjenester ble i flere sammenhenger ivaretatt gjennom å utvikle digital salmesang og andakter for omsorgssentre, holde fysiske andakter på institusjoners uteområder og sende personlige hilsninger til unge med utviklingshemming. Flere bispedømmer melder også om sterk øning i etterspørsel etter samtaler med ansatte på sykehjem.

For mange har pandemien ført til tap av inntekt og ytterligere forverring av økonomien. Domprosten i Tromsø konstaterer at «byen er i ferd med å få en fattig underklasse som deltar på få arenaer (...) disse menneskene trenger både diakonale tiltak og en stemme i offentligheten». Bispedømmene melder om kirkelig engasjement i form av matutdeling, kafe for vanskeligstilte, utdeling av matpakker til jul, treff og åpne kirker for mennesker med særskilte behov i mindre kohorter. Korskirken i Bergen har som eneste kirke i bispedømmet vært åpen under hele pandemien, og som diakonen der skriver: «For våre brukarar, som stort sett var gjester frå byen si russcene, var ikkje det digitale tilbodet eit alternativ.»

Folkehelseinstituttet meldte i 2020 at flere sliter med ensomhet og psykiske plager i kjølvannet av koronaen, særlig unge og aleneboende. Tall fra menighetsstatistikken for 2020 viser at antall sjelesorgsamtaler økte med nesten 40 % på landsbasis dette året, fra 27 850 til 38 780. Rambølls kartlegginger viser at 431 menigheter har gjennomført samtaler av sjelesørgerisk karakter om våren. Om høsten svarte 401 menigheter ja på om de hadde hatt tilbud om samtalevenn.

2020 bekrefter at kirken er en ønsket medvandrer for mennesker i sorg og krise. Gjerdrum-katastrofen viste at Den norske kirke er etterspurt som samfunnsaktør når katastrofen rammer. I

anledning Kirkerådets kampanje *Førstehjelp i sorg* ble oversettelse av tekst og animasjon i kampanjen fullført til sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk.

I mange kommuner er diakon eller prest medlem av kommunale psykososiale kriseteam. Alle bispedømmer har fokus på å legge bedre til rette for at lokalkirken knyttes nærmere til det kommunale beredskapsarbeidet. I Hamar samarbeider statsforvalteren og kirken gjennom fylkesberedskapsrådet om *Inspirasjonskorpset*, som har som mål å skape glede for folk i regionen i en vanskelig tid.

God kontakt og gode relasjoner med sivilsamfunnet er en forutsetning for å utvikle nye diakonale tiltak i samfunnet. Plan for diakoni i Den norske kirke ble revidert i 2020, og omhandler særlig innføring av aktuell tematikk som bærekraftsmålene og samskaping, en fornyet vekt på vern om skaperverket og kamp for rettferdighet og økt vekt på frivillighet. Mange bispedømmer har erfart at disse temaene i kombinasjon med behovsanalyser basert på kommunale levekårsundersøkelser er portåpnere inn til samspill med kommunene, ideell sektor og frivillige organisasjoner. Som Tunsberg bispedømme slår fast: «Kirken i Tunsberg møter tydelige forventninger og bestillinger fra både offentlige instanser, humanitære organisasjoner og andre aktører om å tilby hjelp og støtte når livet blir for stort eller for lite.»

Kirken skaper trygge rom

Samarbeidsrådet for overgrepfeltet (SRO) har i 2020 gjennomført digitale møter for oppdatering på aktuelle saker og videre arbeid med handlingsplan. Heftet *Det har skjedd mitt barn* ble lansert i januar 2020. Heftet er en viktig ressurs for kompetanseheving på arbeid mot vold og overgrep blant menighetens ansatte og frivillige, som møter mennesker med tilknytning til de tre samiske språkområdene eller de læstadianske forsamlingene.

“Beskytt barn” er ett av satsingsområdene under “Kirkens ansvar for barns rettigheter” (Kirkens Verdensråd) som Den norske kirke har stilt seg bak. I 2020 har Kirkerådet gjennom webinar tematisert trygge rom for barn og unge, mobbing og nettvett. I tillegg har en tidlig i koronatiden tematisert sårbare barn gjennom webinarer “De usynlige barna”.

Inkluderende kirkeliv

Mennesker med utviklingshemming er særlig utsatt som følge av koronapandemien. Stavanger bispedømmeråd skriver om “[...] meir isolasjon, einsemd, lange dagar og svært mykje mindre sosialt liv hjå mange. Menneske med utviklingshemming har hatt det mykje vanskelegare enn ønskeleg i denne tida, og kyrkja sitt arbeid har blitt sterkt sakna».

Selv om de fleste tilrettelagte fellesskap for mennesker med utviklingshemming har blitt avlyst, er det utvist kreativitet blant ledere i arbeidet: telefonkontakt, hilsener i posten, turer, besøk på døra og utdeling av små oppmuntringsgaver. Det er blitt feiret digital HEL-gudstjeneste lokalt i Bjørgvin, og utviklet digitale tiltak rundt om i landet som har vist seg å senke terskelen for deltakelse. Flere av aktivitetene som har oppstått i kjølvannet av pandemien vurderes videreført også i den nye normalen.

Arbeidet med inkluderende kirkeliv har kommet lengst i Agder og Telemark, Bjørgvin, Stavanger og Borg som har egne tilsatte på fagområdet. Fokuset ligger primært på arbeid med mennesker med utviklingshemming. En bredt sammensatt arbeidsgruppe i Borg påpeker behovet for

tilgjengelige og åpne fellesskap som rommer mennesker med nedsatt funksjonsevne generelt, og ikke kun mennesker med utviklingshemming. Dette er i tråd med den nye likestillings- og diskrimineringsloven (LDL). Kirkerådet jobber med ny plan for likestilling, likeverd og mangfold, som omfatter alle forhold som berøres i den nye loven.

B.4.2 Kirken i det flerkulturelle Norge

Resultatmål: Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge

Menighetenes årsstatistikk viser at i overkant av 200 menigheter har hatt tilbud i forbindelse med integreringsarbeid i 2020, en reduksjon på omtrent en tredel sammenlignet med 2019. Begrensinger i fysiske samlinger som følge av smittevern er hovedårsaken til lavere aktivitet på dette området.

Sør-Hålogaland, Tunsberg og Stavanger har hatt en økning i andel sokn med tilbud rettet mot innvandrere det siste året. I Sør-Hålogaland er det arrangert prostikurs om kirkens arbeid med bosatte flyktninger i Norge, som har bidratt til at menighetene har invitert kommuner og organisasjoner til samkjøring av arbeidet lokalt. Tunsberg trekker frem to unike kafétilbud som i samarbeid med NAV og psykisk helse gir mennesker fra ulike kulturer mulighet til å få arbeidstrening, språktrening og samspill med andre.

Stavanger bispedømme tilskriver noe av den høye aktiviteten det gode samarbeidet med Kristent interkulturelt arbeid (KIA). I samarbeid med organisasjonsdiakonien har Bjørgvin bispedømme opprettet «Nettverk for eit fleirkulturelt Bjørgvin» for å skape fornyet innsats overfor migranter. I Oslo kom nettverket "Fremtiden bor hos oss" i gang etter en modell fra Sverige. Nettverket består av menigheter i Den norske kirke som vil videreutvikle sin identitet som lokalkirke i møte med en flerkulturell og flerreligiøs urban kontekst.

Oslo er i forkant sammenlignet med landet for øvrig når det gjelder utvikling av religiøst og kulturelt mangfold. I kommunen er det i 2020 registrert mer enn 58 000 medlemmer i tilskuddsberettigede kristne trossamfunn. Over 66 000 er medlemmer i en muslimsk menighet og 19 500 i et annet livssynssamfunn. Mange menigheter leier eller låner ut lokaler til migranter. Dette medvirker til at migrantmenigheter og internasjonale menigheter er samarbeidspartnere også på andre felt, som Groruddalen er et godt eksempel på gjennom sitt *Nettverk for Kristne i Groruddalen*. Migrantpresten melder om jevnlig kontakt med migrantmenighetene for å oppdatere om gjeldende smittevernregler lokalt for kirken og i samfunnet.

Migrantmenighetene utfordrer kirken på identitet, språk, kulturuttrykk og teologi. Kirkerådet har nå vedtatt en helhetlig kirkelig strategi på dette feltet, med en tilhørende handlingsplan.

B 4.3 Religionsdialog

Resultatmål: Arbeid med religionsdialog styrkes

Bispedømmene rapporterer om 28 ulike fora for religionsdialog, i tillegg til aktivitet ved fem kirkelige dialogsentre og Dialogforum Østfold. Nasjonalt finnes fem fora for religionsdialog hvor Den norske kirke deltar og finansierer koordinatorkunnskaper som sikrer kontinuitet og langsiktighet i dette arbeidet.

Mange bispedømmer rapporterer at eksisterende dialogarbeid er blitt «satt på vent», og at nye initiativ er blitt utsatt som følge av pandemien. Men dialogarbeidet har også funnet nye former på nett eller gjennom ulike aktiviteter.

Både nasjonalt og regionalt rapporteres det om viktige, frivillige bidrag fra dialogfora og tros- og livssynssamfunn til informasjon om koronaviruset til egne medlemmer. I Stavanger er det tett samarbeid mellom dialogsenteret og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL): «I år har dette nettverket vore ein viktig arena for samarbeid om smittevern. Til dømes har moskeane gjort ein stor innsats for å omsette informasjon om smittevern til ulike språk. Kyrkja har koordinert på vegne av trussamfunna opp mot fylkesberedskapsrådet.»

Arbeid mot rasisme og ekstremisme er en viktig del av dialogarbeidet, spesielt etter terroren mot al-Noor-moskeen i Bærum i august 2019. Dette arbeidet har tydelig vist behovet for tillitsfulle relasjoner som grunnlag for økt kunnskap i Den norske kirke om hvordan religiøse minoriteter erfarer utrygghet etter terroranslag og destruktiv hverdagsrasisme.

B.4.4 Kommunikasjonsarbeid

Resultatmål: Kirkens digitale nærvær øker

Gjennom flere år har Den norske kirke styrket den digitale tilstedeværelsen. Dette grunnlaget ga full uttelling da smitteverntiltakene førte til stengte kirkedører. Fra tidspunktet Norge stengte ned 12. mars 2020 ble kirkens digitale nærvær økt i stort omfang. I løpet av få dager hadde kirken lokalt, regionalt og nasjonalt etablert tilbud om digitale gudstjenester, andakter og konserter. «Mange av bispedømmets frivillige og ansatte har overrasket seg selv med en bratt læringskurve,» skriver Tunsberg.

Hamar bispedømme skriver i sin årsrapport: «Pandemien satte en stopper for fysisk tilstedeværelse. Allerede søndagen etter nedstenging var den første menigheten i gang med direktesending på Facebook. Inn mot påske, tre uker etter stenging av kirkene, hadde flere menigheter opprettet YouTube-konto og startet Podcast.»

En undersøkelse gjennomført av Sentio, på oppdrag fra Kirkerådet etter påsken 2020 viste at 67 % av innbyggerne hadde lagt merke til at kirken hadde hatt et digitalt tilbud de siste ukene. Det digitale nærværet er enda en inngangsport til kirkerommet, og bidrar til kirkens tilstedeværelse i folks liv og dermed Den norske kirkes oppdrag som folkekirke.

Blant de tilbudene som har engasjert flest deltakere er tilbudet «ord for natten», som inneholder en kort andakt av en medarbeider som også lyser velsignelsen og synger en salme. Andre tilbud med stor oppslutning har vært varierte konserter, korte «ord for dagen»-andakter med håpsbudskap, men også gudstjenester tilpasset det digitale formatet. Gjennom året har kirken også hatt et særlig tilbud rettet mot barn og familier: Eksempelvis har Den norske kirke hver søndag kl. 09:00, fra pandemien nådde Norge, sendt Samlingsstund for de minste på Facebook og Vimeo, der Matilda på fire år har vært programleder med sin mor som tett støttespiller.

Tabell 17: Digitale aktiviteter og deltakere fordelt på kategori

	Gudstjenestelivet			Kunst og kultur			Trosopplæring		
	15. mar - 15. jun	16. jun - 31. des	Totalt	15. mar - 15. jun	16. jun - 31. des	Totalt	15. mar - 15. jun	16. jun - 31. des	Totalt
Digitale aktiviteter	8 691	4 520	13 211	579	2 017	2 596	3 269	1 550	4 819
Digitale deltakere	3 006 643	1 814 076	4 820 719	579 343	1 755 160	2 334 503	400 107	205 489	605 596

Kilde: Rambøll I+II

Tabellen over viser omfanget av digitale aktiviteter innenfor sentrale målområder.

For å styrke opplevelsen av fellesskap gjennom skjermen, har Kirkerådet vært svært opptatt av å være til stede i kommentarfelt på direktesendinger. Umiddelbar respons til deltakere som engasjerer seg i kommentarfeltet har gitt gode tilbakemeldinger.

I løpet av 2020 ble det inngått avtale med Sjømannskirken om å overta Nettkirken. Nettkirken er et utvidet digitalt kirketilbud med en samtalejeneste via chat. Dette gir flere muligheter for å styrke det digitale nærværet i årene som kommer.

Det har også vært utfordringer på veien. Digital kompetanse og tilgang på nødvendig utstyr har vært et hinder for mange menigheter. Flere bispedømmer har derfor arbeidet aktivt sammen med menighetene i anskaffelse av utstyr og opplæring i digitale verktøy.

Stavanger bispedømme beskriver dette i sin årsrapport: «Det har vore stor interesse og vilje i kyrkjelydane til å satsa vidare på kyrkje på nett. Bispedømmerådet sette av ein million til å støtta arbeidet med å vera kyrkje på nett i kyrkjelydane. Rådet fekk inn søknadar på rett over sju millionar kroner.»

Bjørgvin bispedømme peker også på behovet for å styrke kompetanse på digital kommunikasjon: «Når berre 32 % seier at dei har det dei treng for å tilby digitale aktivitetar og 54 % har det ikkje, trengs det meir opplæring. Difor har bispedømet lagt vekt på å auka kompetansen hos rådgjevarane, for å kunne ha større vekt på opplæring med webinar om digitalt konfirmantarbeid og strøyming av gudstenester.»

I samarbeid med Barne- og familiedepartementet stilte Kirkerådet seks millioner kroner til rådighet til lokalkirkens digitale aktiviteter. Totalt 190 menigheter søkte om støtte til blant annet kjøp av nødvendig utstyr, opplæring, kursing og gjennomføring av julegudstjenester, konserter og talkshow. Tidligere på året ble ytterligere 800 000 kroner delt ut i tilskudd til digitale trosopplæringsressurser og diakonale aktiviteter.

Antall følgere på bispedømmenes Facebook-sider har økt med over 40 % i 2020 sammenlignet med året før. Borg topper statistikken med 62 % økning. Kirkens nettside, kirken.no, har også sett en økning i antall brukere i 2020. Sammenlignet med året før har antallet brukere økt med 5,86 % til 1 429 888.

Pandemiåret har avdekket et behov for en styrket og mer aktiv internkommunikasjon i hele trossamfunnet. Nødvendige informasjonskanaler er blitt etablert i løpet av året, og en mer varig løsning er under utvikling. Blant de store utfordringene har vært mangelen på et felles register

over trossamfunnets ansatte. Et slikt register er nå under etablering. Blant tiltakene som er blitt satt i verk for å styrke internkommunikasjonen er:

- Hyppigere nyhetsbrev om relevante saker om kirkefag og forvaltning.
- Felles allmøter strømmet digitalt til hele trossamfunnet fra Kirkens hus med aktuell informasjon, særlig knyttet til smittevernregler.
- Egne informasjonssider på kirken.no om smittevernveiledning og hvordan være kirke i koronatiden.
- Webinarserier om kirkefag og kommunikasjonsfag som et informasjons- og opplæringstiltak rettet mot hele trossamfunnet.

I 2020 gjennomførte Kirkerådet flere større nasjonale kampanjer rettet mot befolkningen. Formålet med disse er å øke kunnskap og kjennskap til kristen tro og kirkens tilbud. På grunn av pandemien har flere av disse hatt et økt digitalt fokus.

I 2019 ble filmen om juleevangeliet en stor suksess. I 2020 ønsket Den norske kirke befolkningen en god jul ved at en rekke kjente mennesker fremførte hver sin del av pilegrimssalmen *Deilig er jorden*. Deltakere var blant annet helseminister Bent Høie og programleder Solveig Kloppen. Filmen har nådd 1,5 million mennesker, og mange har engasjert seg – gjennom 69 000 klikk, kommentarer og delinger.

Det har vært målrettet innsats knyttet til dåp, konfirmasjon, rekruttering, åpne sommerkirker og markering av høytider. Til kampanjene ble det utarbeidet filmer, inspirasjon til opplegg i lokalkirken og annonser i sosiale medier.

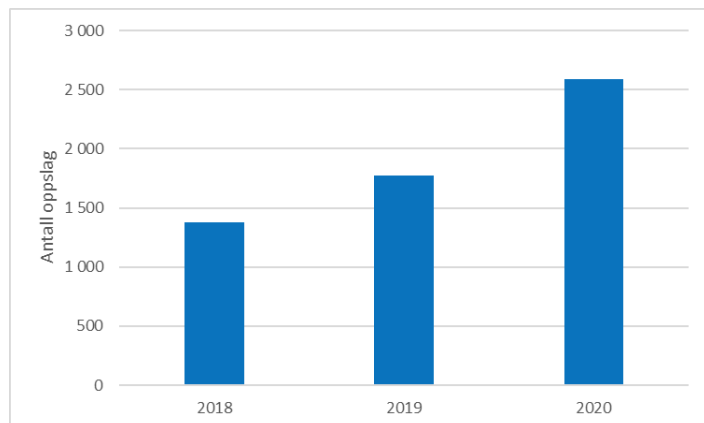
Medlemsundersøkelsen gir oss viktig grunnlagsmateriale for kommende kampanjer.

B.4.5 Kirken i det offentlige rom

Resultatmål: Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom

Diagrammet viser 2 590 treff i et bredt mediesøk om Den norske kirke, en økning på over 30 % sammenlignet med 2019. Mediesøket teller antall oppslag som nevner kirken og en av personene i kirkens ledelse.

Figur 10: Antall medieoppslag. Kilde: Rapporter fra Infomedia

Sakene har handlet om et bredt spekter av temaer. Fra nedstenging, utsettelse av konfirmasjoner til gjenåpning. Agder og Telemark bispedømme beskriver i sin årsrapport: «Ikke minst har kirkens evne til å være nytenkende gjort at man har fått oppmerksomhet. Økt digitalt nærvær, drive-in-gudstjenester, utendørs-arrangementer med mer har gjort at

kirken har vært synlig lokalt og regionalt.»

I tillegg har det gjennom året vært flere saker om kvinnelige prester og biskopenes vedtak om at det ikke er noen reservasjonsrett for samarbeid med kvinnelige prestekolleger. Klima og miljøengasjementet har også fått oppmerksomhet. Det samme har engasjementet for mennesker på flukt. Kirken debatteres stadig i avisenes spalter. Streiken på kirkelig sektor i desember 2020 fikk bred medieomtale.

Det har vært tett kontakt med myndighetene om smitteverntiltak fra utarbeidelse av den første smittevernveilederen i mai. Myndighetenes tiltak har vært «bevegelige mål» som har krevd mye dialog for å fungere i lokalkirken.

Arbeidet med deling av eiendommer i Opplysningsvesenets fond (OVF) mellom staten og kirken startet i juni, og har ført til mye arbeid og en god del medieoppslag.

Arrangementer

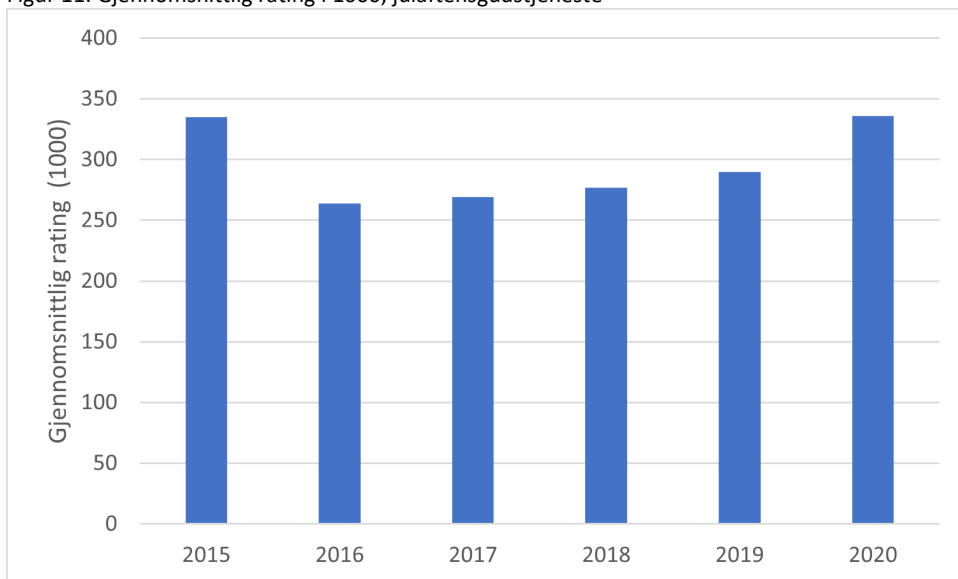
For første gang deltok kirken under Tromsø Internasjonale Filmfestival (TIFF) i januar, før pandemien la demper på alle aktiviteter. Tromsø domkirke ble brukt som møteplass for film, samtaler og debatt. Dette var et nytt tilskudd til kirkens arbeid med å være synlig på flere arenaer i det offentlige rom.

Den planlagte tilstedeværelsen under Olavsfest ble endret til digitale arrangementer. Arendalsuka ble avlyst, da smittevernreglene gjorde gjennomføringen umulig. Planleggingen av Arendalsuka 2021 og Olavsfest 2021 ble satt i gang mot slutten av året, og Kirkerådet tar sikte på en tilstedeværelse. Kirkerådet er også involvert i en rekke andre samarbeid, blant annet *Broen til fremtiden* og Rettferdskonferansen.

Den norske kirke i NRK

En del av NRKs samfunnsoppdrag beskrives i NRK-plakaten som «NRKs tilbud skal gjenspeile Norges religiøse arv og mangfold av livssyn og religion i det norske samfunnet.» Oversikter reigistrert av NRK gir et godt bilde av hvor stort nedslagsfelt kirken har gjennom rikskringkastingen.

Figur 11: Gjennomsnittlig rating i 1000, julaftensgudstjeneste

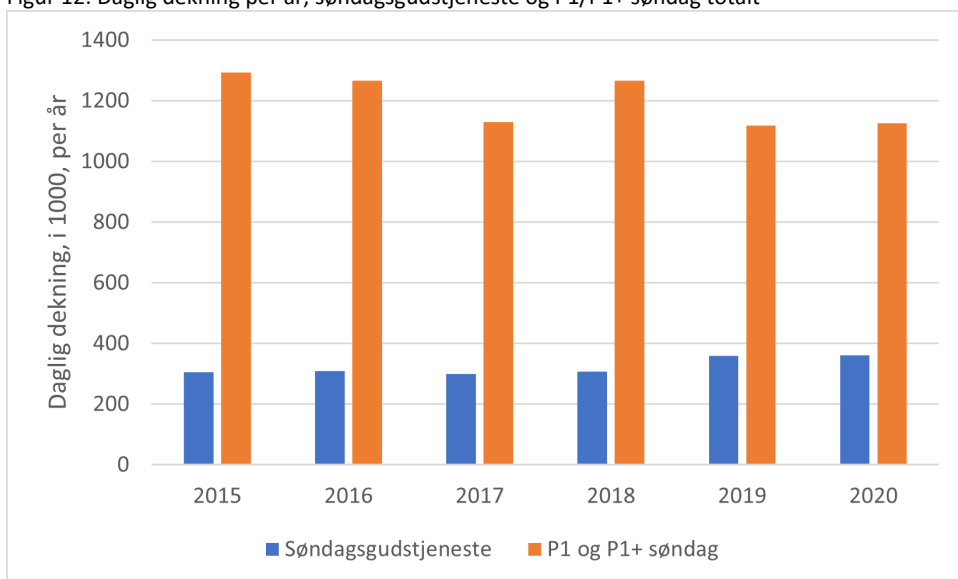

Kilde: NRK. Gudstjenester sendt 24 desember i NRK1 kl. 16.

Gjennom 2020 har NRK sendt 18 gudstjenester fra Den norske kirke på TV. Det var overføringer i forbindelse med høytider som påske og jul og ved spesielle anledninger som fredsgudstjeneste 8. mai og ved vigslingen av Olav Fykse Tveit til preses i Nidarosdomen. De første månedene med nedstenging ble også ordinære søndagsgudstjenester vist. Julaftensgudstjenesten fra Nidarosdomen har klart størst oppslutning med 336 000 registrerte seere, noe som er høyere enn de siste årene. I tillegg inviterte kongehuset NRKs seere til adventssamling i slottskapellet før jul.

NRK radio sender gudstjeneste hver søndag i NRK P1, og andakt alle hverdager ofte med prester i Den norske kirke. NRK sender også tros- og livssynsprogrammer, særlig på søndager.

Figur 12: Daglig dekning per år, søndagsgudstjeneste og P1/P1+ søndag totalt

Kilde: NRK

Diagrammet viser gjennomsnittlig antall lyttere til søndagsgudstjenestene på radio de siste 6 årene. NRK har registrert 361 000 lyttere i 2020, og det er 32 % av daglig lyttertall for P1 og P1+. Antallet lyttere har økt noe de siste to årene.

Dekningsmålingen til NRK viser videre at 74 000 har lyttet til morgenandakten i radio kl 05:33 og 320 000 til andakten kl 08:20.

B.4.6 Samarbeid mellom kirke, barnehage og skole

Resultatmål: Samarbeidet kirke-skole styrkes

Kirkens samarbeid med barnehager og skoler har gått betydelig ned i 2020, og særlig gjelder dette antall skolegudstjenester. Det ble gjennomført 1 016 skolegudstjenester (-64 %) og 648 (-47 %) gudstjenester for barnehagebarn. Antall barn som har deltatt på gudstjeneste fra barnehage og skole er redusert fra nærmere 640 000 i 2019 til 67 000 i 2020. Både antall besøk fra kirkelig medarbeider i barnehager og skoler har gått tilbake med 46 %.

Tross krevende rammer rapporteres det i de fleste bispedømmer om kreativitet i det å opprettholde samarbeid med skoler og barnehager gjennom høytidsvandring, installasjoner og ulike former for uteopplegg. 51 % av menighetene har hatt aktiviteter for skoler eller barnehager og melder om 1 621 (-38 %) besøk av skoler og 1 840 (-45 %) besøk av barnehager. 8 % har hatt digitale skoletilbud.

Sør-Hålogaland forteller: «Domkirken med julekrybbe i 1:1 størrelse, sokneprest utkledd som kong Herodes, utklede små engler og hyrder fra nærliggende barnehager vrimlet rundt katedralen i dagene før høytiden satte inn. Til stor glede for travle forbigående og naboer.» I Gran menighet i Hamar bispedømme møtte de utfordringen gjennom «Jul på 4 hjul», hvor kirkestaben tok på seg rollene i et julespill som ble fremført fra lastebil som kjørte rundt og oppsøkte barnehager og skoler. «Det ble en stor suksess, med god omtale i lokalavisen,» skriver prost. Nordstrand menighet i Oslo melder om lignende suksess med riggingen av en kirkegate med installasjoner og QR-koder med små filmer, oppgaver og plakater. Slike og liknende opplegg skjedde over hele landet.

Tunsberg bispedømme konstaterer: «De stedene som har hatt et godt samarbeid mellom skole/barnehage og kirke før 2020 har strukket seg langt for å tilrettelegge for påske- og julevandring i små grupper, gjerne på kirkas uteområder.»

Prosten i Fosen sier: «Tilbakemeldinger fra prestene tyder på at gode samtaler med skole-/barnehageledere om hva man kunne få til under pandemien, også kan vise seg å bære frukt på et senere tidspunkt. Her var det også et «frislepp», som kan synliggjøre nye veier.» Bispedømmene er opptatt av å utnytte mulighetene nye læreplaner gir til å samarbeide med skoler. I tillegg har en nå en god anledning til å utforske og videreutvikle alternative og fleksible opplegg. Borg bispedømme skriver følgende: «Fremover ser vi at det er hensiktsmessig å kunne være i dialog med skoleledelsen om å tilby skoler opplegg som er nøytrale, slik at alle kan delta - i tillegg til skolegudstjenesten».

Erfaringer viser at lokale, regionale og nasjonale jubileer gir en naturlig anledning for samarbeid mellom kirke, skole og barnehage. Moster i 2024 og Stiklestad i 2030 blir viktige i denne sammenhengen. Den kirkelige kulturarven, representert ved kirkebygg og kirkegårder, interiør og kunstuttrykk som Den norske kirke forvalter på vegne av fellesskapet, vil i årene fremover bli en nøkkel for kirkens brede kontaktflate. En sak om kirkelig kulturarvstrategi som omhandler den materielle kulturarven skal opp på Kirkemøtet høsten 2021.

B.4.7 Menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket

Resultatmål: Kirken fremmer menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket

Pandemien førte til store omveltninger i det internasjonale kirkelige samarbeidet. I land med dårlig utbygd offentlig helsevesen har mange kirker omprioritert ressursene for å tilby helsehjelp til lokalbefolkningen. Kirkelig ansatte har utsatt seg for smitte i det diakonale arbeidet. Mange av dem døde på grunn av koronasmitte, blant dem flere kirkeledere.

Bistandsorganisasjonene melder om økende arbeidsløshet, fattigdom, ulikhet og mer vold i nære relasjoner. Demokratiet svekkes i mange land, og rettigheter innskrenkes under dekke av smitteverntiltak. Mange av bærekraftsmålene er satt år tilbake. Dette innebærer enorme utfordringer for det internasjonale diakonale og økumeniske samarbeidet i årene fremover.

På grunn av stengte kirker fikk Kirkens Nødhjelp redusert sine inntekter både i Fasteaksjonen og juleofferet. Digitale innsamlingsalternativer bidro noe.

Pandemien førte til at mange medlemskirker ikke klarte å betale sine bidrag til de økumeniske organisasjonene. Kirkerådet bevilget fem millioner ekstra til økumeniske organisasjoner og søsterkirker på slutten av året.

Det har vært umulig å gjennomføre internasjonale møter og reiser, og Kirkenes verdensråd så seg nødt til å utsette generalforsamlingen til 2022. Digital kontakt har samtidig også gitt nye muligheter. Rettferdskonferansen, som i 2020 ble arrangert digitalt, ble i større grad et landsomfattende arrangement og nådde ut til flere frivillige og andre aktive kirkegjengere i tillegg til ansatte. Mellomkirkelig råd har arbeidet med digitale alternativer til solidaritetsreiser, noe som vil videreføres også i normale tider.

Pandemien har igjen synliggjort hvordan kirker og andre trosbaserte aktører på grunn av sitt brede grasrot-nettverk er helt sentrale i å respondere på kriser globalt. Gjennom Norges Kristne Råd jobber Kirkerådet for en større anerkjennelse av religion i norsk utviklingspolitikk.

Figur 13: FNs bærekraftsmål

Kilde: FN

Nasjonalt har Kirkerådet blant annet gitt innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraftsmålene, arrangert konferansen [Sustainability and Climate in Religion](#) i samarbeid med Høgskulen på Vestlandet og hatt fokus på bærekraft i den offentlige debatten.

Arbeid blant flyktninger og asylsøkere

Med enda strengere grensetiltak som følge av pandemien, var asylankomstene i 2020 rekordlave. Menneskerettighetsutvalget for Mellomkirkelig Råd utarbeidet i 2020 en utredning som belyste menneskerettslige aspekter ved situasjon til lengeværende personer uten oppholdstillatelse i Norge, med særlig fokus på retten til arbeid.

Vern om skaperverket

Lokalt er "grønn menighet" fortsatt et sentralt verktøy for å konkretisere engasjement om skaperverket. Ved utgangen av 2020 var det registrert 398 grønne menigheter i Den norske kirke, en økning på syv menigheter fra 2019.

Bispedømmene rapporterer om engasjement og aktivitet på flere områder: I Borg bispedømme har det interreligiøse og dugnadsbaserte prosjektet *Håpets katedral* satt miljø og bærekraft i fokus. Bogafjell ungdomsmenighet i Stavanger bispedømme ble i 2020 tildelt miljøprisen *European Christian Environmental Network* for sine lokale miljøtiltak i samarbeid med skole og nærmiljø: kjøkkenhage, kompostering, resirkulering, klesbyttemarked, matlaging fra bunnen av og miljøvennlige reiser er noen av tiltakene. Konseptet har ført til knoppskyting i flere andre menigheter.

Arbeidet med miljøledelse, særlig gjennom miljøfyrtårnsertifisering, har i 2020 ført til økt interesse for klimatiltak i fellesrådene. Ved årsslutt ble Bergen kirkelige fellesråd sertifisert som den første av disse. Kirkerådet jobber i 2021 med å fullføre et veiledningshefte for solcelletak på kirkebygg sammen med KA og Riksantikvaren.

Det forberedes en kirkeøtesak til 2021 om kirkens videre arbeid med klima, miljø og bærekraft. Her vil både økoteologi, kirkens egen drift, dens stemme i det offentlige rom og den enkeltes

ansvar og muligheter være tema. Sentralt i saken er kirkens arbeid for å redusere egne utslipp frem mot 2030. Utslipp fra reising er kraftig redusert i 2020.

Misjon

I januar 2020 leverte VID sin evalueringsrapport av *Samarbeid menighet og misjon (SMM)*. Rapporten understreker at samarbeidet har betydd mye for forståelse og eierskap til misjon i Den norske kirke, og at man gjennom 25 år har opparbeidet en samhandlingsplattform nasjonalt, regionalt og lokalt hvor 80 % av menighetene nå er med. Antall rapporterte misjonsavtaler med organisasjonene som er med i Samarbeid menighet og Misjon (SMM) har økt med 30, fra 885 i 2019 til 915 i 2020.

Pandemien rammet samarbeidskirker over hele verden hardt. Over 180 menigheter deltok i en digital innsamling, *Sammen som kirke i hele verden*, for å vise solidaritet og støtte til søsterkirkene våre. Flere bispedømmere ser at misjon som tema kan brukes mer aktivt i trosopplæringsarbeidet.

Som en konsekvens av usikre økonomiske prognoser i forbindelse med pandemien, avsluttet organisasjonene sitt økonomiske bidrag til misjonsrådgiverstillinger i bispedømmene og Kirkerådet. Kirkerådet og bispedømmene har tatt økonomisk ansvar for stillingene. Oppfølging av rapporten vil fortsette i 2021. Et av funnene er at misjon må bli mer synlig i Den norske kirkes planer og rapporter.

B.5 Rekruttering

Strategisk mål: Flere finner sin plass i kirkelig arbeid

Den norske kirke har store rekrutteringsutfordringer. Dette gjelder særlig til prestedtjeneste og andre vigslede stillinger. Ved slutten av 2020 sto nærmere 100 prestedstillinger ledig. Hele 59 stillinger ble lyst ut flere ganger. Det finnes ikke tilsvarende landsoversikt for øvrige stillinger.

127 personer ble semesterregistrert på presteutdanning høsten 2020, som er høyeste antall på mange år. De fleste bispedømmere opplever økt tilfang av andre-karriere-kandidater, og 27 kandidater ble godkjent i Evalueringnemnda i 2020, mot 29 året før.

I 2020 er arbeidet med rekruttering blitt del av fast drift i Kirkerådet, og har fått en bedre nasjonal koordinering gjennom bispedømmene. De fleste bispedømmere deltar på regionale utdanningsmesser, og Stavanger melder om stor oppmerksomhet takket være «god utforming av utstillingsstaden, med sakrale veggar, orgel (!), liturgiske klede, vaflar, lykkehjul (...) og ikkje minst levande representantar for at det er underkommunisert kor fint det er å arbeida i kyrkja». Nasjonalt fortsetter den årlige rekrutteringskampanjen «Jobb i kirken» i sosiale medier. Samarbeidet med studiestedene vektlegges, og det planlegges økt satsning på tilstedeværelse på kristne festivaler og stevner for unge.

Godt personalarbeid er godt rekrutteringsarbeid. Funn i en intervju-undersøkelse gjort av Terese Bue Kessel ved VID vitenskapelige høyskole tilsier at prester generelt har lav bevissthet om rekruttering. Noen bispedømmere snakker om signaler fra ulike grupper kirkelig ansatte som opplever arbeidssituasjonen såpass krevende at de ikke synes det er lett å bidra til rekruttering.

De komplekse årsakssammenhengene bak kirkens rekrutteringsutfordringer ble i 2020 kartlagt av rådgivningsfirmaet PricewaterhouseCoopers (PwC). Den eksterne gjennomgangen peker på en rekke områder hvor det må settes inn tiltak for å styrke kirkens rekrutteringsevne. Tiltakene inkluderer blant annet arbeid med internkultur og profil som arbeidsgiver, styrking av barne- og ungdomsarbeidet, økt fokus på brukerorientering og "en større satsning for å profesjonalisere, effektivisere og standardisere HR-systemer og prosesser". Sammen med annet materiale danner rapporten grunnlaget for den helhetlige rekrutteringsstrategien for Den norske kirke, som skal behandles av Kirkemøtet i 2021.

B.5.1 Vigslinger

Resultatmål: Rekrutteringen til vigslede stillinger styrkes

68 personer ble vigslet til tjeneste i løpet av året hvorav 38 til prestetjeneste. I 2019 var tallene 74 totalt og 47 prester. Oslo (15), Borg (9) og Agder og Telemark (9) hadde flest vigslinger.

B.5.2 Frivillige medarbeidere

Resultatmål: Flere engasjeres til frivillig tjeneste i kirken

Det er en nedgang i antall frivillige på 21 % fra 2019. Om lag 75 000 frivillige kan likevel tolkes som et brukbart resultat i et år hvor svært mange arrangementer og aktiviteter har vært avlyst. Nedgangen er størst i kulturarbeid med 43 %, men også betydelig innenfor barne- og ungdomsarbeid, med henholdsvis 36 % og 34 % nedgang.

Nidaros bispedømme skriver: «Pandemien har gjort frivilligarbeidet langt mer krevende. I år har det ofte handlet om smittevern, registrering, vasking, og så videre. (...) De frivillige har vært nødt til å avvise folk på grunn av antallsbegrensning, og rettlede de som ikke overholder avstand- og smittevernregler». Samtidig har pandemien akselerert den digitale satsningen, og «Digital kirke gir nye tjenester og nye arenaer for å engasjere frivillige, også unge,» rapporterer Borg Bispedømme.

«Der du bor er kirken til stede med omsorg» er en digital kampanje i Nidaros med filmer vist på kino og i sosiale medier, som har ført til at over 130 har meldt seg som frivillige. Oslo løfter frem betydningen av lokal frivillighetskoordinator, og har gitt utdanningsstipend til ansatte som ønsket å delta på nettbasert undervisning ved VID om frivillighetsledelse. 15 ansatte fra begge arbeidsgiverlinjer deltar. Møre forteller at mange mindre kommuner mister frivillighetsentralene, og at her kan kirke og kommune inngå samarbeid.

2022 er nasjonalt frivillighetsår, og Den norske kirke vil utnytte anledningen til å vise frem mangfoldet i frivillig kirkelig tjeneste.

Givertjeneste og inntektsskapende arbeid

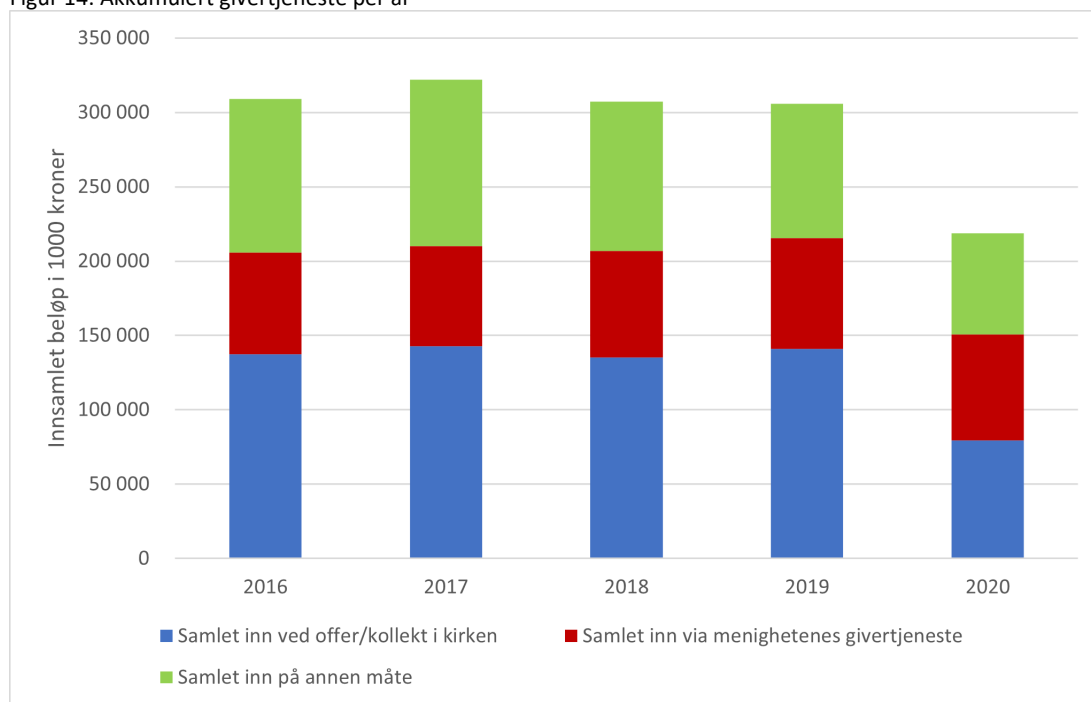
I kirkens satsing på frivillighet er givertjeneste og inntektsskapende arbeid integrert. Den totale summen av ofringer, innsamlinger og gaver i Den norske kirke gikk ned fra over 300 millioner til 220 millioner kroner i 2020.

Tabell 18: Givertjeneste. Beløp i 1000 kroner.

	2016	2017	2018	2019	2020
Beløp samlet inn ved offer/kollekt i kirken	137 496'	142 870'	135 165'	141 161'	79 524'
Herav til egen virksomhet	59 237'	58 106'	58 717'	60 814'	35 967'
Beløp samlet inn via menighetenes givertjeneste	68 300'	67 308'	71 760'	74 290'	71 227'
Herav til egen virksomhet	63 178'	64 387'	67 770'	70 628'	68 132'
Beløp samlet inn på annen måte	103 255'	111 687'	100 524'	90 339'	68 087'
Herav til egen virksomhet	69 308'	79 689'	74 765'	64 921'	53 849'
Beløp samlet inn totalt	309 051'	321 865'	307 449'	305 789'	218 838'
Herav til egen virksomhet	191 724'	202 182'	201 252'	196 364'	157 949'

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige tall

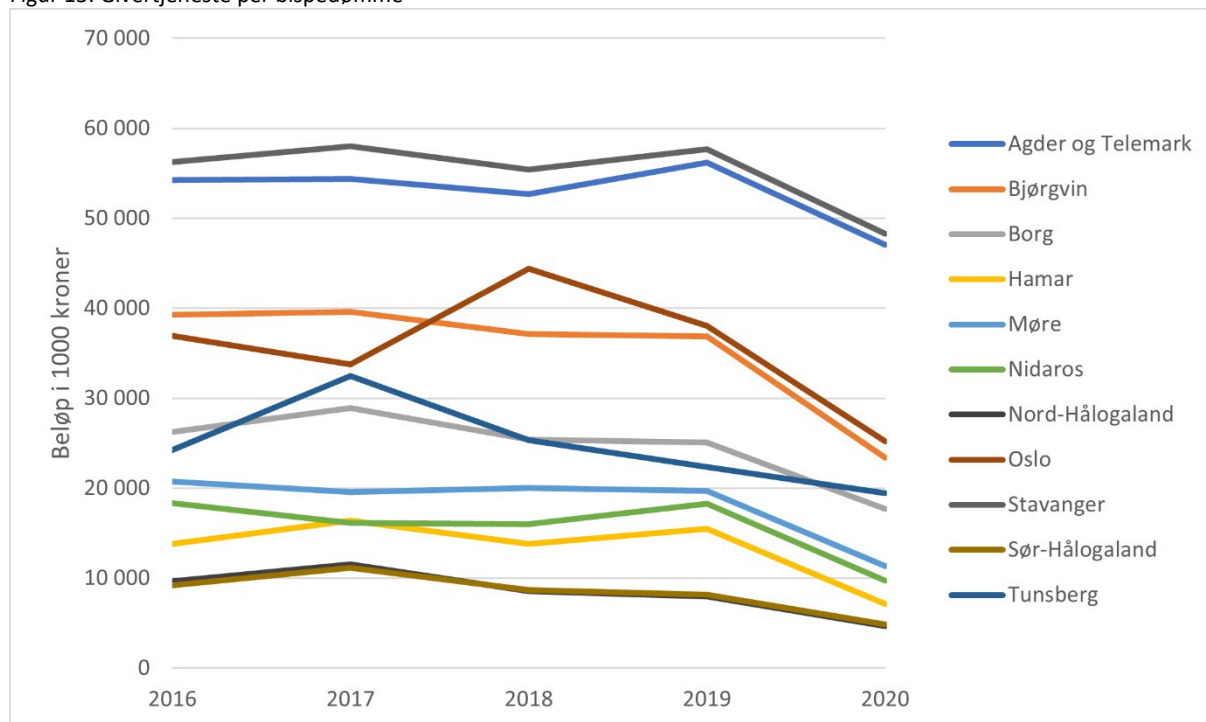
Figur 14: Akkumulert givertjeneste per år

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige tall

Ofringer har den kraftigste reduksjonen med 44% nedgang fra 2019. Nedgangen kan i stor grad forklares med at disse gavene er knyttet til gudstjenester og arrangementer, og at kirkene har vært stengt eller hatt antallsbegrensninger store deler av året. Av kirkeofringer går 45 % til menighetenes egen virksomhet, mens 55 % går til eksterne organisasjoner. Givertjenesten er stort sett knyttet opp til menighetenes egen virksomhet og har kun hatt en mindre nedgang på 4 %. Mange menigheter har også betydelige reduksjoner i inntekter fra aktiviteter som loppemarkeder, basarer og messer.

Figur 15: Givertjeneste per bispedømme

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige.

Det er store forskjeller mellom de ulike bispedømmenes totale gaveinntekter. 65 % av all fast givertjeneste i Den norske kirke kommer i bispedømmene Stavanger og Agder og Telemark.

Oppmerksomhet mot menighetens faste givertjeneste og økt bruk av enkle betalingsformer som Vipps, både under fysiske samlinger og på menighetenes digitale plattformer, vil være viktige satsninger videre.

B.5.3 Ungdomsarbeid

Resultatmål: Tilbud for barn og unge i menighetene styrkes

Som for andre aktiviteter, medførte pandemiåret 2020 en nedgang også i tilbud for ungdom. For gruppen 13-17 år ble det registrert 625 (29 %) færre kontinuerlige tiltak og 468 (17 %) færre lederkurs, mens antall enkelttiltak økte med 21 % til 573. Dette viser at menighetene har hatt fokus på å møte ungdommene på de arenaene som til enhver tid har vært mulig, og at kontinuerlig arbeid og lederkurs har vært vanskelig å gjennomføre.

Mange bispedømmer peker på at det digitale har gitt nye muligheter. Borg bispedømme har en betydelig økning i enkelttiltak for ungdom gjennom blant annet Instagram, adventskalendre på Snapchat, YouTube eller Facebook, livestudio kalt «Viruskirken» og kanalen «Jus og Jesus/Gud og gløgg». Populariteten skyldes ofte at disse tiltakene er laget av, for og med ungdom.

Tunsberg bispedømme skriver: «Ansatte forteller at de i større grad enn før har kunnet snakke med ungdom om deres utfordringer og problemer, fordi man har kunnet dele ungdommene inn i mindre grupper, og fordi digitale samtaler har en annen dynamikk enn andre.» Slike samtaler anser de vil bli et nyttig supplement i ungdomsarbeidet fremover. Bispedømmene er samstemte i at fellesskapsbygging skjer best når man er fysisk til stede. Da det i høst igjen ble mulig å samles

i Stavanger bispedømme, opplevde enkelte at det kom opp mot dobbelt så mange ungdommer på ungdomsklubben som vanlig.

Ukirke i Stavanger og Trondheim, St. Jakob i Bergen og MER og Ventil i Oslo er egne tilbud for unge. Forsvarets tros- og livsynsskorps (tidligere Feltprestkorps) og studentprestene utgjør kirkens største arbeid blant unge voksne. I 2020 hadde Forsvarets tros- og livsynsskorps 5 355 samtaler og samlet 10 635 unge voksne deltakere til gudstjeneste. Studentprestetjenesten over hele landet har mange samtaler og ulike tilbud som sosiale møtesteder og sorggrupper.

Ungdomsdemokratiet i Den norske kirke ble i 2020 preget av nedstengningen. Kun fem bispedømmer fikk gjennomført Ungdomsting. I oktober ble Ungdommens kirkemøte arrangert i Nidaros bispedømme. Fokussaken var *Debattklima*. Ved å vedta et regelverk for ungdomsdemokratiet styrket Kirkemøtet 2020 ungdommers og ungdomsdemokratiets plass i Den norske kirke.

I tilbud for unge i menigheten er det meget stor forskjell mellom de ulike bispedømmene. Faktorer som prioritering av ansatteressurser inn i ungdomsarbeid, rekruttering av frivillige og samarbeid med de kristne barne- og ungdomsorganisasjonene, er avgjørende for både opprettholdelse og utvikling av Den norske kirkes ungdomsarbeid fremover.

B.6 Bemanning i rettssubjektet Den norske kirke

Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret folkekirke

Tabell 19: Antall årsverk i rettssubjektet Den norske kirke

	Totalt	Prester inkl. biskop			Bispedømmekontor og Kirkerådet			Andre årsverk
		31.12.2020	Andel i %	Endring ant. årsverk fra 01.01.20	31.12.2020	Andel i %	Endring ant. årsverk fra 01.01.20	
Oslo u/Døvepr.*	165,4	146,4	89 %	-0,3	15,0	9 %	0,0	4,0
Døveprostiet	19,8	12,0	61 %	0,0	0,0	0 %	0,0	7,8
Oslo m/Døvepr.*	185,2	158,4	86 %	0,0	15,0	8 %	0,0	11,8
Tunsberg*	134,1	119,1	89 %	0,0	11,6	10 %	1,4	2,0
Stavanger	114,2	100,0	88 %	1,9	14,2	12 %	0,5	0,0
Møre*	82,6	71,0	86 %	-2,2	11,6	14 %	0,2	0,0
Sør-Hålogaland*	99,9	88,3	89 %	-0,5	11,6	12 %	0,0	0,0
Agder og Telemark	147,6	133,2	90 %	3,7	14,4	10 %	-1,0	0,0
Borg	153,7	142,1	92 %	-1,0	11,6	8 %	1,3	0,0
Hamar	128,6	116,8	91 %	-0,2	11,8	9 %	0,0	1,0
Nord-Hålogaland*	107,8	91,0	84 %	5,0	12,4	11 %	-0,9	4,4
Bjørvin	186,6	171,7	92 %	1,5	14,9	8 %	0,4	0,0
Nidaros*	139,4	124,1	89 %	13,9	12,1	9 %	-0,6	3,2
Kirkerådet	104,3	0,0	0 %	0,0	104,3	100 %	2,8	0,0
Totalt	1 583,8	1 315,5	83 %	21,8	246,9	16 %	4,0	22,4

Kilde: Bispedømmerådene og Kirkerådet. Inkl i totalt antall årsverk: Protesaksbehandlere med bispedømmet som arbeidsgiver, kirketolker ansatte i Døveprostiet (ikke prester), stillinger i Sørsamisk menighet og Svalbard kirke, nasjonal gravplassrådgiver og konsulent hos studentpresttjenesten. * På grunn av grenseregulering i 2020 er 5 årsverk flyttet fra Tunsberg til Oslo, 1,2 årsverk fra Møre til Nidaros og 0,5 årsverk fra Sør- til Nord-Hålogaland.

Totalt var det 1 584 (1 564) faste (budsjetterte) årsverk tilsatt i rettssubjektet Den norske kirke pr 31.12.2020. Tall for 2019 i parentes.

1 315 (1300) av disse tilhører presteskapet, 247 (242) er tilsatt ved bispedømmekontorene og 22,4 (21,5) er andre ansatte. Økningen av antall faste presteårsverk skyldes at Nidaros har endret beregningsgrunnlaget slik at tallene nå er sammenlignbare med resten av landet.

96 årsverk sto vakante i presteskapet 31.12.2020, de fleste på grunn av manglende rekruttering. På tilsvarende tidspunkt i 2019 var 115 årsverk vakant.

Tabell 20: Utlysninger, søknader og tilsetninger

	Utlyste stillinger		Antall søknader		Søknader pr. stilling		Stillinger lyst ut flere ganger		Antall tilsetninger	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Agder og Telemark	21	22	133	90	6,3	4,1	5	0	21	23
Bjergvin	38	20	70	27	1,8	1,4	11	5	25	15
Borg	10	30	52	120	5,2	4	0	0	10	29
Hamar	22	16	47	40	2,1	2,5	11	8	15	12
Møre	16	11	22	15	1,4	1,4	6	5	6	6
Nidaros	15	16	33	28	2,2	1,8	1	6	10	12
Nord-Hålogaland	29	35	61	57	2,1	1,6	7	18	16	18
Oslo	18	18	109	115	6,1	6,4	1	1	16	17
Stavanger	17	19	80	53	4,7	2,8	1	3	17	17
Sør-Hålogaland	22	24	25	43	1,1	1,8	11	10	7	15
Tunsberg	13	18	55	85	4,2	4,7	2	3	11	16
Totalt	221	229	687	673	3,1	2,9	56	59	154	180

Kilde: Bispedømmerådene og Kirkerådet.

På landsbasis er det en svak nedgang i antall søknader per stilling fra 3,1 i 2019 til 2,9 i 2020. Antall stillinger som ble lyst ut flere ganger har en svak oppgang. Her toppe Nord-Hålogaland (18), Sør-Hålogaland (10) og Hamar (8) listen, mens i Borg og Agder og Telemark ble ingen stillinger lyst ut mer enn en gang.

Antall timer med pensjonistlønn økte med 6 % fra 2019 til 2020. Antall timer i 2020 tilsvarer rundt 76 årsverk, mot 71 årsverk i 2019. Alle bispedømmer understreker at pensjonistene er uunnværlige for kirken. Hamar bispedømme uttaler: «Pensjonistene gjør en solid jobb og er godt likt i menighetene (...) men langsiktig strategisk planlegging lider av lange perioder uten fast prest.» «Gode vikarer er en nødvendighet i vårt bispedømme», skriver Sør-Hålogaland som signerte 116 vikaravtaler for kortere og lengre perioder i 2020.

Nord-Hålogaland registrerer en økende slitasje blant andre ansatte i prostiet og soknet etter årevis med mye arbeid for å skaffe og legge til rette for vikarer.

Antall gudstjenester og antall gravferder ved andre enn prest er begge bortimot halvert i 2020. Siden søndagstjenestene ble redusert som følge av stengte kirker, ble det mindre behov for ekstrahjelp på hverdagene.

145 prester sluttet i 2020, 12 færre enn i 2019, av disse var 76 overgang til annen prestestilling og 14 til stilling utenfor kirken.

Tabell 21: Overgang fra prestestilling i Den norske kirke

	Antall				Andel			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Annen prestestilling i Dnk	70	95	98	99	60 %	64 %	65 %	55 %
Annen kirkelig stilling	15	14	9	22	13 %	9 %	6 %	12 %
Annen stilling utenfor kirken	1	15	17	27	1 %	10 %	11 %	15 %
Utdanning	24	22	23	29	21 %	15 %	15 %	16 %
Fra utlandet	4	2	4	3	3 %	1 %	3 %	2 %
Annet/ukjent	2	1	0	0	2 %	1 %	0 %	0 %
Totalt	116	149	151	180	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Rapportering fra bispedømmerådene

Statistikken over som viser hvor de nytilsatte prestene hadde sitt siste tilsetningsforhold, bekrefter økningen i antall prester som har valgt presteyrket som andre-karriere: 27 kom fra stilling utenfor kirken og 22 fra annen kirkelig stilling.

Tabell 22: Medlemmer og kirkelige handlinger per prest

	Preste- årsverk (eks. eksterne)	Medlemmer og tilhørende pr. prest	Medlemmer pr. prest	Guds- tjenester	Dåps- handling	Konfirmerte	Kirkelige vigsler	Kirkelige gravferder
2019	1300,2	2833	2741	46,3	21,5	26,5	4,8	26,7
2020	1315,5	2776	2696	36,8	19,0	25,1	3,3	26,2

Kilde: Bispedømmene og SSB. Antall årsverk er pr. 31.12. Tall fra SSB for 2020 er foreløpige tall.

Tallgrunlaget for beregning av antall medlemmer og kirkelige handlinger per prest er antall ansatte pr 31.12.2020. Det betyr at prestevikarer, pensjonister og vakante/ubesatte stillinger ikke er inkludert. Tallene er dermed bare indikasjoner som gir en ide om hvordan presteressursene er fordelt rundt i landet. I år viser oversikten at det er liten nedgang i antall gravferder og konfirmasjoner per prest, mens antallet dåp synker med 2,5 og vigsler med 1,5. Antall gudstjenester har som ventet størst nedgang med nesten 10 færre per prest.

Tabell 23: Alderssammensetningen i prestatjenesten

	39 år og yngre	40-49	50-59	60 +	Totalt
2019	213	297	368	365	1 243
2020	221	298	382	352	1 253
Endring i pst.	3,8 %	0,3 %	3,8 %	-3,6 %	0,8 %

Kilde: Kirkerådet. Grunlaget er ansatte i stilling 31.12.20. Tall er angitt i prosent, og beregnet på grunnlag av antall personer uavhengig av stillingsstørrelse.

Alderssammensetningen i presteskaper hoder seg stabil, med 30 % av prestene mellom 50 og 59 år og 28 % over 60 år. 28 % av totalt 145 fratredelser i 2020 skyldtes overgang til AFP eller alderspensjon.

Del IV. Styring og kontroll i virksomheten

Strategisk mål: Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon

A. Kirkevalg

Strategisk mål: Oppslutningen om kirkevalg opprettholdes

I 2020 vedtok Kirkerådet en ordning med digital forhåndsstemming ved neste kirkevalg. Et hovedmål for prosjektet for digital forhåndsstemming er å gjøre valget mer tilgjengelig for velgerne og dermed bidra til høyere valgdeltakelse. Ved kirkevalget i 2019 var den samlede valgdeltakelsen på 12,6 %. Det er et mål at økt tilgjengelighet kan bidra til å øke valgdeltakelsen til opp mot 20 %. Prosjektet vil også forenkle valggjennomføringen noe.

Systemet skal være universelt utformet og tilgjengelig på flere språk. Tidligere har det vært en utfordring at forhåndsstemmingstilbudet og informasjonen har variert. Det vil bli enklere å kommunisere et tilbud om digital forhåndsstemming. Valget på valgdagen vil gjennomføres som før. Det vil også være tilbud om forhåndsstemming på papir for de som ønsker det.

Løsningen som anskaffes må gjennom grundig testing av sikkerhet og funksjonalitet før det kan endelig avgjøres at det er forsvarlig å gjennomføre digitalt valg. Kirkerådet vil oppnevne et internettvalgstyre som vil gjøre denne vurderingen.

B. Organisering

Resultatmål: Reduksjon i administrative kostnader

Effektivisering

Kirkerådet vedtok i desember en digitaliseringsstrategi: Visjonen er *Tilgjengelig kirke*, og målet er at kirkens digitale løsninger skal ha brukernes behov i sentrum og legge til rette for aktiv oppfølging fra kirken. Når denne digitale satsingen rulles ut vil både administrative kostnader reduseres, arbeidstid vil kunne brukes til mindre administrasjon og mer utadrettet arbeid, og kvaliteten på arbeidet vil øke.

For å sette retning og fart på arbeidet er det etablert en styringsmodell hvor roller, oppgaver og ansvar er beskrevet, og det er opprettet et digitaliseringsstyre med representasjon fra fellerådene og Kirkerådet, som sitter med det øverste ansvaret for utvikling og digitalisering. Den nødvendige kompetanse- og kapasitetsøkningen for å håndtere arbeidet er igangsatt, og ulike prosjekter er på vei til å bli realisert:

- Kirkens digitale løsninger skal være tilgjengelige på ulike plattformer – for eksempel smart-telefon, nettbrett og PC.
- For å etablere gode, sammenhengende tjenester er det helt avgjørende å ha kontroll på sentral informasjon i virksomheten – ofte kalt kjernedata. Systemene må også knyttes

sammen både internt i kirken og med andre systemer som folkeregisteret, begravellesbyråenes løsninger og liknende.

- En selvbetjeningsløsning som «Min Side» gir brukerne raskere respons, og reduserer administrativt arbeid både lokalt og sentralt i kirken.

Kirkelig organisering

Kirkemøtet i 2019 ba Kirkerådet fremme et forslag til fremtidig arbeidsgiverorganisering og den øvrige kirkeordning. Kirkerådet vedtok et utredningsmandat, og satte ned et hovedutvalg og fire arbeidsgrupper for å utrede et forslag. Utvalget leverte sin rapport *Samhandling i en selvstendig folkekirke – ny kirkelig organisering* til påske 2021. Tidsplanen som er tegnet opp for det videre arbeidet innebærer høring høsten 2021, prinsippvedtak om kirkelig organisering på Kirkemøtet i 2022 og vedtak av ny kirkeordning på Kirkemøtet i 2023.

I desember 2020 havnet Den norske kirke i streik for første gang i historien. Uenighetsspørsmålet var avtalen om kompensasjon for bortfall av boplikt som går ut i 2021. Resultatet ble at kompensasjonen blir videreført som nytt begynnerlønnsnivå. Streiken har lært oss mye, og prosesser i etterkant har vist at det er nødvendig å klargjøre ulike roller i arbeidsgiverfunksjonen.

C. Arbeidsmiljø

Tabell 24: Sykefravær, alle ansatte

	Prester			Alle ansatte		
	Totalt	Menn	Kvinner	Totalt	Menn	Kvinner
Oslo	5,4	6,5	4,4	5,1	6,1	4,1
Borg	5,1	3,8	6,9	5,5	3,8	7,9
Hamar	8,5	5,4	11,8	8,2	4,9	11,6
Tunsberg	5,4	4,7	6,6	4,9	4,3	5,9
Agder og Telemark	5,4	3,6	10,1	5,5	4,0	9,1
Stavanger	4,5	3,4	7,2	4,3	3,4	6,3
Bjergvin	4,8	4,6	5,4	4,8	4,4	5,9
Møre	4,6	3,8	7,1	5,8	3,9	10,9
Nidaros	6,7	4,8	9,2	6,1	4,3	8,4
Sør-Hålogaland	4,4	4,8	3,8	5,2	4,5	6,2
Nord-Hålogaland	3,5	2,7	5,2	4,2	3,8	4,9
Kirkerådet				4,8	3,1	6,5
Totalt	5,4	4,4	7,1	5,4	4,3	7,1

Kilde: Lønssystemet Aditro.

Det totale sykefraværet gikk opp fra 4,8 % i 2019 til 5,4 % i 2020. Økningen blant mannlige prester utgjør 0,6 %.

Det arbeides aktivt og systematisk med oppfølging av sykemeldte i alle enheter. I 2020 har det vært jobbet særskilt med å legge til rette for en optimal arbeidssituasjon under pandemien. Tilrettelegging for at ansatte i karantene kunne utføre flest mulig av ordinære oppgaver har vært særlig vektlagt.

Arbeidslivsundersøkelse

Vinteren 2020 gjennomførte Den norske kirke en arbeidslivsundersøkelse om LHBT og kirke. Rapporten fra undersøkelsen «Å være en sak, LHBT+ holdninger og arbeidsmiljø i Kirken» ble offentliggjort i oktober. Rapportens hovedfunn oppsummeres slik:

- Det generelle bildet av ansatte med LHBT-identitets hverdag i kirken er positivt. De fleste trives og opplever støtte og tilhørighet på arbeidsplassen. Samtidig har enkelte opplevd avvisning, og flere har angst for å bli avvist. Dette skaper usikkerhet i møte med kolleger og arbeidsmiljø.
- Det er forskjeller mellom ansatte med LHBT-identitet og andre når det gjelder trivsel og tilhørighet på arbeidsplassen.
- Hver femte LHBT-responent har opplevd diskriminering. En av ti har svart «vet ikke» på spørsmålet.

Med basis i resultatene fra undersøkelsen har Kirkerådets LHBT-utvalg utviklet et kurs- og samtaleopplegg med alle ansatte i Den norske kirke som målgruppe. Opplegget skal øke kompetansen om spørsmål knyttet til LHBT, kjønn og seksualitet, og bidra til at kirken er et trygt og inkluderende arbeidssted for alle.

Medarbeiderundersøkelse

Det gjennomføres medarbeiderundersøkelse hvert andre år, sist høsten 2019. I 2020 har det vært arbeidet med oppfølging av den siste undersøkelsen. Den enkelte enhet/prosti har fulgt opp i to omganger ved først å drøfte virkelighetsbildet og deretter gi forslag til tiltak. Forslagene til tiltak preger det enkelte regionale arbeidsmiljøutvalgs handlingsplan for 2021. Høsten 2021 skal det for andre gang gjennomføres en felles medarbeiderundersøkelse for hele trossamfunnet Den norske kirke. Den første var i 2012.

Arbeid med HMS

Den norske kirkes ledelse har fastsatt mål for HMS-arbeidet. Handlingsplaner er utarbeidet på overordnet og regionalt nivå. Arbeidsmiljøutvalg (AMU) og regionale AMU (RAMU) i alle bispedømmer og Kirkerådets sekretariat har jevnlig møter. Det gjennomføres årlig HMS-revisjoner i tre-fire bispedømmer etter tur.

Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) og oppfølging av disse har vært svært viktig i et år preget av pandemi. RAMU-ene har hatt sterkt fokus på arbeidssituasjon og ivaretagelse av alle ansatte. Gjennom 2020 har det vært arbeidet med oppfølgingen av forvaltningsrevisjonsrapporten på HMS og personvern fra 2019.

Forebygging og håndtering av trakassering, krenkelser og overgrep

Den norske kirke har de siste 20 årene hatt et systematisk arbeid på dette feltet. I tråd med arbeidsmiljølovens krav er målet å forebygge at det skjer uønskede hendelser, og å ha en god og sakssvarende håndtering av eventuelle saker.

Rapporten fra arbeidslivsundersøkelsen «Å være en sak; LHBT+: holdninger og arbeidsmiljø i kirken» setter blant annet fokus på LHBT-personers opplevelser av diskriminering og eksklusjon.

På spørsmålet om hvorvidt en har opplevd diskriminering eller forskjellsbehandling på bakgrunn av sin seksuelle orientering og/eller kjønnsidentitet, svarer 17,5 % bekreftende på dette. Dobbel så mange melder at de er blitt trakassert av brukere/kirkegjengere sammenliknet med leder/kollega. Oppfølging av rapporten vil være av avgjørende betydning i arbeidet med forebygging av uønskede hendelser.

D. Likestilling

Tabell 25: Kjønnfordeling i presteskapet

	Kvinner	Menn	Totalt	Prosent kvinner 2020	Prosent kvinner 2019
Agder og Telemark	40	92	132	30,1	27,9
Bjørgvin	37	118	155	23,9	25,0
Borg	53	80	133	39,6	38,9
Hamar	55	57	112	49,2	45,9
Møre	15	47	62	24,5	21,3
Nidaros	47	65	112	42,1	44,3
Nord-Hålogaland	21	48	69	30,4	33,3
Oslo med dødeprostiet	80	81	161	49,6	45,9
Stavanger	29	73	101	28,2	26,3
Sør-Hålogaland	29	44	73	39,5	37,5
Tunsberg	43	69	111	38,2	40,4
Totalt	448	774	1 222	36,6	35,9

Kilde: Kirkerådet. Prestevikarer er ikke tatt med i oversikten.

Kvinneandelen i presteskapet er stabil på rundt 36 %. Det er store ulikheter mellom bispedømmene. Hamar og Oslo har nær 50 % kvinneandel, mens Bjørgvin og Møre har rundt 24 %. Blant biskoper og proster er det 29 % kvinner, en nedgang fra 33 % i 2019. Kvinneandelen i lederstillinger på bispedømmekontorene og i Kirkerådet er totalt 37 %.

Tabell 26: Kvinneandel søknader til prestestillinger

	Søknader			Tilsetninger		
	Antall totalt	Herav kvinner	Andel kvinner	Antall totalt	Herav kvinner	Andel kvinner
Agder og Telemark	90	35	39 %	23	9	39 %
Bjørgvin	27	13	48 %	15	4	27 %
Borg	120	53	44 %	29	15	52 %
Hamar	40	19	48 %	12	9	75 %
Møre	15	9	60 %	6	3	50 %
Nidaros	28	7	25 %	12	4	33 %
Nord-Hålogaland	57	17	30 %	18	6	33 %
Oslo	115	69	60 %	17	13	76 %
Stavanger	53	14	26 %	17	3	18 %
Sør-Hålogaland	43	17	40 %	15	8	53 %
Tunsberg	85	38	45 %	16	5	31 %
Totalt	673	291	43 %	180	79	44 %

Kilde: Lønnssystemet Aditro

Andelen tilsatte kvinner er nå ett prosentpoeng høyere enn andelen kvinner som har søkt på stillingene.

Tabell 27: Kvinners lønn i prosentandel av menns lønn

	Prester totalt	Kapellaner	Sokneprester	Proster og domproster	Spesialprester
Agder og Telemark	95 %	100 %	98 %	97 %	101 %
Bjørgvin	95 %	102 %	98 %	95 %	94 %
Borg	97 %	96 %	101 %	100 %	99 %
Hamar	100 %	102 %	100 %	108 %	102 %
Møre	98 %	100 %	94 %	100 %	98 %
Nidaros	97 %	98 %	100 %	106 %	96 %
Nord-Hålogaland	96 %	101 %	97 %	N.A.	85 %
Oslo	98 %	104 %	97 %	103 %	98 %
Stavanger	98 %	99 %	99 %	100 %	91 %
Sør-Hålogaland	102 %	101 %	98 %	104 %	N.A.
Tunsberg	99 %	98 %	98 %	100 %	97 %
Totalt	97 %	100 %	98 %	102 %	96 %

Kilde: Lønnssystemet Aditro

Tallene viser små forskjeller mellom kvinner og menn i presteskabet. Sokneprester, kapellaner og prostiprester har ansiennitetsstiger. Det er ingen dokumenterte lønnsforskjeller i presteskabet ut over det som ulik ansiennitet gir.

Blant direktører på bispedømmekontorene og i Kirkerådet er kvinners lønn i gjennomsnitt 111 % av menns lønn, og blant øvrige ledere utgjør kvinners lønn 102 % av menns lønn. I gruppen «øvrige ansatte» ligger prosentandelen på 92 %. Det er ikke identifisert lønnsforskjeller innen en stillingsgruppe hvor kjønn kan være en mulig forklaring.

Tabell 28: Prester fordelt på alder

	Totalt	Kvinner	Prosentandel kvinner
39 år og yngre	222	95	42,8 %
40-49 år	300	126	42,0 %
50-59 år	384	152	39,6 %
60 +	352	92	26,1 %

Tabellen viser kjønnsfordeling i presteskapet for de ulike aldersgruppene per 31.12.2020.

I 2021 markerer kirken at det er 60 år siden den første kvinne ble ordinert. Andelen kvinnelige prester øker jo yngre aldersgruppene er.

Tabell 29: Deltidsansatte

	Menn			Kvinner			Totalt		
	Antall	Årsverk	Gj.snittlig stilling	Antall	Årsverk	Gj.snittlig stilling	Antall	Årsverk	Gj.snittlig stilling
Agder og Telemark	15	8	52 %	10	5	53 %	25	13	53 %
Bjørgvin	12	7	57 %	9	4	48 %	21	11	53 %
Borg	7	4	59 %	9	6	71 %	16	11	65 %
Hamar	5	3	59 %	8	5	59 %	13	8	59 %
Kirkerådet	1	1	50 %	4	3	70 %	5	3	66 %
Møre	7	3	46 %	4	3	68 %	11	6	54 %
Nidaros	4	2	44 %	12	7	54 %	16	8	51 %
Nord-Hålogaland	4	2	43 %	10	5	50 %	14	7	48 %
Oslo med dødeprostiet	6	3	53 %	21	12	56 %	27	15	56 %
Stavanger	6	4	71 %	8	5	63 %	14	9	66 %
Sør-Hålogaland	5	3	60 %	10	5	46 %	15	8	50 %
Tunsberg	4	2	51 %	8	4	45 %	12	6	47 %
Totalt	76	42	54 %	113	63	55 %	189	104	55 %

Kilde: Lønssystemet Aditro

Tabellen viser en samlet oversikt over deltidsansatte i alle stillingsgrupper. Det er forholdsvis mer deltid på bispedømmekontorene enn blant presteskapet. Deltid drøftes med tillitsvalgte årlig.

Del V. Vurdering av fremtidsutsikter

Oppdraget

Det siste året har vist hvor lite vi vet om morgendagen. Det vi vet er at koronapandemien vil påvirke hele verdenssamfunnet i år fremover. Både som samfunn og kirke er vi på vei inn i en ny normal som er ukjent, preget av verden rundt oss og av nye behov og forventninger.

Økt global fattigdom vil sannsynligvis gi økt migrasjon og uro. Bærekraftsmålene vil i enda større grad angå kirken og dens forvaltning. Arbeidet med å redusere kirkens samlede klimafotavtrykk vil bli enda viktigere.

Kirken skal fortsatt være til stede over hele landet - nær folk i sorg og glede. Vi vet ikke hva som skjer når kirkelivet gjenopptas. Er folks vaner så endret at de ikke finner tilbake til kirkene? Er det mulig å høvle ned dørterskelen for de som i koronaåret oppdaget det digitale kirketilbudet? Disse spørsmålene deler vi med andre trossamfunn og mange av organisasjonene i sivilsamfunnet. Offensiv strategisk planlegging er nødvendig for å finne de gode løsningene.

Diakoni, digitalisering, frivillighet og mangfold er noen sentrale stikkord. Midler etter effektiviseringen på merkantil sektor i 2019, sammen med statlige bevilgninger, har gitt kirken den største satsingen på diakoni noen gang. Sammen med kommuner og andre aktører i lokalsamfunnet må kirken bruke disse ressursene i arbeidet med de negative konsekvensene av koronapandemien. Det digitale kirketilbudet når bredere ut blant kirkens medlemmer. Fysisk og digital kirke utfyller hverandre og må finne sin form i den nye normalen. Koronaåret har lært oss nødvendigheten av å ha god kommunikasjonsfaglig kompetanse i kirken, for å nå ut med budskapet gjennom mange ulike kanaler og på mange ulike flater.

Kirkens kulturarbeid ble rammet av korona. Kirken er en betydelig kulturaktør, men stengte kirkerom satte en stopper for dette arbeidet. Fremover er det viktig å kunne starte opp igjen og få kirken tilbake som en viktig kulturarena i lokalsamfunnet.

Kirkerådet har vedtatt en handlingsplan for arbeid med frivillighet i kirken. I fjor ga 75 000 mennesker av sin tid til glede for kirkefelleskapet. Vi ønsker at enda flere enn de som alltid stiller opp kan se mulighetene som ligger i det å bidra. Som en del av frivilligheten skal det arbeides aktivt for å etablere enkle verktøy for givertjeneste og elektroniske ofringer.

Lider kirken av en majoritetsblindhet som hindrer oss i å være så inkluderende som vi ønsker? Kirken er ikke troverdig når den fremstår blendahvit midt i et samfunn som i økende grad består av mennesker fra mange deler av verden. Mange har en kristen bakgrunn. Den norske kirke ønsker å være et åndelig hjem for dem. Også på dette området er det vedtatt en treårig handlingsplan for å skape et mer målbevisst arbeid.

Mangfold i Norge handler også om landets urbefolkning. Kirken følger med på arbeidet i Sannhets- og forsoningskommisjonen, som gransker fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner. Det er etablert samarbeid om en kirkelig konferanse om dette tema. Den samiske koralboken og oversettelse av hovedgudstjenesten til lulesamisk skal ferdigstilles og publiseres.

Oppmerksomheten rundt kvenene som nasjonal minoritet og språkminoritet har økt. Det er et ønske om en sterkere kirkelig satsing på kvensk kirkeliv. Dette er et viktig kirkelig arbeid som skal

prioriteres høyere. Det har i lengre tid vært jobbet med et kvensk salmehefte som snart blir publisert. Dette skal følges av to konferanser om kvensk salmetradisjon og senere også om kvensk kirkeliv.

I løpet av 2021 skal Trosopplæringsutvalget levere sin rapport. Den vurderer både innholdet i og organiseringen av opplæringen, og skal følges opp med en kirkemøtesak om veien videre for dette arbeidet.

Det er i gravferdene kirken møter aller flest av sine medlemmer i løpet av et år. Denne viktige kirkelige kontaktflaten skal gis økt oppmerksomhet. Samarbeid med andre aktører styrkes for at de etterlattes behov kan bli møtt på en best mulig måte.

I løpet av de nærmeste årene skal Den norske kirke overta mange eiendommer fra Opplysningsvesenets fond. Kirken skal bidra til å fortelle lokal- og kirkehistorien med sammenhengen mellom kirke og prestegård. Dette er en viktig del av kirkens kulturarvsarbeid. Det må bygges opp en eiendomsforvaltning som kan ta vare på eiendommene. Det skal også etableres ett eller flere vedlikeholdsprogrammer for kulturhistorisk viktige kirkebygg, der kirkelige organer vil delta aktivt.

Pandemien har tydeliggjort behovet for en samtale om religionsfrihet: Hvor går grensene for myndighetenes inngripen i trosutøvelsen? Har myndighetene rett til å stenge kirker og forby kirkelige handlinger, eller er deres kompetanse begrenset til regler for avstand, antallsbegrensning og renhold for å begrense smitte?

Smittevernet førte med seg svært inngripende tiltak. Det er grunn til å sette spørsmålstegn ved omfanget og om dette har stått i forhold til smittetrykket.

Kirken som organisasjon

Pandemien har minnet oss om at fordeling av roller og ansvar i kirken er komplisert. Arbeidet for å sikre at lovens skjerpede krav om et forsvarlig arbeidsmiljø etterleveres, krever god ledelse og enheter med tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Rekrutteringsarbeidet viser at kompetente, engasjerte medarbeidere krever en organisering som gir attraktive arbeidsplasser. Unge arbeidssøkere vektlegger samarbeid med andre fagpersoner og god arbeidsledelse høyt.

Økt digitalisering av arbeidsprosesser vil bety bedre arbeidsverktøy for ansatte. Det betyr også økt effektivisering og bedre datasikkerhet, og sikrer bedre oppfølging av kravene knyttet til GDPR. Dette vil gi flere ressurser til å være kirke lokalt.

Rapporten om kirkelig organisering som nå ligger på bordet viser at en annen organisering enn dagens er mulig. Kirkerådets sekretariat må være rustet til å håndtere både videre utredning, tilrettelegge for beslutning og følge opp med god implementering. Det er behov for enklere struktur og en organisering som kan gi attraktive arbeidsplasser for kompetente medarbeidere, og som kan skape mer kirke der folk bor og mindre penger til administrasjon. For å oppnå dette må lokalkirkens demokratiske organer og Kirkemøtet finne hverandre i et felles mål om veien videre, og felles interesser må gå foran ulike gruppers egeninteresse. Alle mottakere av offentlig støtte må vise at midlene benyttes optimalt, uten doble strukturer og fordyrende administrative rutiner. I en tid med store offentlige post-koronautgifter og små utsikter til vekst, vil myndighetene måtte fokusere på dette.

Kirkelig organisering kan ikke ses atskilt fra kirkens oppdrag om å være en landsdekkende folkekirke. Det er behov for en samtale om hvordan vi er kirke når folk flytter fra bygda til byen. Hvordan skal ressurser fordeles i en slik situasjon? Den økte urbaniseringen har kirken i for liten grad klart å følge opp. Når familiefelleskap, tilhørighet og røtter i et lokalsamfunn følger vante spor, fungerer folkekirken best. Når folk bryter opp fra dette kjente fellesskapet og etablerer seg i byene, der venner og arbeidsliv skaper rammene rundt livet – da har kirken ikke knekt koden for hvordan vi skal være kirke. Kirken skal være landsdekkende - og samtidig må vi utforske hvordan kirken er til stede for mennesker der de er.

Utviklingen av det kirkelige demokratiet var et av premissene for et skille mellom stat og kirke. Hvordan dette skal utmeisles videre er også en del av spørsmålene rundt kirkelig organisering. Et utvalg er nedsatt for å se videre på folkevalgtrollen i Den norske kirke.

Ny trossamfunnslov har trådt i kraft. Tros- og livssynssektoren i vårt samfunn skal fortsatt være en viktig del av sivilsamfunnet og samfunnsveven. Men begreper som livssynsåpent samfunn og likebehandling er ikke selvforklarende, og de lever ikke i et tomt rom. Derfor vil det også i fortsettelsen være behov for å stille spørsmål om hva som er likebehandling når enhetene som skal likebehandles ofte er svært ulike. Det er fare for at det livssynsåpne samfunnet i praksis blir et livssynstomt samfunn, der tro og trosutøvelse overlates til privatsfæren. Dette vil fortsatt kreve oppmerksomhet.

Når Kirkemøtet i 2021 skal vedta ny strategiplan, er det mange tråder som skal samles. Kirkemøtet må ha hele trossamfunnet for øye og tenke bredere enn før på hva dette betyr. Et felles sett med målbilder om kirken lokalt, regionalt og nasjonalt vil være et viktig bidrag til å samle kirken. Det vil sette retning på alt arbeid og gi kraft nok til å forandre. Da kan vi bidra til å bevare folkekirken i årene som ligger foran.

Samtidig som vi planlegger, er vi akkurat i år mer usikre enn før på hvordan den nye normalen kommer til å se ut og hva det vil bety for alt vi ønsker å oppnå. Først og fremst skal vi ha oppmerksomheten rettet mot kirkens oppdrag, og medvirke til at mennesker erfarer mest mulig himmel på jord.

Del VI. Årsberetning og resultatregnskap

OM VIRKSOMHETEN

Rettssubjektet Den norske kirke (Dnk) omfatter den tidligere statlige virksomheten av trossamfunnet Den norske kirke. 2020 er det fjerde regnskapsåret for Dnk etter at trossamfunnet ble omdannet til eget rettssubjekt.

Kirkemøtet er Dnks øverste organ og opptretr på vegne av rettssubjektet Den norske kirke, jf. trossamfunnsloven § 11, tredje ledd. Kirkerådet er det utøvende organ for Kirkemøtet og har ansvaret for økonomiforvaltningen og at økonomistyringen av de midlene som Kirkemøtet disponerer, er forsvarlig, jf. kirkeordning for Dnk § 30, tredje ledd.

Formålet med rammebevilgningen fra Barne- og familiedepartementet er å støtte opp under Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. Fra dette er det utledet følgende retningsgivende mål for anvendelsen av midlene:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, fri og demokratisk folkekirke.

Prop. 1 S. (2019-2020) operasjonaliserer dette på følgende måte:

Den offentlige finansieringa av Den norske kyrkja skal leggje til rette for at kyrkja held fram som ei landsdekkjande folkekyrkje med ei sterk lokal forankring, slik at medlemmar av kyrkja kan gå til gudsteneste og få del i andre kyrkjelege tenester der dei bur. Ved å vere til stades i alle lokalsamfunn er kyrkja ein viktig bidragsytar til det frivillige arbeidet blant barn og ungdom, ikkje minst innanfor trusopplæringa, diakonien og det lokale musikk- og kulturlivet. Skal kyrkja vere ei lokalt forankra folkekyrkje i alle delar av landet, må prestetenesta alle stadar ha gode rammevilkår og dei mange kyrkjebygga haldast ved like. Kyrkjebygga tilhøyrer og gir identitet til den einskilde bygda eller bydelen.

Ved utgangen av 2020 hadde Den norske kirke 3 792 611 medlemmer og tilhørige, hvorav 3 652 199 bosatt i Norge. Dette utgjør 67,7 prosent av den norske befolkningen. Dnk skal sørge for prestatjeneste til alle 1 164 sokn, i tillegg kommer det syv døvemenigheter, Bymenigheten Sandnes, Saemien Åålmege og Svalbard kirke. Dnk skal også forvalte medlemsregister, gi faglig og økonomisk støtte til trosopplæring og annen trosformidling og diakonalt arbeid, samt ivareta det kirkelige demokrati som sine hovedaktiviteter.

Det er ved utgangen av 2020 totalt 1 584 faste årsverk i Dnk, hvorav 1 315 er prester, 247 er ansatte i fag- og administrative stillinger og 22 årsverk i andre stillinger.

På bakgrunn av fremleggelsen av Prop 1 S (2019-2020) Barne- og familiedepartementet gjorde Stortinget vedtak om et tilskudd til Dnk som tilsvarer tidligere års aktivitetsnivå. Kirkerådet fordeler tilskuddet videre til oppgaver som utføres i regi av Kirkerådet og bispedømmerådene. Tilskuddet har i sin helhet gått til finansiering av virksomheten og videreformidling av tilskudd til eksterne mottakere i sokn, fellesråd eller andre i overenstemmelse med vedtak og avtaler.

Kirken har elleve bispedømmer med hver sin biskop og valgte bispedømmeråd med sekretariat for råd og biskop. Kontorene ledes av hver sin stiftsdirektør som daglig leder. Bispedømmekontorene ligger i Fredrikstad, Oslo, Hamar, Tønsberg, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Molde, Trondheim, Bodø og Tromsø. Kirkerådet er lokalisert i Oslo, mens avdeling for samisk kirkeliv er lokalisert i Tromsø. Svalbard kirke er lokalisert i Svalbard.

Kirkerådet mener at årsregnskapet og balansen med noter gir et rettviseende bilde av organisasjonens stilling og resultat. Det er heller ikke etter regnskapsperiodens utgang inntrådt forhold som etter ledelsens syn har betydning ved bedømmelsen av regnskapet, men vi viser til omtalen av koronasituasjonen.

RISIKO OG RISIKOSTYRING

Ulike deler av Dnk sin virksomhet er utsatt for ulik grad av risiko. Dette gjelder både risikostyring for Dnk og finansiell risiko:

Risikostyring i Dnk

Dnk er avhengig av et godt omdømme for å sikre troverdighet og opprettholde tillit blant medlemmene i Den norske kirke, lovgivende og bevilgende myndigheter, i samfunnet og for å sikre fremtidig rekruttering.

For den samlede driften og for større prosjekter blir det gjort egne risikoanalyser som ligger til grunn for planlegging og risikostyring.

Dnk gjennomfører årlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) av hele Dnk sin drift innenfor fem områder: Økonomiske rammer, kapitalforvaltning og likviditetsstyring, internkontroll og økonomiforvaltning, HMS og arbeidsgiver, plan- og måloppnåelse, og personvern.

Finansiell risiko

Det er noe risiko knyttet til uforutsigbare svingninger i kostnadsnivå på pensjonspremien. Likevel vurderes den finansielle risikoen nå som lavere enn tidligere år, og egenkapitalen er dessuten styrket.

Fram til 2019 ble ledig kapital plassert hovedsakelig i bank og i pengemarkedsfond. Kirkerådet vedtok i 2018 en mer offensiv investeringsstrategi som ble implementert i 2019. 153 mill. kroner ble i mars 2019 plassert i en fondsportefølje bestående av 30 prosent aksjer, 60 prosent obligasjon og 10 prosent pengemarked. For å optimalisere avkastningen har Dnk således valgt å ta noe høyere risiko enn hva man hadde tidligere. Ved å spre plasseringen i ulike aktivaklasser og mellom globale og norske markeder er risikoen dempet. Ved utgangen av 2020 var markedsverdien til porteføljen steget til 173,1 mill. kroner.

ÅRSREGNSKAPET

Dnk fører regnskap i samsvar med regnskapsloven, jf. trossamfunnsloven § 14 sjettede ledd, men med unntak for føring av pensjonsordning. Unntaket er hjemlet i forskrift om rekneskapsføring av pensjonsutgifter for Den norske kyrkja.

Resultat

Ansvar for tros- og livssynsområdet ligger under Barne- og familiedepartementet, og Dnk mottar det vesentligste av tilskudd til driften fra dette departementet. I tillegg mottar Dnk noe tilskudd fra Justisdepartementet til drift av Svalbard kirke. Øvrige tilskudd mottas fra Opplysningsvesenets fond og andre offentlige virksomheter.

Om lag 75 prosent av tilskuddet tildeles egen virksomhet for å dekke lønns- og driftskostnader, og om lag 25 prosent er tilskudd som videreføres til eksterne mottakere.

Samlede inntekter for Den norske kirke ble i 2020 2 254,8 mill. kroner. Utbetalte tilskudd fra rettssubjektet utgjorde 567 mill. kroner, samlede lønnskostnader 1 361 mill. kroner og avskrivninger 4,6 mill. kroner. Øvrige driftskostnader beløp seg til 262,2 mill. kroner og netto finansinntekter ble 10,5 mill. kroner.

Koronasituasjonen har preget kirke og samfunn i store deler av 2020. Gudstjenester og andre samlinger er flyttet ut fra kirkebygg og over til digitale kanaler. Det er i 2020 gjort store investeringer knyttet til digital kirke og satsingen løftes ytterligere i 2021.

Den norske kirke har i 2020 styrt sitt aktivitetsnivå innenfor tildelte rammer. Lavere pensjons-kostnader, utsatt lønnsoppgjør og vakante prestestillinger har bidratt til budsjettbesparelser. Koronasituasjonen har ledet til lavere administrativt forbruk, særlig inn mot møte- og reiseaktivitet.

Årets resultat er et overskudd på 70 mill. kroner.

For 2021 har Stortinget vedtatt et tilskudd som gir rom for å videreføre Den norske kirke sitt aktivitetsnivå fra 2020.

Balanse

Egenkapitalen per 31. desember 2020 er gjennom årets resultat styrket med 70 mill. kroner og utgjør nå 381,4 mill. kroner. Pr 31.12.2019 var egenkapitalen tilsvarende 311,4 mill. kroner. Totalkapitalen er 742,4 mill. kroner.

Investeringsbehovet er lavt, og anleggsmidler utgjør en lav andel av totalbalansen. Dnk har tilfredsstillende likviditet på kort sikt, men er sårbar for vesentlige endringer i tilskudd og driftsaktiviteter.

Kontantstrøm

Likvidbeholdningen (bank og kontanter) er i 2020 økt med 79,6 mill. kroner. Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter utgjør 79,9 mill. kroner og gir et uttrykk for inn- og utbetalinger i perioden.

ARBEIDSMILJØ

Ledelsen har fastsatt mål for HMS-arbeidet, og handlingsplan er utarbeidet på overordnet nivå. Bispedømmerådene er bedt om å utarbeide egne handlingsplaner. Arbeidsmiljøutvalg (AMU) og regionale AMU (RAMU) i alle bispedømmer og Kirkerådets sekretariat har jevnlig møter. Det foreligger oversikt over verneområder og verneombud.

Det er etablert rutiner for blant annet forebygging og håndtering av konflikter, revisjon av systematisk HMS-arbeid i bispedømmeråd, utarbeidelse av årsrapport for arbeidsmiljøutvalg og for sykefraværsoppfølging. Det er også utarbeidet mal for samordning av HMS-arbeid mellom bispedømmeråd og kirkelige fellesråd. Det ble i 2020 ikke rapportert til AMU om skader og alvorlige ulykker.

Sykefraværet i 2020 var på 5,37 prosent mot 4,8 prosent i 2019.

YTRE MILJØ

Dnk sin virksomhet er i all hovedsak tjenesteleveranser, og driften har en begrenset forurensende effekt på det ytre miljø. Ved innkjøp legges det vekt på miljøvennlige alternativer der det er mulig. Kirkerådet og syv av bispedømmene er Miljøfyrtårn-sertifiserte.

DISKRIMINERING

For ansatte ligger et generelt krav om medlemskap i Den norske kirke, men det er anledning til å søke om dispensasjon for enkelte stillinger. Ut over dette søkes mangfold både når det gjelder kjønn, seksuell orientering, etnisk bakgrunn og funksjonsevne.

LIKESTILLING

Likestilling blir tillagt vekt ved rekruttering og avlønning av ledere og medarbeidere i Dnk. Det arbeides løpende med informasjon og bevisstgjøring om aktuell likestillings- og diskriminerings-lovgivning. Kvinneandelen i årsverk av presteskaper er 36,6 prosent. I geistlige lederstillinger (biskop, prost og domprost) er andelen 28,7 prosent. Den norske kirke har 12 biskoper hvor 6 er kvinner. Kvinneandelen i administrative lederstillinger i Kirkerådet og på bispedømmekontorer er 37 prosent. Blant Kirkerådets medlemmer er det 11 kvinner og 6 menn, der leder og nestleder er kvinner.

FREMTIDIG UTVIKLING

Det er forventet at Stortinget vil sikre fremtidig forsvarlig drift av Dnk for å oppfylle Grunnlovens § 16. Dnk arbeider aktivt med å redusere kostnader og øke inntekter for å kunne oppfylle kirkens oppdrag. Det er gode muligheter for å oppfylle statens målsettinger for bevilgningen til Dnk i 2021, og det er grunnlag for fortsatt drift. Det arbeides målbevisst med å øke digitaliseringen av kirken, medlemsdialog og digitaliserte arbeidsprosesser for å gi befolkningen et bredt og tilgjengelig kirkelig tilbud. Det jobbes videre aktivt med synkende dåps- og medlemstall samt utfordringer med rekruttering til kirkelige stillinger.

Oslo, 15.mars 2021

Kristin Gunleiksrud Raaum
Leder

Linn Strømme Hummelvoll
Kirkerådsmedlem

Karin-Elin Berg
Nestleder

Martha Garborg Bergslid
Kirkerådsmedlem

Alex Ramstad Døsvik
Kirkerådsmedlem

Therese Egebakken
Kirkerådsmedlem

Lill Tone Grahl-Jacobsen
Kirkerådsmedlem

Turid Torland Håland
Kirkerådsmedlem

Karl Johan Kirkebø
Kirkerådsmedlem

Tove Karoline Knutsen
Kirkerådsmedlem

Kjersti Gautestad Norheim
Kirkerådsmedlem

Kurt Marleif Ebbe Solstrøm
Kirkerådsmedlem

Rolf Steffensen
Kirkerådsmedlem

Thomas Tinglum
Kirkerådsmedlem

Olav Fykse Tveit
Kirkerådsmedlem

Therese Kristin Utgård
Kirkerådsmedlem

Iselin Vistekleiven
Kirkerådsmedlem

Ingrid Vad Nilsen
Direktør

RESULTATREGNSKAP

DEN NORSKE KIRKE

Beløp i 1000 kroner	Note	2020	2019
DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Mottatt tilskudd	1	2 237 148	2 263 534
Annen driftsinntekt	1, 14	17 616	17 256
Sum driftsinntekter		2 254 764	2 280 790
Utbetalt tilskudd	2	566 956	571 127
Varer for vidersalg		92	377
Lønnskostnad	3, 4	1 361 335	1 415 449
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	5	4 604	4 784
Annen driftskostnad	3, 6, 11, 14	262 234	289 421
Sum driftskostnader		2 195 222	2 281 158
Driftsresultat		59 543	-368
Finansinntekter	7	10 516	17 042
Finanskostnader	7	34	58
Resultat av finansposter		10 482	16 985
Ordinært resultat		70 025	16 616
Årsresultat		70 025	16 616
OVERFØRINGER			
Avsatt til annen egenkapital	13	70 025	16 616
Sum overføringer		70 025	16 616

BALANSE

DEN NORSKE KIRKE

Beløp i 1000 kroner	Note	2020	2019
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
IMMATERIELLE EIENDELER			
Medlemsregister/kirkebok	5	3 609	6 522
Sum immaterielle eiendeler		3 609	6 522
VARIGE DRIFTSMIDLER			
Leilighet	5	2 852	2 854
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr	5	4 621	6 081
Sum varige driftsmidler		7 473	8 935
FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER			
Lån til tilknyttet selskap	9	4 735	4 735
Investeringer i aksjer og andeler	8	246 970	246 970
Sum finansielle anleggsmidler		251 705	251 705
Sum anleggsmidler		262 787	267 162
OMLØPSMIDLER			
FORDRINGER			
Kundefordringer	11	9 188	9 248
Andre kortsiktige fordringer	10	12 791	7 863
Sum fordringer		21 979	17 111
INVESTERINGER			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	12	457 651	377 995
Sum omløpsmidler		479 630	395 106
Sum eiendeler		742 417	662 268

BALANSE

DEN NORSKE KIRKE

Beløp i 1000 kroner	Note	2020	2019
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL			
INNSKUTT EGENKAPITAL			
Bunden kapital	13	18 900	18 900
Annen innskutt egenkapital	13	100 000	100 000
Sum innskutt egenkapital		118 900	118 900
OPPTJENT EGENKAPITAL			
Annen egenkapital	13	262 486	192 461
Sum opptjent egenkapital		262 486	192 461
Sum egenkapital		381 386	311 361
GJELD			
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		35 609	35 997
Skyldig offentlige avgifter		76 141	77 235
Annen kortsiktig gjeld	10	249 282	237 675
Sum kortsiktig gjeld		361 031	350 907
Sum gjeld		361 031	350 907
Sum egenkapital og gjeld		742 417	662 268

BALANSE

DEN NORSKE KIRKE

Oslo, 15.03.2021

Styret i Den norske kirke

Kristin Gunleiksrud Raaum
Leder

Linn Strømme Hummelvoll
Kirkerådsmedlem

Karin-Elin Berg
nestleder

Martha Garborg Bergslid
Kirkerådsmedlem

Alex Ramstad Døsvik
Kirkerådsmedlem

Therese Egebakken
Kirkerådsmedlem

Lill Tone Grahl-Jacobsen
Kirkerådsmedlem

Turid Torland Håland
Kirkerådsmedlem

Karl Johan Kirkebø
Kirkerådsmedlem

Tove Karoline Knutsen
Kirkerådsmedlem

Kjersti Gautestad Norheim
Kirkerådsmedlem

Kurt Marleif Ebbe Solstrøm
Kirkerådsmedlem

Rolf Steffensen
Kirkerådsmedlem

Thomas Tinglum
Kirkerådsmedlem

Olav Fykse Tveit
Kirkerådsmedlem

Therese Kristin Utgård
Kirkerådsmedlem

Iselin Vistekleiven
Kirkerådsmedlem

Ingrid Vad Nilsen
Direktør

INDIREKTE KONTANTSTRØM

DEN NORSKE KIRKE

Beløp i 1000 kroner	Note	2020	2019
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Resultat		70 025	16 616
Ordinære avskrivninger		4 604	4 784
Endring i kundefordringer		60	-4 280
Endring i leverandørgjeld		-388	-31 415
Endring i andre tidsavgrensningsposter		5 584	-7 042
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		79 886	-21 336
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER			
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler		-229	-1 904
Utbetalinger ved kjøp av andre investeringer		0	-731
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-229	-2 636
Innbetalinger av egenkapital		0	70 000
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		0	70 000
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		79 656	46 028
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. begynnel		377 995	331 967
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. slutt		457 651	377 995

REGNSKAPSPRINSIPPER

REGELVERK

Årsregnskapet for Den norske kirke (Dnk) er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk.

I henhold til Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) §14, sjettede ledd, har Barne- og familiedepartementet fastslått at regnskapsloven gjelder for Dnk, med mindre departementet har fastsatt annet i forskrift. I forskrift om regnskapsføring av pensjonsutgifter for Den norske kyrkja, fastsatt den 19. januar 2021, er det i §1 og §2 fastsatt at pensjonspremien skal regnes som pensjonskostnad og pensjonsforpliktelsene skal gå frem av notene. Dnk er ikke skattepliktig.

BRUK AV ESTIMATER

Det er i begrenset omfang benyttet estimater og forutsetninger ved utarbeidelse av årsregnskapet for Dnk. Områder som i stor grad inneholder skjønsmessige vurderinger, forutsetninger eller estimater som er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i note.

INNTEKTER

Inntekter består i det vesentligste av tilskudd fra staten, samt noe tilskudd fra andre virksomheter. Tilskuddene inntektsføres på vedtakstidspunktet eller ved oppfyllelse av andre vilkår gitt i vedtak til tilskuddene.

Øvrige inntekter består av salg av varer og tjenester, leieinntekter, gaver etc. Inntektsføring skjer på leveransetidspunktet .

LEASING

Foretaket har kun operasjonell leasing. Leasingutgifter kostnadsføres løpende som driftskostnad.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV OMLØPSMIDLER

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen.

Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på transaksjonstidspunktet.

PENSJONER - YTELSESDORDNING

Dnk har pensjonsforpliktelser finansiert med sikrede ordninger.

Rettssubjektet har historisk ikke inntatt pensjonsforpliktelser i sitt regnskap. Dette er videre forankret i forskrift fastsatt av Barne- og familiedepartementet den 19. januar 2021, gitt fritak for bokføring av pensjonsforpliktelser for Dnk. Krav til noteopplysninger er opprettholdt og skal utarbeides i tråd med NorsRegnskapsstandard 6 om pensjonskostnader. Pensjonsforpliktelsen og estimert pensjonskostnad iht aktuarberegningen framgår av note. Bokført pensjonskostnad svarer til betalt pensjonspremie og er klassifisert som lønnskostnader.

BETINGEDE UTFALL

Betingede utfall regnskapsføres når kostnaden anses sannsynlig og utfallet kan estimeres.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter og bankinnskudd.

NOTER

Beløp i notene er alle oppgitt i 1000 kroner.

Note 1 Driftsinntekter

Mottatt tilskudd:	2020	2019
Tilskudd fra statlige virksomheter	2 229 798	2 254 099
Tilskudd fra fylker og kommuner	5 540	6 043
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	1 810	3 392
Sum	2 237 148	2 263 534

Annen driftsinntekt:		
Varesalg	1 037	1 614
Tjenestesalg	2 014	2 757
Leieinntekter m.m.	9 147	5 432
Andre inntekter inkl. periodiserte inntekter	5 418	7 453
Sum	17 616	17 256

Note 2 Utbetalte tilskudd

Dnk har i 2020 utbetalt tilskudd kr 566 956' til ulike formål. Det aller meste utbetales til fellesråd og sokn, og da i hovedsak ut fra gitte fordelingsnøkler. De resterende tilskuddene går til eksterne enheter inkludert institusjoner og internasjonale samarbeidspartnere, dels ut fra faste avtaler og dels etter søknad.

Utbetalte tilskudd:	2020	2019
Trosopplæring	319 456	314 492
Diakoni	78 991	66 993
Undervisning	89 869	88 022
Kirkemusikk	2 884	2 201
Domkirker	5 427	5 295
Internasjonale økumeniske organisasjoner	14 103	9 034
Andre institusjoner og kirkelige formål	34 081	32 042
Opplysningsvesenets fond	3 797	4 464
Andre ideelle formål	18 348	48 584
Sum utbetalte tilskudd	566 956	571 127

Note 3 Lønnskostnader og ytelser, godtgjørelser til direktør, styret og revisor

Lønnskostnader	2020	2019
Lønninger	1 054 688	1 034 647
Arbeidsgiveravgift	146 094	160 620
Pensjonskostnader	149 848	208 636
Andre ytelser	10 704	11 546
Sum lønnskostnader	1 361 335	1 415 449

I 2020 har Den norske kirke sysselsatt 1 584 årsverk.

Ytelser til ledende personer	Direktør	Styret
Lønn	1 202	434
Pensjonskostnader	378	0
Annen godtgjørelse	0	0
Sum ytelser til ledende personer	1 580	434

Det er ikke inngått avtale om etterlønn, bonuser, lån, sikkerhetsstillelse o.l. til fordel for direktør eller styremedlemmer.

Det er betalt for frikjøp av styreleder med 465' - kostnaden er registrert i regnskapet under andre driftskostnader.

REVISOR

Kostnadsført revisjonshonorar inkludert MVA for 2020 utgjør kr 238'.

I tillegg kommer honorar for andre tjenester inkludert MVA med kr 233'.

Note 4 Ytelsespensjon

Den norske kirke (Dnk) er unntatt kravet om å balanseføre sikrede pensjonsforpliktelse. Det vises til prinsippnote.

Dnk har ytelsespensjonsordning for sine ansatte gjennom Statens pensjonskasse.

Forventet turnover for ansatte under 50 år er 4% og for ansatte over 50 år er 3%. Uttakstilbøyelighet førtidspensjon (AFP) anslås til 10% ved fylte 62 år

Per 31.12.2020 var 1 936 personer knyttet til ordningen, av dette var 1 617 personer ansatt og 319 personer var pensjonister. Ordningen omfatter alderspensjon fra fylte 67 år og løper livsvarig. Ordningen inkluderer også uføre-, etterlatte- og barnepensjon.

Aktuarberegningen fra aktuarseksjonen i Statens pensjonskasse med forutsetninger per desember 2020 er lagt til grunn for presentasjon av Dnk sin pensjonsforpliktelse.

Beregning av årets pensjonskostnad:	2020	2019
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	88 991	84 567
Resultatført planendring i perioden	0	-282 965
Arbeidsgiveravgift	7 816	-31 477
Årets pensjonsopptjening	96 808	-229 875
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	57 157	59 531
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-84 566	-87 766
Årets finansposter	-27 409	-28 235
Sum årets pensjonskostnad	69 399	-258 110
Administrasjonskostnader	3 016	3 394
Årets pensjonskostnad inkl. adm.kostnad	72 414	-254 716
Sum årets pensjonskostnader inkl. adm.kostnader	72 414	-254 716
Resultatført actuarielt tap inkl. AGA	15 623	0
Sum totale pensjonskostnader	88 038	
Endring som følge av ikke balanseført forpliktelse	61 810	
Årets kostnadsførte pensjonskostnad (note 3)	149 848	
Netto pensjonsforpliktelse ved årets slutt	2020	2019
Pensjonsforpliktelse	2 991 502	2 511 889
Pensjonsmidler	-2 342 731	-2 167 539
Netto pensjonsforpliktelse	648 770	344 350
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	78 501	48 553
Netto pensjonsforpliktelse inkl. AGA	727 272	392 904
Pensjonsforpliktelse	2020	2019
Pensjonsforpliktelse ved årets begynnelse	2 511 889	2 453 671
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	88 991	84 567
Pensjonsutbetalinger	-53 620	-45 086
Rentekostnad	57 157	59 531
Planendring	0	-282 965
Aktuarmessig gevinst (tap) økonomiske forutsetninger	387 085	242 171
Pensjonsforpliktelse ved årets slutt	2 991 502	2 511 889

Pensjonsmidler	2020	2019
Pensjonsmidler ved årets begynnelse	2 167 539	1 938 732
Administrasjonskostnader	-3 016	-3 394
Pensjonsutbetalinger	-53 620	-45 086
Innbetalinger pensjonspremie	172 389	253 143
Renteinntekt på pensjonsmidler	84 566	87 766
Aktuarmessig gevinst (tap) økonomiske forutsetninger	-25 126	-63 622
Pensjonsmidler ved årets slutt	2 342 731	2 167 539

Økonomiske forutsetninger	31.12.2020	31.12.2019
Diskonteringsrente	1,70%	2,30%
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,70%	3,80%
Årlig lønnsvekst	2,25%	2,25%
Årlig forventet regulering av alders- og etterlattepensjon over 67 år under utbetaling	1,25%	1,25%
Årlig forventet G-regulering, regulering av AFP, uføre- og etterlattepensjoner under 67 år	2,00%	2,00%

Demografiske data	31.12.2020	31.12.2019
Antall yrkesaktive	1 617	1 561
Gjennomsnittsalder - yrkesaktive	51	51
Sum pensjonsgrunnlag	1 023 262	991 614
Gjennomsnittlig lønn	633	635
Antall pensjonister	319	261
Antall oppsatte	0	0

Note 5 Anleggsmidler

	Medlemsregister/ Kirkebok	Driftsløsøre, inventar o.a. utsyr	Leilighet	Sum varige driftsmidler
Anskaffelseskost 01.01.2020	14 563	12 142	2 852	29 558
Tilgang	0	232	0	232
Avgang	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2020	14 563	12 373	2 852	29 789
Akkumulerte avskrivninger	10 954	7 753	0	18 707
Bøkført verdi per 31.12.2020	3 609	4 621	2 852	11 082
Årets avskrivninger	2 913	1 692	0	4 604
Avskrivningssatser	20 %	10-30%	0 %	

Note 6 Spesifikasjon av annen driftskostnad

	2020	2019
Tjenestereiser m.m.	33 408	56 259
Kjøp av tjenester	87 464	68 587
Informasjon og kommunikasjonsteknologi	48 730	46 356
Leie lokaler og utstyr	47 041	40 462
Kurs og seminar	13 488	25 871
Driftsmateriell m.m.	18 977	35 373
Oppvarming, renhold og renovasjon	3 359	4 297
Kontingenter	2 822	1 999
Vedlikehold	2 697	1 964
Honorarer for revisjon og andre tjenester	470	266
Andre driftskostnader	3 776	7 985
Sum annen driftskostnad	262 234	289 421

Andre driftskostnader består i hovedsak av telefonkostnader, reklame, forsikringer, representasjon og gaver.

Note 7 Spesifikasjon av finansposter

Finansinntekter	2020	2019
Renteinntekt	10 511	17 041
Finansinntekt (agio)	5	1
Sum finansinntekter	10 516	17 042
Finanskostnader	2020	2019
Rentekostnad	25	29
Finanskostnad (disagio)	9	29
Sum finanskostnader	34	58

Note 8 Langsiktige verdipapirer

	Anskaffelses kost	Balanseført verdi
Anleggsmidler		
Skrim Vann og Avløpsselskap AS: 1 aksje, 0,082% eierandel	12	12
Regionalt pilegrimssenter Stiklestad AS: 25 aksjer, 7,69% eierandel	13	13
Kirkepartner A/S: 420 aksjer, 48,95% eierandel	100	100
Den norske kirkes landsfond	18 900	18 900
Grieg Investor	152 946	152 946
Alfred Berg Pengemarked	75 000	75 000
Sum langsiktige verdipapirer	246 970	246 970

Den norske kirkes landsfond forvaltes av Alfred Berg Kapitalforvaltning med fordeling på aksjefond, rentefond og pengemarkedsfond. Markedsverdien av Den norske kirkes landsfond per 31.12.2020 er kr 23 079'. Markedsverdien av porteføljen i Grieg Investor er kr 173 034' og i Alfred Berg Pengemarked er kr 78 402'.

Note 9 Lån til tilknyttet selskap

Ansvarlig lån 4 735 innvilget 2018 til Kirkepartner AS. Rentesatsen er fastsatt til NIBOR 3 måneder + 2%. Nedbetaling av lånet starter i 2023 hvor lånet skal nedbetales som serielån med 1/2 av nominell hovedstol hvert år.

Note 10 Fordringer og gjeld

	2020	2019
Kortsiktige fordringer		
Avsetning refusjon sykkelønn	4 460	2 854
Forskuddsbetalte kostnader	2 669	1 787
Annen fordring	5 662	3 222
Sum kortsiktige fordringer	12 791	7 863

	2020	2019
Kortsiktig gjeld		
Skyldig lønn og feriepenger	167 059	164 257
Skyldig pensjonspremie	2 443	5 013
Periodisert øremerket tilskudd	24 105	1 385
Annen gjeld	55 674	67 019
Sum kortsiktig gjeld	249 282	237 675

Note 11 Kundefordringer

	2020	2019
Kundefordringer til pålydende	9 188	9 248
Balanseført verdi av kundefordringer 31.12	9 188	9 248
Realiserte tap	9	0
Sum resultatførte tap på krav	9	0

Note 12 Bankinnskudd

Innestående midler på skattetrekkkonto (bundne midler) er per 31.12.20 kr 46 164'.

Note 13 Egenkapital

	Bunden kapital	Innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr 31.12.2019	18 900	100 000	192 461	311 361
Pr 01.01.2020	18 900	100 000	192 461	311 361
Årets resultat	0	0	70 025	70 025
Pr 31.12.2020	18 900	100 000	262 486	381 386

Note 14 Gravplassforvaltning

Det er i 2020 mottatt tilskudd på kr 4 000' til gravplassforvaltning. Det er ført prosjektregnskap for bruk av tilskuddet. Prosjektregnskapet viser et årsoverskudd på kr 152''

Gravplassforvaltning-prosjektregnskap	2020	2019
Mottatt tilskudd og andre inntekter	4 000	4 000
Lønn og godtgjørelse	3 359	3 360
Driftskostnader	489	545
Prosjektresultat	152	94

Note 15 Betingede utfall

Den norske kirke er ikke involvert i rettstvister og saksbehandling vedrørende omtvistede krav, herunder erstatningskrav.

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til Kirkerådet i Rettssubjektet Den Norske Kirke

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Rettssubjektet Den Norske Kirke som består av balanse per 31. desember 2020, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av rettssubjektets finansielle stilling per 31. desember 2020, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i rettssubjektets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Kirkerådet og direktøren (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til rettssubjektets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av rettssubjektets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om rettssubjektets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at rettssubjektets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av rettssubjektets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 12. april 2020
ERNST & YOUNG AS

Revisjonsberetningen er signert elektronisk

Kjetil Andersen
statsautorisert revisor

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Kjetil Andersen

Statsautorisert revisor

På vegne av: Ernst & Young AS

Serienummer: 9578-5992-4-2398085

IP: 37.191.xxx.xxx

2021-04-12 16:29:49Z

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>